

CHAYEINU Weekly

Shabbos Inspiration

פרשת
ויקרא
תשפ"ה

Divrei
Torah

Parshah
Stories

Parshah
Riddles

Halachah
Challenges

Inyana
D'Yoma

לע"נ ר' יוסף בן ר' נתן ע"ה

To receive weekly, call or text 732.301.4043 (opt. 8-3), or email shabboschayenu@gmail.com

PAGE CONTENT

3-4	Divrei Torah
5-6	Seuda Stories
7-8	Our Gedolim
9-14	Parsha Challenge
15-17	Life of Truth Story
18	Hilchos Shabbos Initiative
19-20	Halacha Q&A
21-28	Rav Kalman Krohn Story
29	Comic Story
30-33	Nefesh Shimshon

גליונות

34-35	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
36-37	הג"ר ח' קניבסקי זצ"ל
38-39	הגרי"ד אדלשטיין זצ"ל
40-43	הגרי"ד לנדו שליט"א
44-45	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
46-47	הג"ר משה שטדנבוך שליט"א
48-49	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
50-51	הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א

SPONSOR A WEEK OF CHAYEINU WEEKLY!

Call or Text: 732-301-4043 opt. 8#-2

Email: chayeinuoffice@gmail.com Zelle: chayeinuoffice@gmail.com

דברי תורה לסעודת שבת

דברי תורה לסעודת שבת

פרשת ויקרא תשפ"ה

Directly from Hashem

כָּל־הַמִּנְחָה אֲשֶׁר תִּקְרִיבוּ לַה' לֹא תַעֲשֶׂה חֶמֶץ כִּי כָל־שָׂאֵר וְכָל־דָּבָשׁ לֹא־תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אִשָּׁה לַה': (ב, יא)

The Netziv explains that שאר, leavened bread is prohibited from being brought on the Mizbei'ach, and only matzah is allowed. Why? Because Matzah comes directly from flour and water, with minimal human input. Chameitz however, is a process with added human intervention. The Bais Hamikdosh represents *Hashgachas Hashem* on the highest level, and we are supposed to minimize our level of *hishtadlus* as much as possible. Therefore, only matzah, not chameitz, may be brought on the Mizbei'ach.

The Netziv (Shemos 13:3) adds that this is the reason why we are not allowed to eat chameitz on Pesach as well. The Yom Tov of Pesach represents the tremendous *Hashgacha Pratis* we experienced during *yetzias Mitzrayim*, and the way we commemorate that is by eating only matzah and not chameitz, to show that we are minimizing our *hishtadlus* and receiving sustenance directly from Hashem. Even in Eretz Yisroel, when Klal Yisroel had left the *hanhagah* of *hashgachah* that they had experienced by *Yetzias Mitzrayim* and during the forty years in the Midbar and seemed to be existing through *hishtadlus*, there is still one week during the year where we go back to that level of *Hashgachah*. On Pesach, we act as if we are back in the Midbar or in the Bais Hamikdosh, where we exist directly through *hashgachah Elyonah*.

Who is at Fault?

אִם הִבְהִין הַמְּשִׁיחַ יִחָטָא לְאַשְׁמַת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חֲטָאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן־בִּקְרָת תָּמִים לַה' לְחֲטָאתוֹ: (ד, ג)

The Torah describes the cheit of a Kohen Hamoshich as being לאשמת העם, what does that mean?

The Meshech Chochmah explains that when a Kohen Gadol, who is looked at as a demus for the Klal does a *cheit*, even if it's בשוגג, it can lead to אשמת העם. The tzibbur looks up to him, and when he errs, it can cause them to follow in his ways and may even influence them to do the aveirah במזיד. Therefore, the Torah commands the Kohen Gadol to bring his korban himself, so less people will find out about it and it won't cause אשמת העם.

Additionally, explains the Meshech Chochmah, the unfortunate reality is that people tend to be critical of *gedolei Yisrael* and when they see that the Kohen Gadol sinned, even בשוגג, they will begin to gossip and spread rumors that it was on purpose. This is a terrible chillul Hashem and therefore, the blood of the korban is *shpritzed* on קטרת סמים. the Torah alludes to the ketoras to symbolize that just as the ketores were mechaper on lashon hara, so too, when the Kohen Gadol does a cheit there needs to be *kaparah* for the gossip that is said about him.

We may add another pshat. The Bais HaLevi writes (*Parshas Noach* and *Derush* 14) that there are times when a Rav does an *aveirah* and the tzibbur looks down at him. But the truth is, it's their fault as well. Whenever a person does *aveiros* it creates a contagious *hashpa'ah* which can influence others to sin as well. It was only because the *tzibbur* was involved in cheit that the Rav was influenced as well. According to this we can explain the *pasuk* that when a Kohn Gadol does a *cheit*,

דברי תורה לסעודת שבת

we need to look at the tzibbur and see what is the *אשמת העם* that created such a negative *hashpa'ah* that even caused the Kohen Gadol to fall.

According to Your Means

וְאִם-לֹא תִשָּׂיג יָדוֹ לְשִׁתִּי תָרִים אוֹ לְשִׁנִּי בְּנִי-יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת-קֶרְבְּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂיתָ הָאֶפֶה סֵלֶת לְחֻטָּאת לֹא-יִשִּׁים עָלֶיהָ שָׁמֶן וְלֹא-יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה
כִּי חֻטָּאת הוּא: (ה, יא)

By a *קבן עולה ויורד*, not everyone brings the same level *korban*. An *עשיר* brings a *par*, a poor person brings *בני יונה*, and someone who is very poor brings a *minchah*. The Chofetz Chaim derives from here a lesson regarding all areas of *avodas Hashem*. For example, when it comes to *tzedakah*, a regular person can give a decent donation, but someone who has more cannot excuse himself with that amount, he has to make sure that he is giving *עשיר* - *קרבן עשיר* - on his level, according to his capabilities. The same applies to *limud haTorah*. Someone who is busy working all day and doesn't know how to learn so well, can suffice with *dalus*, or *dalei dalus*, with even just *שחרית וערבית*. But someone who is a *talmid chacham* and has time to learn has to make sure to learn on the level of an *עשיר*.

The Vilna Gaon writes that Tefillah with *kavanah* corresponds to a *קרבן בהמה*, while a Tefillah without *kavanah* is like a *קרבן מנחה*. While a person can technically be *yotzei tefillah* without *kavanah* (aside for certain places), it's still a *minchas ani*. Someone who is an *ashir* and is capable of davening a *tefillas ashir*, with full *kavanah*, is obligated to do so.

Seudah Stories

Matzah the Healing Food

Rav Tzvi Kintzlicher *zt"l*, the *rav* of Seben, Romania (and later he lived in Yerushalayim) had severe stomach pains. He traveled to the medical center in Klausenberg, and was diagnosed with a severe stomach illness, *lo aleinu*. The doctors wanted to operate immediately, but Rav Kintzlicher requested that he be home for the *Seder*, and afterwards would return to the hospital. The doctors told him that he should eat light foods only, such as eggs, milk, and fruits, but certainly not *matzah*. Reb Kintzlicher followed these directions, but at the *Seder* he decided that he would eat *matzah* soaked in milk. While eating the *matzah* he felt something happen to his stomach. When he finished the *matzah* on the second night of Pesach, he didn't have any pain at all. After Pesach, he spoke with his community, and told them that this may be the last time that he was with them, because he was very ill, and didn't know his future.

He returned to the doctors in Klausenberg, and after checking him, they said in astonishment, "Which doctor did you go to?" He was totally healed. It was a miracle. He told the doctors, "I ate the *matzah*, the מיכליה דאסוותא, healing food, and I was healed."

Barrels of Beer on the Riverbank

Rav Kopel of Likova, the *zaide* of the Chozeh of Lublin, earned a living by purchasing barrels of vodka and beer from the local distillers and selling his wares to the taverns in and around his native village of Likova. It was not an easy life, with the heavy taxes exerted by the government and the hostile environment facing a Jew in 18th-century Europe. Yet his faith and optimism never faltered.

Each year, on the morning before Pesach, Reb Kopel would sell his *chametz* to one of his gentile neighbors. In payment for the *goy's* services, Reb Kopel would usually give the *goy* a bottle of vodka.

One year, one of the *goyim* in Likova came up with a novel idea: what if they all refused to buy the Jew's vodka? In that case he would have to get rid of it. Why suffice with a bottle or two when they could have it all?

When Rav Kopel knocked on a neighbor's door on the morning of *erev* Pesach, his neighbor politely declined to conduct the familiar transaction. Puzzled, he tried another cottage further down the road. It did not take long for him to realize the trap that his non-Jewish neighbors had laid for him. The deadline for getting rid of *chametz* — an hour before *chatzos* — was quickly approaching. There was no time to travel to the next village to find a non-Jewish purchaser.

Rav Kopel did not hesitate for a minute. Quickly he emptied the wooden shack behind his house that served as his warehouse. Loading his barrels of *chametz* on his wagon, he headed down to the river. As his neighbors watched gleefully from a distance, he set them on the river bank. In a loud voice he announced: "I hereby renounce any claim I have on this property! I proclaim these barrels ownerless, free for the taking for all!" He then rode back home to prepare for Pesach.

That night, Reb Kopel sat down to the *Seder* with a joyous heart. When he recited from his *haggadah*, "Why do we eat this *matzah*? Because the dough of our fathers did not have time to become *chametz* before Hashem revealed Himself to them

Seudah Stories

and redeemed them," he savored the taste of each word in his mouth. All his capital had been invested in those barrels of vodka and beer; indeed, much of it had been bought on credit. He was now penniless, and the future held only the prospect of many years of crushing debt. But his heart was light; he had not a drop of *chametz* in his possession! For once in his life, he had been given the opportunity to truly demonstrate his love and loyalty to Hashem. He had removed all *chametz* from his possession, as Hashem had commanded him. Of course, he had fulfilled many *mitzvos* in his lifetime, but never at such a cost — none as precious — as this one!

The eight days of Pesach passed for Reb Kopel in a state of ecstatic joy. Then the Yom Tov was over, and it was time to return to the real world. With thoughtful steps he headed to his warehouse to look through his papers and try to devise some plan to start his business anew. Clustered in the doorway he found a group of extremely disappointed *goyim*.

"Hey, Kopel!" one of them called, "I thought you were supposed to get *rid* of your vodka. What's the point of announcing that it's 'free for the taking for all' if you put those watchdogs there to guard it!"

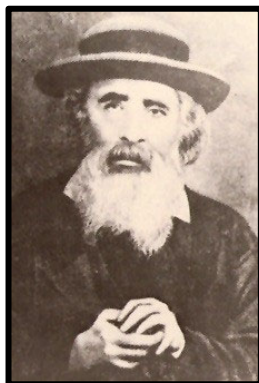
They all began speaking at once, so it took a while for Kopel to learn the details. For the entire duration of the *chag*, night and day round the clock, the barrels and casks on the riverbank were ringed by a pack of ferocious dogs who allowed no one to approach. Reb Kopel rode to the riverbank. There the barrels stood, untouched.

But he made no move to load them on his wagon. "If I take them back," he said to himself, "how will I ever know that I had indeed fully and sincerely relinquished my ownership over them before Pesach? How could I ever be sure that I had truly fulfilled the mitzvah of removing *chametz* from my possession? No! I won't give up my mitzvah, or even allow the slightest shadow of a doubt to fall over it!"

One by one, he rolled the barrels down the riverbank until they stood at the very brink of the water. He pulled out the stops in their spigots and waited until every last drop of vodka and beer had merged with the river. Only then did he head back home.

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed.

Our Gedolim

The Saraph of Brisk

Rav Yehoshua Leib Diskin zt"l (1818 - 1898)

כ"ט טבת יארטzeit

Continued from last week...

Rav Yehoshua Leib refused to accept any free service. Mr. Moshe Grosbard often ate at Rav Yehoshua Leib's table. He once found the Rav standing alone in the kitchen, boiling water. Rav Moshe took the kettle from him, set it on the flame and made him a glass of tea. Rav Yehoshua Leib would not accept this service "free." He rose to his feet and blessed him with long life. His Rebbitzin once paid a porter who delivered a large package to their home. When the Rav saw the dimensions of the package, he calculated that the porter should have received a higher fee. He sent a messenger out late that same night with some coins to pay the porter his rightful earnings. Reb Moshe Jules, who served as the druggist/doctor in Yerushalayim, devotedly treated Rav Yehoshua Leib when he was ill. When Reb Moshe persistently refused to accept payment for his treatments and drugs, Rav Yehoshua Leib insisted on 'paying' him by at least personally serving him a glass of tea each time he came to his home. When in his advanced age the Rav required more frequent treatment, he found it necessary to raise Reb Moshe's "fee." He offered to teach Reb Moshe anything he wished to know on any Torah-related subject.

Reb Moshe Jules once found Rav Yehoshua Leib lying in bed, his face suffused in a broad smile. As this was most rare, Reb Moshe asked him for the cause of his merriment. Though he would not reveal it to any other person, he was under an obligation to Reb Moshe, and this is what he said: "As I was lying here, I envisioned a meeting of *rabbonim* being held in my home. They sat about discussing a passage in the Vilna Gaon's commentary. I offered my view on the true meaning of the Gaon's words. As we were arguing back and forth, one of the men present rose and said, 'The author is right here. Why don't we ask him directly?' The Vilna Gaon clarified his explanation, which coincided exactly with what I had just said. At that moment I rose, looked at him and beamed with pleasure. And that is how you found me."

His *talmidim* held a eulogy for Rav Leib Chafetz. At the end of the gathering, after the crowd had dispersed, Rav Yehoshua Leib paid the *shammash* a coin for the *tefillah*. He had heard the *shammash* recite the formula "...for the entire congregation who pledge charity..." and had felt obligated to make good that pledge so as not to bring that gathering of Jews to task for not having given *tzedakah*.

Our Gedolim

His *neshamah* was exalted beyond his contemporaries, yet he was able to descend to the people, to attune himself to their needs and bear their burdens and suffering. Numerous people would make their way to his humble dwelling seeking blessing and guidance, and many would tell tales of miraculous succor. His contemporaries would say that from the manner of his expression and from his choice of words, one knew whether the ill person would recover or not. Rav Yeshaya Cheshin's wife was stricken with a serious illness shortly after her marriage. The physicians concurred that she had no chance of recovery. Her condition was so critical, that a prominent *talmid chacham* was called in to recite *viduy* with the dying woman. Rav Yeshaya ran to Rav Yehoshua Leib and poured out the bitterness in his heart. The Rav reassured him, announcing emphatically, "She will recover." Rav Yeshaya did not accept this at face value. He asked whether it might not help as a *segulah* to arrange a divorce (an accepted custom for such drastic situations). But Rav Yehoshua Leib refused to hear of it. He said, "I was your matchmaker. *Chas v'shalom* that you divorce her. She will recover!" Three days later the woman was out of bed. She lived for another fifty years.

As young boy, Rav Blau, who later became famous as a leader of Agudas Yisroel, had free access to Rav Yehoshua Leib's home. Young Moshe followed the directive of his father, who told him, "Moishele, in your free time, while your friends are busy playing and running, try to be close to the home of the *tzaddik hador*, the great man from Brisk. Perhaps you will be fortunate enough to catch a glimpse of his saintly face. Perhaps you will even be worthy of serving him as a messenger for some service. That will be your merit for immediate entry to *olam habah*."

A young child became so ill that the doctors despaired of his recovery. A relative went to Rav Yehoshua Leib to ask him to daven for the child. He calmly replied that the boy would recover. The relative was not convinced and asked if they should add a name. Rav Yehoshua Leib repeated, "I said that he would recover, so why bother?" Sure enough, the child recovered. The *tzaddik*, Rav Tzvi Michel Shapira's ten children passed away during infancy in rapid succession. He begged Rav Yehoshua Leib to *daven* for him. He did so and Rav Tzvi Michel was soon blessed with a son who survived and grew to become the holy Rav Ben Zion Shapira. On another occasion, a father came crying to Rav Yehoshua Leib as his daughter developed a life-threatening affliction in her feet. The doctors said there was no choice but to amputate the legs. Rav Yehoshua Leib advised against it; the girl recovered completely...and there were numerous similar incidents.

In Lomza, he was once visited by a poor girl who served as a maid in the homes of wealthy Jews. She was emaciated, as everything she ate tasted like tallow fat and was repugnant to her. The doctors could not cure her strange affliction. Rav Yehoshua Leib understood that this was no mere physical ailment. He asked her when she had begun feeling this way. She recalled how she had once worked for a rich but miserly Jew. A *treif* tallow candle once fell into a pot of food. Her master told her not to reveal the incident to anyone. The girl had remained silent while the entire family ate from the forbidden dish. From that time on, she now realized, everything she ate tasted of tallow. Rav Yehoshua Leib told her, "You have been punished enough. You need not suffer any longer for Hashem has forgiven you. Everything will be alright." And she was indeed cured.

Reprinted with permission from "The Weekly Vort" by E. Lerner

PARSHA CHALLENGE

פרשת ויקרא

1. What חג הפסח is in this week's פרשה reminiscent of לאו.
2. List eight **completely** different types of קרבנות. ¹ (For example עולה, חטאת וכו')
3. Which קרבן needs to be a זכר for some people and a נקבה for others?
4. Which עולה was not completely burnt?
5. Which two לאוים in this week's פרשה are relevant בזמן הזה?
6. List two instances where בשר does not require שחיטה to be eaten. ²
7. What two things in this week's פרשה are אסור to separate?
 - a. What three things were אסור to separate/rip in the משכן or by the בגדי כהונה?
8. I am the first of the 22,
I should have been first of the דבר ה' ³,
Instead I was made first of the ten,
I am found in this week's פרשה in an unusual fashion,
Who am I?
9. Although I wasn't directly slighted,
I am part of the group who was slighted,
Therefore in this week's פרשה I was given a זכות,
Perhaps even greater than those of whom we were envious,
Even today when there is no בי"ה, recognition to me is still given.
Who am I?

Need a hint?

¹ ע' פרק איזהו מקומן

² One is בפירוש in this week's פרשה

³ I should have been first in the תורה

Answers

1. כל המנחה אשר תקריב לה' לא תעשה חמץ וגוי
2. (The following were not included in the list: תודה, חטאת because it is a form of עולה ויורד, עולות because they are מוסף and תמיד because it is a form of שלמים.)
3. A חטאת for a regular ישראל is a נקבה but for a מלך or a נשיא it is a זכר.
4. עולת העוף - its insides are thrown away.
5. כל חלב וכל דם לא תאכלו
6. 1) A חטאת העוף that had מליקה done to it. 2) בן פקועה
7. 1) The body of a bird that is brought as a קרבן.
(שסע אתו בכנפיו לא יבדיל א,יז)
2) Not to separate both סמנים of a חטאת העוף.
(ומלק את ראשו ממול ערפו לא יבדיל ה,ח)
a. 1) The חושן from the אפוד 2) The מעיל of the poles 3) The poles of the ארון.
8. I am the first of the 22, - of the א' ב'
I should have been first of the דבר ה', - The תורה should have started with an א' (מדרש)
Instead I was made first of the ten, - עשרת הדברות (מדרש)
I am found in this week's פרשה in an unusual fashion, - In a small size
Who am I? - An א'
9. Next week...

Last week's Riddle:

I was the last of four, - brothers
then I was the last of two, - when two died
but I was first to receive a position of honor, - לויים of all the עבודה over the
Even so, it was the third that was given the greatest honor. - to be the כהן גדול
I am mentioned in this week's פרשה.
Who am I? - איתמר

לרפואה שלמה – לאחינו כל בית ישראל
שאול בן פאיע ליבע,
שרה יוכבד בת חנה מאשא,
לע"נ ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה,
יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל

For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com

Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.

© כל הזכויות שמורות

Pischei Parsha – Vayikra

Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

Since children are *tehorim* (pure), and *korbanos* are *tehorim*, children begin learning *Chumash* with *Parshas Vayikra*.¹ Where is this hinted to in the beginning of *Parshas Vayikra*?

The letter *alef* in the end of the word “*Vayikra*” is written smaller than the other letters, indicating that for “The little ones,” this should be the “*alef*” (beginning) of their learning.²

We learn so much from the words of the Torah. What do we learn from the BLANK spaces?

When Hashem taught Moshe the Torah, He paused between sections to give Moshe a chance to contemplate what he had just learned. This is expressed by the blank spaces between paragraphs. Certainly when WE learn, we need time to absorb.³

“Adam, ki yakriv mikem...” – When we bring *korbanos* we should be like Adam HaRishon. How?

His *korbanos* weren’t stolen: there was no one from whom to steal.⁴

Our *korbanos* must be *temimim* and *mum*-free.⁵ Regarding those who brought inferior *korbanos*, Malachi criticized, “Would you offer such a present to a human ruler?”⁶ This *halacha* applies even nowadays, and we must be careful about it when in shul. How so?

A candle which is made out of something repulsive may not be lit in shul⁷, and possibly not used for other *mitzvah* purposes either⁸.

Sometimes we have to force ourselves to ignore a bad smell, to protect someone’s dignity. Where do we learn this idea in *Parshas Vayikra*?

A poor person’s small, bird *korban* is burnt on the *mizbeach* with its wings and feathers, in order to enhance the dignity of its arrangement and presentation – even though it creates a bad smell.⁹

A rich man’s big, animal *korban*, and a poor man’s small, bird *korban*, are equally pleasing to Hashem when they are brought *l’sheim Shamayim*.¹⁰ This idea is brought in Shulchan Aruch, as *halacha l’maaseh*, applicable daily – regarding what?

Good quality *davening* with *kavana* is better than adding extra *davening* without *kavana*.¹¹

Usually, someone with big hands can grab more food than everyone else. How could a *kohein* with big hands wind up with LESS food as a result of his hand-size?

When one brings a *korban mincha*, a *kohein* performs “*kemitzah*,” whereby he uses his 3 middle fingers to scoop out some flour. The *kohein* burns that flour on the *mizbeach*, and the rest of the *korban* is eaten by the *Kohanim*.¹² Although a *kemitzah*-scoop must contain at least 2 *k’zeisim* of flour¹³, its ultimate size would be

¹ ילקו"ש תרע"ו

² כלי יקר א' א'

³ רש"י א' א'

⁴ רש"י א' ב'

⁵ א' ג'

⁶ מלאכי א' ח'

⁷ או"ח קנ"ד י"ב, יו"ד ק"ד ב'

⁸ מ"ב שם ס"ק נ'

⁹ רש"י א' י"ז

¹⁰ רש"י א' י"ז

¹¹ או"ח א' ד', ועיי"ש בבהגר"א ונו"כ דנלמד מכאן

¹² ב' ג'

¹³ רמב"ם מעשה הקרבנות י"ג י"ד

determined by the size of the *kohein's* scooping-hand¹⁴. Thus, a large-handed *kohein* would wind up with LESS remaining *mincha*-flour to eat.

Who is the smartest person?

A lazy person. Even if very wise people demonstrate to him that he should do something, in HIS OPINION he is smarter than them, and his laziness leads him to invent brilliant explanations for his inactivity.¹⁵ To help us appreciate the danger of this *middah*, our *korbanos* are not allowed to contain "lazy," slow rising *chameitz*.¹⁶

We should eat healthy food that helps our bodies, and avoid eating "junk" food just for pleasure.

Where is this hinted to in *Parshas Vayikra*?

In order to teach us this concept, Hashem forbade us from bringing *devash* with our *korbanos*.¹⁷

There is a *pasuk* in *Parshas Vayikra* which has a total of 5 words: 3 of these words are spelled identically, with the exact same 3 letters, but have different vowels, and as a result mean different things. What is the *pasuk*, and what does each word mean?

"אֲשָׁם הוּא, אֲשָׁם אֲשָׁם לֵה" – "It is a *korban asham*, brought as a result of a guilty thing which he guiltily did regarding Hashem."¹⁸

Typically, a person can only bring one *korban* at a time. How can one bring all the *korbanos* at once?

If one is humble, the Torah considers it as if he brought all the *korbanos*.¹⁹ If he were to bring a *korban olah*, it would not earn him *kaparah* for *aveiros* which require a *korban chatas*. However, humility allows him to do *teshuva* for all of his *aveiros* at once.²⁰

When someone would bring a *korban* to the Beis HaMikdash, only a *kohein* was allowed to do the actual *avodah*. But, there is a permissible way that even a regular Yisrael CAN "do the *avodah*." How? Nowadays, when we learn about *korbanos*, Hashem considers it as if we brought them. Therefore, we all have a unique opportunity to "do the *avodah*" OURSELVES, by learning about it.²¹

Our *tefillos* take the place of *korbanos*. In what ways does the manner in which we *daven shemoneh esrei* parallel the *halachos* of bringing a *korban*?

- We should have no distracted thoughts, just as such thoughts can disqualify a *korban*.
- We should stand.
- Our feet should be together, just as the *Kohanim* walked up the ramp of the *mizbeach* by taking very small steps, with their legs together.
- We should *daven* in a designated place, just as each *korban* had a specific place for its *shechita* and the sprinkling of its blood.
- There shouldn't be anything separating between us and the wall, nor raising us off the floor²², just as the *kohanim* had to stand directly on the floor of the Beis HaMikdash, and touch the *keilim* directly, without any separations.²³
- We should have designated, respectful clothing for *davening*, just as the *Kohanim* wear *bigdei kehunah*.²⁴

¹⁴ כלים י"ז י"א

¹⁵ מסילת ישרים בבאור מדת הזריזות ע"פ משלי כ"ו ט"ז

¹⁶ ב' י"א, ספר החנוך קי"ז

¹⁷ ב' י"א, ספר החנוך קי"ז

¹⁸ ה' י"ט

¹⁹ סוטה ה:

²⁰ מהרש"א שם

²¹ חפץ חיים במאמר צפית לישועה פ"ג

²² ע'י או"ח צ' א', ב', כ"א

²³ טור או"ח צ"ח ד' עיי"ש בב"ח

²⁴ ע'י טור וש"ע או"ח צ"ח ד' וטור צ"ה

JUST CURIOUS

Hashem often speaks to Moshe. Why, in the beginning of *Sefer Vayikra*, does Hashem CALL Moshe before speaking to him?

- Hashem's presence was in the *mishkan*, and Moshe was scared to go inside until he was called in.
- EVERY time Hashem spoke to Moshe, He first lovingly called him, "Moshe, Moshe," and Moshe would answer, "*Hineini*," "I'm here." It is mentioned here because this is the first time that Moshe was addressed from the Ohel Moed, and it should be assumed going forward as well.²⁵

Hashem doesn't have a body or physical senses. How could a *korban* create a "pleasing aroma" for Him?

It "pleases" Hashem that He gave us a *mitzvah*, and we follow it.²⁶

The elements of a *korban* help us realize that committing an *aveirah* is a misuse of our bodies and abilities: leaning on a *korban* highlights our misdirected actions; the *viduy* parallels speech; we burn the innards, which represent our thoughts and desires; we offer the animal's hands and legs, in place of ours; we sprinkle the *dam*, which maintains life. When the *Kohanim* eat parts of a *korban*, how does that help us do *teshuva*?

Our *korban* supports the teachers of Torah, who will *daven* for us.²⁷

Why don't we bring *korbanos* from wild animals?

Hashem didn't want us to have to hunt them.²⁸

Birds fly all over, eating other people's food. Before putting a bird *korban* on the *mizbeach*, we remove its intestines which benefited from theft.²⁹ Didn't its whole body absorb this stolen food?

Regarding certain *aveiros*, one who violates them unintentionally brings a *korban chatas*. Why is he punished for making a mistake? Don't we all forget things?

We must internalize the Torah's values to the point that we are unable to forget them. Until that point, they remain external to us, and their observance is still subject to the enticements of the *yetzer hara*. When one forgets about a *mitzvah*, he must bring a *korban* in order to inspire himself to fully adopt the attitudes of the Torah.³⁰

In the beginning of *shacharis*, we learn a *perek* of *mishnayos* from *Seder Kodshim* which begins, "*Eizehu mekoman*,"³¹ and Hashem considers it as if we brought *korbanos*³². There are 91 *perakim* in *Seder Kodshim*. Of all of them, why was this *perek* chosen?

These *mishnayos* contain no *machlokes*, and are clearly defined *halachos* received by Moshe on Har Sinai.³³

Why did Ravina and Rav Ashi compile *masechtos* of *Talmud Bavli* on *Seder Kodshim*, but not *Zeraim* or *Taharos*?

When we learn about *korbanos*, Hashem considers it as if we brought them, and the *amoraim* wanted Bnei Yisrael to have access to this opportunity while in *galus*.³⁴ A person should not neglect these topics, excusing himself with the fact that they are not practically applicable today.³⁵

²⁵ רמב"ן א' א'

²⁶ רש"י א' ט'

²⁷ רמב"ן א' ט'

²⁸ ויק"ר כ"ז ו' הובא ברמב"ן א' י"ד

²⁹ רש"י א' ט"ז

³⁰ מכתב מאליהו ח"א ע' קל"ח

³¹ או"ח נ'

³² מ"ב שם ס"ק ב'

³³ מ"ב שם

³⁴ חפץ חיים במאמר צפית לישועה פ"ג

³⁵ רמב"ם פהמ"ש סוף מנחות

IN YOUR OPINION

Is it good to be satisfied by what you have already learned?

While one should always strive to learn more, this is more likely to happen when one is satisfied with what he has already achieved. One of the 48 *middos* needed in order to acquire Torah is being *"sameiach b'chelko"*³⁶ – happy with one's portion – including regarding his accomplishments in learning³⁷. One who attempts to learn too much at once becomes frustrated, and is likely to abandon his projects entirely, whereas one who takes pleasure in what he already knows feels encouraged to learn more, slowly, until he amasses much Torah knowledge.³⁸ When Hashem taught Moshe, He did so piece by piece, with breaks between topics, so the learning could be absorbed.³⁹

If I see someone who is devoted to *Avodas Hashem*, should I try to copy him?

One should, of course, strive to reach this person's level of devotion. But, one should not necessarily imitate his exact method of serving Hashem. Additives, such as leavening agents and *devash*, cannot be used to introduce UNNATURAL tastes to a *korban*. On the other hand, salt, which draws out the already present, NATURAL taste in food, MUST be brought with a *korban*. Likewise, we should identify our personal, unique abilities, and channel them towards *Avodas Hashem*.⁴⁰

If a person has certain bad *middos*, it's almost guaranteed that he will do *aveiros*. Can you think of any examples?

The Torah lists situations wherein unique people bring a *korban chatas*: "If a *Kohein Gadol* does an *aveirah*...if the *Sanhedrin* do an *aveirah*...WHEN a *melech* does an *aveirah*..."⁴¹ In contrast to the first two cases, the Torah takes for granted that a king will do *aveiros*, because he is very likely to fall prey to the *middah* of *gaavah* (arrogance), which leads one down a path of *chet*.⁴²

Which is better – a very active leader, who occasionally makes mistakes, or a leader who avoids error by avoiding projects altogether?

One brings a *korban chatas* to atone for an unintentional, sinful act; one brings a *korban olah* upon failure to act when necessary. The *pasuk* stresses, "*Asher Nasi yecheta*," "When the king does an *aveirah*," indicating, "*Ashrei*" (fortunate) is a generation whose leader brings a *korban chatas* for his *aveiros*⁴³, because such a generation is led by someone who is active on their behalf, and thus makes inevitable errors of COMMISSION; they are much better off than a generation whose leader is generally inactive, and displays an attitude of passive OMISSION.⁴⁴

Is it good to be jealous of someone else in areas of *ruchniyus*?

For certain *aveiros*, the cost of one's *korban chatas* is determined by what he can afford. In such cases, a mid-level poor person's *korban* consists of a bird. Interestingly, he must bring an additional bird as a *korban olah*⁴⁵, to gain *kaparah* in case he became inappropriately frustrated by his financial situation.⁴⁶ Hasn't he been poor for a while already? Perhaps – but until now, it only affected his physical comfort, so he accepted his situation; now that he feels limited in his ability to serve Hashem with *korbanos*, he becomes resentful. While *kinah* in areas of *ruchniyus* can propel one to grow, this is limited to feelings of, "Why couldn't I also push myself as much as he did?" However, thinking, "Why didn't Hashem give me more ability to serve Him?" is not appropriate, for one is only expected to fulfill his OWN potential.⁴⁷

³⁶ אבות ו' י'

³⁷ רוח חיים שם

³⁸ הגדת מראה כהן מר' פאם זצ"ל ע' ר"ל

³⁹ רש"י א' א', י'

⁴⁰ פרקי תורה ב' י"א

⁴¹ ד' ג', י"ג, כ"ב

⁴² כד הקמח ערך גאווה, ועי' שערי תשובה א' כ"ז

⁴³ רש"י ד' כ"ב

⁴⁴ אזנים לתורה ד' כ"ב

⁴⁵ ה' ז'

⁴⁶ אב"ע שם בשם ר' יצחק ועיי"ש עוד

⁴⁷ משלחן ר' אליהו ברוך

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

Recap: Mendy was a ten-year-old boy who grew up in Russia during the times of the Cantonist decrees. To avoid being *chapped*, his father, Reb Yosef Ber, sent him on his boat to Sanz for Pesach. After receiving מצות from the Sanzer Rav, Mendy felt compelled to bring them home to his father. On the way home there was a storm. Mendy fell off the boat and blacked out. The empty boat drifted back home. Reb Yosef Ber saw the empty boat and was convinced that Mendy had drowned. Seder night, the Russian officers returned to Reb Yosef Ber's house searching for Mendy. Out of grief, Reb Yosef Ber blurted out that he had sent Mendy to Sanz and he drowned in the river. The officers arrested him for hiding Mendy. In jail, Yosef Ber met Reb Shmuel.

It was the first night of Pesach, and in a dingy Russian dungeon somewhere near Sanz, two *ehricha* Yidden, Reb Yosef Ber and Reb Shmuel, sat down for a Pesach *seider*.¹ They appreciated the great נסים that the שׂל עולם had done for them. There were a hundred cells in that prison, and the שׂל עולם had brought them to the same cell so that they should be זוכה to have their סדר together. Reb Yosef Ber had just arrived, but Reb Shmuel had been there for a long time already. After finishing their סדר, they began talking about what had brought them to prison, and Reb Shmuel told over his story. He told Reb Yosef Ber that he was a very talented diamond cutter. One morning, he was sitting in his office working, and the Poritz came by with an especially precious diamond. It was going to be a gift for the Czar, and he wanted Reb Shmuel to prepare it for him. Reb Shmuel didn't want anything to do with it. It was too much responsibility for him, but the Poritz didn't give him a choice. He knew how talented Reb Shmuel was, and he wanted to look good in the eyes of the Czar. "I won't take no for an answer!" he snapped, "You are going to cut this diamond. I'll be back here in two days, and I'll pay you handsomely for your efforts. Don't worry so much!"

Reb Shmuel got right to work. By that night, the diamond was cut perfectly! He was very pleased. He got up to get his coat. He was going to deliver the diamond right away. His wife, Malka, protested, "Doesn't the גמרא say that a person shouldn't travel at night alone, especially with a diamond like that?" Reb Shmuel didn't think he could sleep at night with the diamond in his house, so he brushed off his wife's prudent concern, and spurred on his horse towards the Poritz's mansion. Suddenly, he noticed that he was being followed. The other rider quickly passed him and blocked the road, forcing Reb Shmuel to stop. The one rider was quickly joined by others, and threatening Reb Shmuel with their swords, they tied him to a tree, robbed him of the diamond, and rode away into the woods. Before long, Reb Shmuel's rebbetzin came with some neighbors. They rescued Reb Shmuel, and brought him home. Although Reb Shmuel had made up with the Poritz that the job would take two days, the next morning, the Poritz came by to pick up his diamond. Reb Shmuel told him about his harrowing experience the night before. It seemed like smoke was coming out of the Poritz's ears, and he hissed, "That most precious diamond has been stolen? You expect me to believe that? Do you have any proof that it was stolen from you? That you didn't steal it yourself?" Reb Yosef Ber couldn't think of concrete evidence on the spot. Immediately, the Poritz called in his assistant, "Bernard! Call in the guards. Turn over this entire house. Ransack everything until you find the diamond that this Jew stole!" Of course, they didn't find the diamond! After all, why would the thieves hide the diamond in Reb Shmuel's house. The Poritz angrily had Reb Shmuel arrested and *schlepped* away to prison.

Reb Shmuel finished his story, "What should I tell you? Since then, I've been here in prison. Amazingly enough, I still warm myself with אמונה and ביטחון, if not, I would not be able to survive." "Tell me Reb Shmuel," asked Yosef Ber, "how is your wife doing all alone?" Reb Shmuel sighed, "Every once in a while, they bring me a letter from her. Once, they allowed her to visit. Oh, I don't know what's going to be. How's *your* wife doing? She must be so scared." "You know," remarked Reb Yosef Ber, "I once heard that if people are מתפלל for each other, the שׂל עולם helps them." "Yes," Reb Shmuel said, "המתפלל בעד חבירו, הוא נענה תחילה. I've been *davening* for you since you came." "And I've been *davening* for you, Reb Shmuel. I believe in my heart that our ישועות are connected, and that when one of us will be helped, the other will be helped as well. The fact that the שׂל עולם put us together is a ראיה that one thing has to do with the other." The two

¹ Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* #427, Dial-A-Shiur

friends continued *schmoozing*, giving חיידוק to each other. Suddenly, a guard opened the iron prison door, and called out, “Yosef Ber, step over here!” Yosef Ber was startled. “What... what do you want from me? - Reb Shmuel, please daven for me.” Reb Shmuel called out, “I’ll *daven* for you, “and don’t worry, I’m sure everything will be okay.”

Yosef Ber was led to the interrogation room, where he was greeted by a cynical, sneering officer. He was shown to his seat, and the officer began his routine. Suddenly, the officer said something that took Yosef Ber by surprise. “We don’t believe you that your son drowned in the river. Your son, who is supposedly deranged, and therefore was not taken by the Czar’s *conteristen* program, doesn’t seem to be deranged at all. He is nothing but a diamond thief!” Yosef Ber thought that the officer had gone mad. The officer continued, “Your son is alive and well. Perhaps he is no longer doing what he wants to do, but right now he is in the cell next to yours.” “What?” Yosef Ber gasped, “My son is alive? He’s in the cell next to mine?” He almost began dancing, “Oh, Boruch Hashem! געלויבט די הייליגע באַרןשטעפער! Ah! Hashem, Your חסד is amazing! Here I am in the prison, You bring me *matza* and wine, and now You bring me such good news. Thank You, Hashem! My son is alive, וברוך אתה השם מחייה המתים. The officer loomed over Reb Yosef Ber. “Are you finished your speech yet? Your son may not be alive for long. He is going to be hanged for being a diamond thief. We caught him with the diamond, and he refuses to tell us who he stole it from.” Yosef Ber composed himself and asked, “Please can I see my son?” The guard sneered, “Why would you want to talk to him? You want to plan your next lie?” Again Reb Yosef Ber composed himself and asked, “I beg of you, please have mercy, can I see my son?”

The officer gave in, and Mendy was brought into the interrogation room shackled in chains. Yosef Ber exclaimed, “Mendy, Mendy, Boruch Hashem you are alive! My heart is full of שמחה וְהוֹדָאָה! Please tell me what happened to you.” Mendy’s eyes watered up as he began talking. “Oh, father, it’s my fault. I know you told me to stay in Sanz, but when the Rebbe gave me the מצות I-I just – I just thought that it would be so hard for you to be without the Rebbe’s מצות... I know you told me not to come back...” The officer’s shouting interrupted him, “Ah ha! So, you told him not to come back.” Mendy groaned, “Oy vey. I’m talking too much.” “It’s alright Mendy,” Reb Yosef Ber assured him, “obviously, everything is פֶּרֶטִית. Just tell me what happened to you afterwards.” “I got on the boat, and on the way back there was a terrible storm, I couldn’t handle the boat, and I fell off. I had the Rebbe’s מצות in my pocket, they were wet and I knew that you wouldn’t use them anymore, but somehow, I felt that it would be a שמירה. At one point, the water was all around me. I said שמע יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. I thought it was all over. Then, all of the sudden, I was caught in some kind of a net, and then, I heard two men talking... “Vladimir, I think we caught a real big one tonight!” “Can you imagine, in a storm like this?! ...Is it a carp fish?” “I don’t think so.” “Do you think we caught a big salmon fish?” “Neah. Neah. I think we caught a little boy fish.” “...I was pulled onto a fishing boat. The fishermen thought I was unconscious. They started banging me on the back, and I was coughing up water. They saved my life. I wish I would have thanked them. I should have stayed on the boat with them. They were obviously two Russian fishermen who were trying to help me. But I was completely disoriented, and I didn’t know what was happening. I just jumped off the boat and got to shore, and I started running in the dark forest. The next thing I knew, I was surrounded by a bunch of vicious thieves. As soon as they saw me, I heard them barking in laughter... “Looks like we don’t have to go shopping tonight!” “Yeah, it looks like someone has fallen into our trap. Come here little boy. Who are you? Are you a spy for the Czar’s soldiers? Tell us the truth!” ...They had a wild-eyed look, and were sneering and barking in laughter as I tried talking to them. Then, I had an idea. I shouted, “You better let go of me, or you are going to be in big trouble. Do you know what I have in my pocket!” I pulled out the Rebbe’s מצות, and I shouted, “They’re holy מצות! I’m telling you; you better not start up with me!” I started losing steam. I continued rambling on and on, and then I just cried. They thought I was *nisht mit aleh men*. Suddenly, one of their robber friends ran over to them... “The Czar’s soldiers! They’re coming! They’re coming!” The robbers forgot about me, and ran away.

“All of the sudden, I was all alone. I didn’t know what was better, to be with the robbers, or all alone in the woods at night. I was so thirsty. I just needed a cup of water. I saw a bag laying there. The robbers must have left it there when they ran. I opened the bag, and there was a box in it. It didn’t look like there was any water in the box, but I decided to open it up. It contained an amazingly brilliant diamond. I didn’t want to have anything to do with a stolen diamond, so I closed the box, and started putting it down. Then, I heard someone shouting at me, “Stop right there! You’re under arrest!” I was

surrounded by a bunch of soldiers who were very excited, and were yelling about a most notorious thief that they had just caught. I didn't know what they were talking about. They held a sword to my neck, and grabbed the box away from me. When they looked in the box, they got even more excited. They started interrogating me about where my robber friends were. I told them that I just fell off a boat, and had no idea what they were talking about, and I thanked them for coming to help me. They laughed and laughed. Then, they shackled me in chains, and dragged me off to prison."

Reb Yosef Ber exclaimed, "Mendy, they brought you to this jail right next to my cell. If I had only realized while I was crying in that room all night having my סֵדֶר over there! Could I have even imagined that you were right here next to me! What הַשְׁגָּחָה פְּרִטִית! Unbelievable!" The officer's voice broke his reverie, "Unbelievable perhaps, but that still doesn't mean that you're out of trouble!" Then, he paused for a few moments, and turned his attention to Mendy. It seemed like he had missed the whole speech that Mendy just gave. "Look at me Mendy," he sneered, "If you tell me the truth, perhaps we will try to get you a lesser sentence. Where did you steal this diamond from?" Mendy stammered, "I have no idea where it's from. I didn't steal the diamond. I told you. I found it." The officer looked Mendy in the eye, "It seems that we are going to have to extract the information from you in a difficult way. We have ways to make people talk, you know, Mendy. You will be a lot better off if you just tell us on your own. **Where is the diamond from!!?**" Just then, Yosef Ber's face lit up, and he exclaimed, "Wait! Wait! Please allow me to speak. I believe that if you will allow me to call out one of the prisoners from my cell, he will be able to tell you whose diamond it is!" The officer was not convinced, "This sounds like some kind of a trick. We will not take kindly if you are making a mockery out of us. We are not finished with you yet." Yosef Ber insisted, "Please, allow me to call out one of the prisoners. Remember, if that prisoner will be able to identify the diamond, the owner of the diamond will pay a huge reward, probably to you." The officer finally relented, "Alright. Who is the prisoner that you want us to summon?" "It is Reb Shmuel," spluttered Reb Yosef Ber.

Reb Shmuel was led into the room. When Reb Yosef Ber introduced him to Mendy, his face lit up, "Your son Mendy is alive! You mean he didn't drown! בְּרוּךְ הַשֵּׁם!" The officer scowled. "Well, I'm glad the three of you are so happy tonight! Why don't you just break into a dance, and sing!" Yosef Ber's face beamed, "With your permission, can we?" "**NO!** Why did you call this prisoner over here?" Calmly, Yosef Ber asked Reb Shmuel, "Reb Shmuel, the Poritz's diamond, would you recognize it if you saw it?" Reb Shmuel's mouth fell open, "Of course I would recognize it if I saw it! I would recognize it if I saw it blindfolded! ...*why is everyone staring at me that way? Did I say something foolish?*" "Bring the diamond!" ordered the officer. Then he sneered, "So, Shmuel, what do you say about this diamond?" Reb Shmuel almost jumped through the roof, "That's it! That's the Poritz's diamond! Mendy, where did you get it?" The officer grumbled, "This is all we need, another part of the story... Since when is the Poritz missing his diamond?" "But Sir," another officer suddenly perked up, "the Poritz has offered an 18,000-ruble reward for anyone who could get his diamond back. That is why we arrested Shmuel to start with. Shmuel was supposed to cut the diamond for the Poritz, but it looks like Shmuel cut it for himself, and hid it someplace."

An officer rode over to the Poritz's mansion, and told him that there had been a breakthrough in the diamond case, and they needed him to come to the prison. The Poritz rushed right over and was very excited to have his diamond back. He didn't think that Mendy looked like the diamond thief type. To him it seemed like Mendy *found* his diamond, so he offered him a reward. Mendy told him that he was running away from the *conteristin*. The Poritz officially issued a decree that Mendy wouldn't be taken away. Then, on a whim, he freed Reb Yosef Ber, and Reb Shmuel. "I love stories with happy endings," he said with a smile. Reb Yosef Ber turned to his son, and his new friend Reb Shmuel, and joyously said, "Well, it seems, Mendy, that the Sanzer Rav's מִצוֹת brought us יְשׁוּעוֹת. Isn't it clear now, how sometimes there are so many different problems coming from so many situations, and if we only have אֲמוּנָה, we see that it's really all solutions that הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא is giving us.

Hilchos Shabbos Initiative

What is the proper method of selecting a shirt from a pile of shirts or from a closet filled with shirts?

If the pile or closet includes shirts that are not wearable (i.e. they are not the correct size, they are missing buttons or are stained) then the person selecting the shirt should preferably first determine if the shirt is a good choice before removing it from the pile or closet. This is in contrast to randomly removing a shirt and then inspecting it. Moreover, selecting an appropriate shirt may only be done immediately prior to wearing it.

This method of selection applies to all garments (not only shirts) and items that are combined in a mixture, when the mixture includes unusable garments or items. In all situations such as this, a usable garment/item should preferably be identified before removing it from the mixture and immediately prior to its use.

Is it permissible to prepare a child's clothing at night to be worn in the morning?

If the clothing is in a "mixture" it may only be selected immediately prior to the child wearing it, and not the night before. A mixture is a pile comprised of clothing that have different uses. For example, a pile containing differently colored shirts or differently colored socks is considered a mixture and one may not select a specific color at night for the morning.

However, if the pile contains shirts or pants of the same color but of various designs, it is permissible to select a specific design. This is because they are all considered one type of clothing, as they all have the same use (e.g. all match to the same pants). However, if there are a variety of socks with various designs that are not paired yet, one may only select two of the same design to make a pair immediately prior to use. Since one generally would not wear two socks with different designs, they are considered as having two uses.

When collecting plates after the meal, is it permissible to stack them according to size?

As one collects the plates from the table, one may stack them in the desired order, since they are not considered a mixture when they are lying separately on a table.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....
אז תתענג
...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY
בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

VOL II WEEK 23

ע' ש"ע תמ"ד-א', רע"ג-א

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

With פסח coming out on שבת, I had a few things I wanted to know...

QUESTION 1

How do I eat סעודות?

QUESTION 2

Can I go out on my porch to eat the חלה even though we're eating the meal inside?

QUESTION 3

Can I use egg מצה for the סעודות ?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

I woke up שבת morning a few minutes before the alarm on my cellphone rings. Can I take the phone out of my room so it doesn't wake anyone up?

Answer: A cellphone is usually a כלי שמלאכתו לאיסור which may be moved מקומו לצורך - for the space it is taking up. An alarm that will ring and wake people up could be considered as taking up space; it is making the "space" of the room unusable for sleeping. Removing the phone is allowing one to use the room for sleeping, and therefore goes into the category of moving items מקומו לצורך. However, if it is a very expensive phone, or one treats it very delicately, it may be מוקצה מחמת חסרון כיס and would not have a היתר of לצורך מקומו.

continued....

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אבין

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

QUESTION 2

The alarm in my child's room must have gotten reset, because it starting ringing at midnight! Can I tell my child to shut it off? There's no גוי available so late at night.

Answer: Generally speaking, one may not ask a child to do a מלאכה (שמ"ג). The ביאור הלכה (שמ"ג) makes mention of the שיטת הרשב"א that allows one to ask a child to do a מלאכה מדרבנן for the sake of the child himself. However, he writes that the מחבר disagrees, which would imply that one should rely on it only if there is a שעת הדחק. Therefore, one should try to work out some other solution (cover the alarm, put the child in a different room) before asking the child to do a מלאכה מדרבנן, even if for the child's benefit.

QUESTION 3

The food that was sitting in the oven got a little burned, causing the smoke detector to ring. Can we open the door to let fresh air in or fan the smoke with a towel? It usually works right away to get rid of the smoke and stop the ringing.

Answer: Opening a door or fanning smoke has no direct effect on the smoke detector. Rather, since it no longer detects smoke, it will not ring anymore. Although גרמא is not typically allowed on שבת, this is not even considered a גרמא and it may be done, as stated by (רע"ז-י"א) משנה ברורה.

THIS WEEK'S EDITION
SPONSORED BY CENTRAL SHAIMOS
UNDER THE השגחה OF THE הוועד OF LAKEWOOD
1-858-SHAIMOS

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

FALSE ACCUSATION

Were you ever in a situation where you were
falsely accused of doing something?

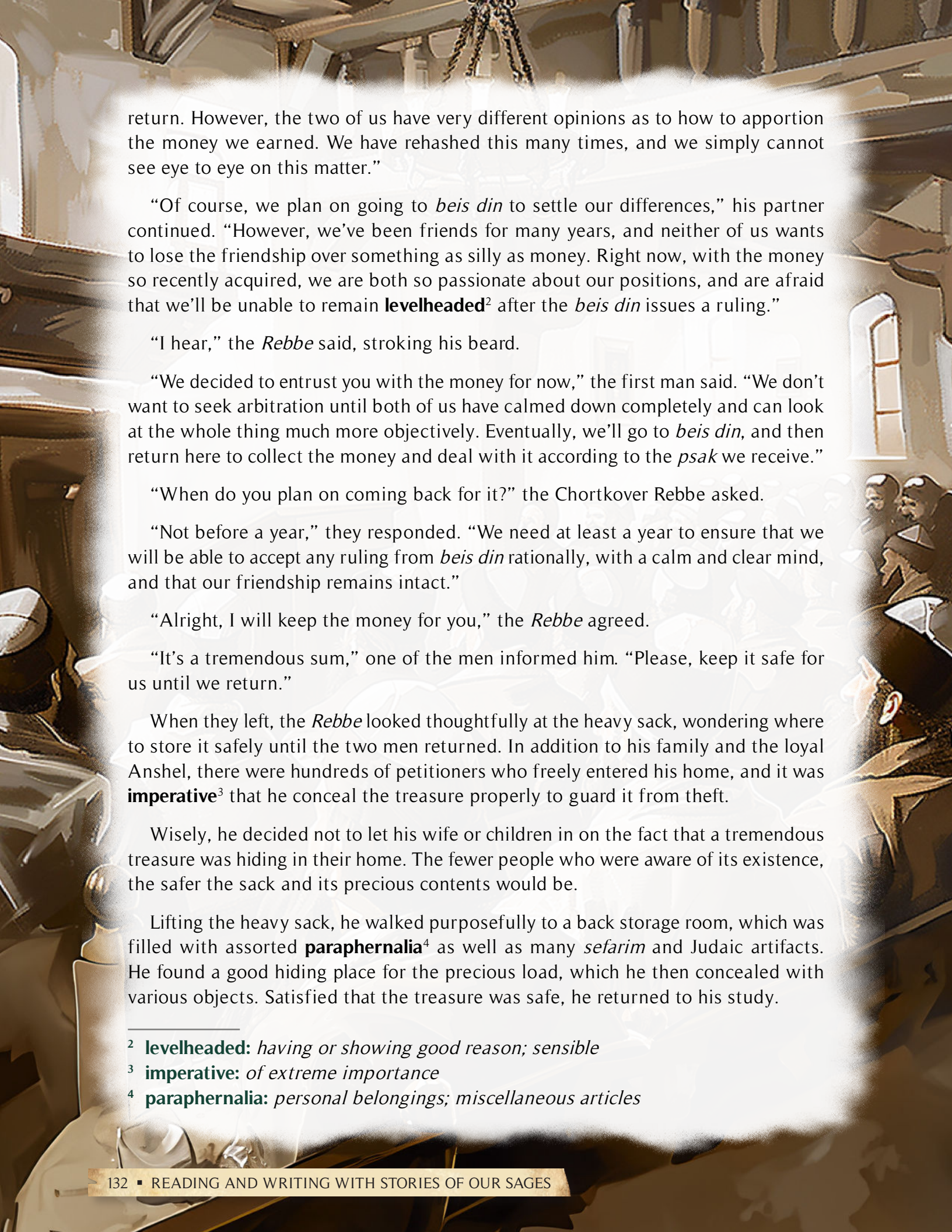
THE CHORTKOVER REBBE WAS A TREMENDOUS *GAON*, AN EXPERT IN ALL areas of Torah, and thousands of people would flock to his court to bask in his Torah. He was also visited privately by those who needed to pour out their hearts and seek his **counsel**¹. He would receive all petitioners with warmth and wisdom.

Anshel served as the Chortkover Rebbe's *gabbai*. His job was to manage the waiting room, ensure that all visitors were seen in a timely and organized fashion, and enforce the hours that the *Rebbe* was available. Smart, skilled, and highly capable, Anshel fulfilled his role perfectly. He knew what to say and when to say it, and was loved by all.

One afternoon, two businessmen came to see the *Rebbe*, and they presented him with a heavy sack of gold and jewels.

“We are business partners, and have been close friends for years,” one of them explained. “Recently, we invested money in a very profitable venture, and we earned a massive

¹ **counsel:** *advice*

return. However, the two of us have very different opinions as to how to apportion the money we earned. We have rehashed this many times, and we simply cannot see eye to eye on this matter.”

“Of course, we plan on going to *beis din* to settle our differences,” his partner continued. “However, we’ve been friends for many years, and neither of us wants to lose the friendship over something as silly as money. Right now, with the money so recently acquired, we are both so passionate about our positions, and are afraid that we’ll be unable to remain **levelheaded**² after the *beis din* issues a ruling.”

“I hear,” the *Rebbe* said, stroking his beard.

“We decided to entrust you with the money for now,” the first man said. “We don’t want to seek arbitration until both of us have calmed down completely and can look at the whole thing much more objectively. Eventually, we’ll go to *beis din*, and then return here to collect the money and deal with it according to the *psak* we receive.”

“When do you plan on coming back for it?” the Chortkover *Rebbe* asked.

“Not before a year,” they responded. “We need at least a year to ensure that we will be able to accept any ruling from *beis din* rationally, with a calm and clear mind, and that our friendship remains intact.”

“Alright, I will keep the money for you,” the *Rebbe* agreed.

“It’s a tremendous sum,” one of the men informed him. “Please, keep it safe for us until we return.”

When they left, the *Rebbe* looked thoughtfully at the heavy sack, wondering where to store it safely until the two men returned. In addition to his family and the loyal Anshel, there were hundreds of petitioners who freely entered his home, and it was **imperative**³ that he conceal the treasure properly to guard it from theft.

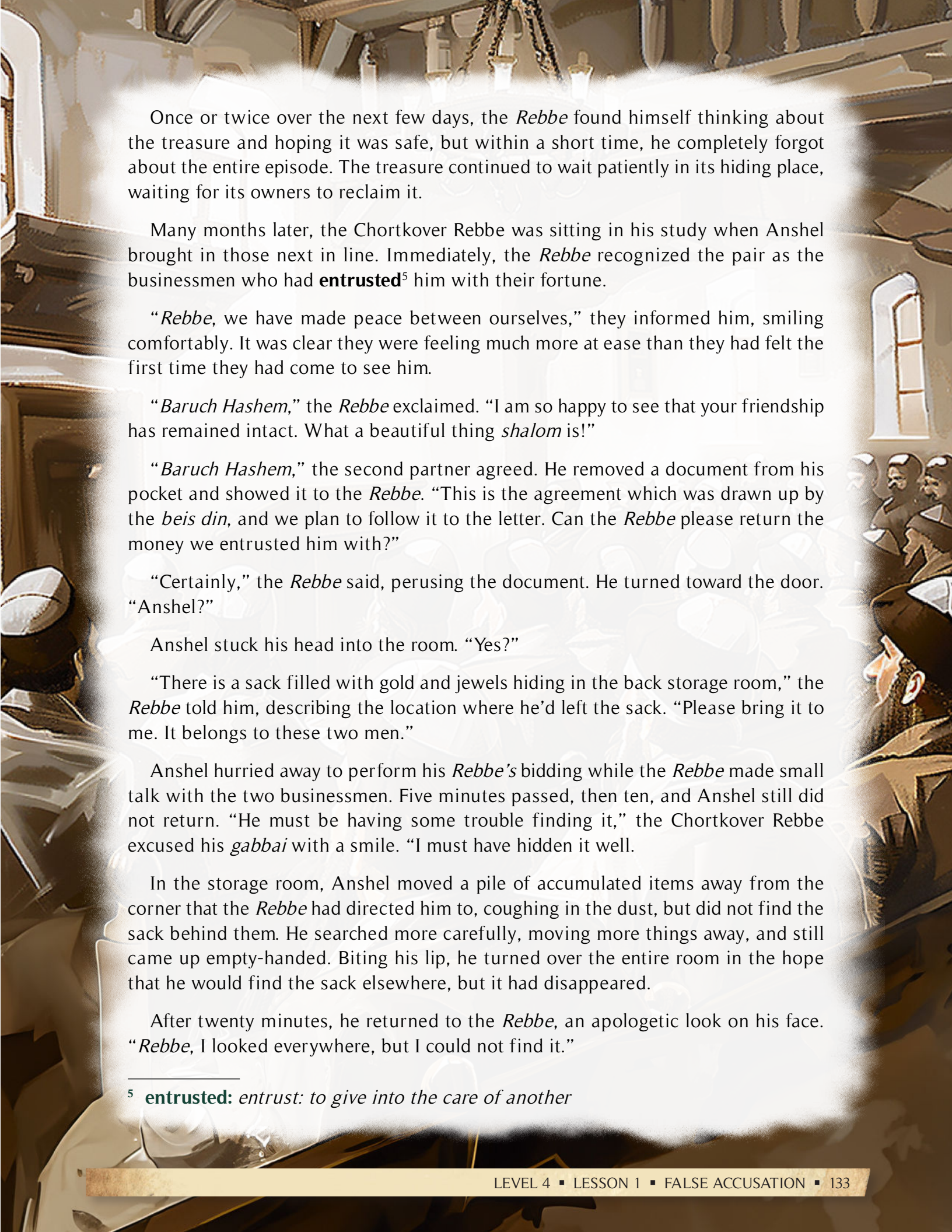
Wisely, he decided not to let his wife or children in on the fact that a tremendous treasure was hiding in their home. The fewer people who were aware of its existence, the safer the sack and its precious contents would be.

Lifting the heavy sack, he walked purposefully to a back storage room, which was filled with assorted **paraphernalia**⁴ as well as many *sefarim* and Judaic artifacts. He found a good hiding place for the precious load, which he then concealed with various objects. Satisfied that the treasure was safe, he returned to his study.

² **levelheaded**: *having or showing good reason; sensible*

³ **imperative**: *of extreme importance*

⁴ **paraphernalia**: *personal belongings; miscellaneous articles*

Once or twice over the next few days, the *Rebbe* found himself thinking about the treasure and hoping it was safe, but within a short time, he completely forgot about the entire episode. The treasure continued to wait patiently in its hiding place, waiting for its owners to reclaim it.

Many months later, the Chortkover Rebbe was sitting in his study when Anshel brought in those next in line. Immediately, the *Rebbe* recognized the pair as the businessmen who had **entrusted**⁵ him with their fortune.

“*Rebbe*, we have made peace between ourselves,” they informed him, smiling comfortably. It was clear they were feeling much more at ease than they had felt the first time they had come to see him.

“*Baruch Hashem*,” the *Rebbe* exclaimed. “I am so happy to see that your friendship has remained intact. What a beautiful thing *shalom* is!”

“*Baruch Hashem*,” the second partner agreed. He removed a document from his pocket and showed it to the *Rebbe*. “This is the agreement which was drawn up by the *beis din*, and we plan to follow it to the letter. Can the *Rebbe* please return the money we entrusted him with?”

“Certainly,” the *Rebbe* said, perusing the document. He turned toward the door. “Anshel?”

Anshel stuck his head into the room. “Yes?”

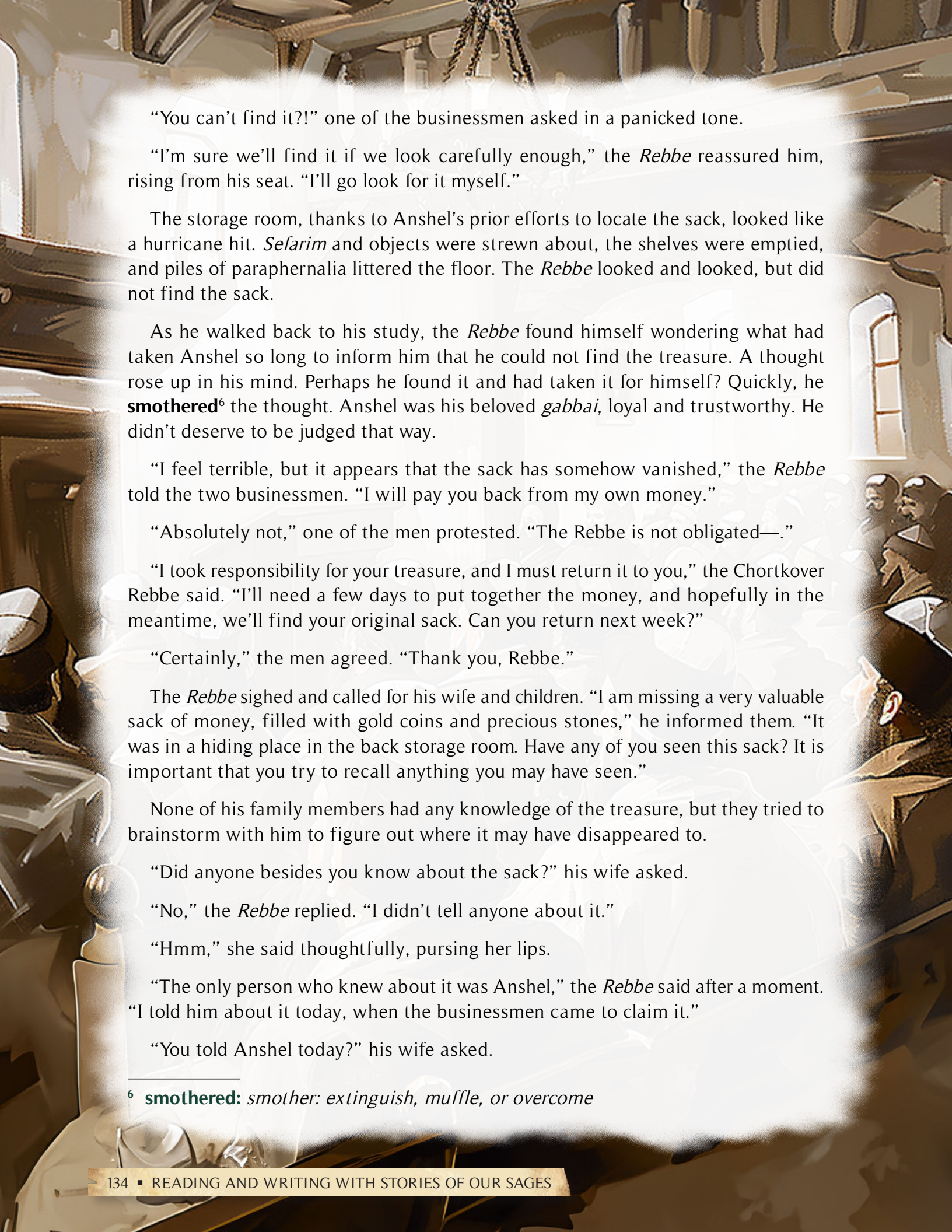
“There is a sack filled with gold and jewels hiding in the back storage room,” the *Rebbe* told him, describing the location where he’d left the sack. “Please bring it to me. It belongs to these two men.”

Anshel hurried away to perform his *Rebbe*’s bidding while the *Rebbe* made small talk with the two businessmen. Five minutes passed, then ten, and Anshel still did not return. “He must be having some trouble finding it,” the Chortkover Rebbe excused his *gabbai* with a smile. “I must have hidden it well.

In the storage room, Anshel moved a pile of accumulated items away from the corner that the *Rebbe* had directed him to, coughing in the dust, but did not find the sack behind them. He searched more carefully, moving more things away, and still came up empty-handed. Biting his lip, he turned over the entire room in the hope that he would find the sack elsewhere, but it had disappeared.

After twenty minutes, he returned to the *Rebbe*, an apologetic look on his face. “*Rebbe*, I looked everywhere, but I could not find it.”

⁵ **entrusted:** *entrust: to give into the care of another*

"You can't find it?!" one of the businessmen asked in a panicked tone.

"I'm sure we'll find it if we look carefully enough," the *Rebbe* reassured him, rising from his seat. "I'll go look for it myself."

The storage room, thanks to Anshel's prior efforts to locate the sack, looked like a hurricane hit. *Sefarim* and objects were strewn about, the shelves were emptied, and piles of paraphernalia littered the floor. The *Rebbe* looked and looked, but did not find the sack.

As he walked back to his study, the *Rebbe* found himself wondering what had taken Anshel so long to inform him that he could not find the treasure. A thought rose up in his mind. Perhaps he found it and had taken it for himself? Quickly, he **smothered**⁶ the thought. Anshel was his beloved *gabbai*, loyal and trustworthy. He didn't deserve to be judged that way.

"I feel terrible, but it appears that the sack has somehow vanished," the *Rebbe* told the two businessmen. "I will pay you back from my own money."

"Absolutely not," one of the men protested. "The *Rebbe* is not obligated—."

"I took responsibility for your treasure, and I must return it to you," the Chortkover *Rebbe* said. "I'll need a few days to put together the money, and hopefully in the meantime, we'll find your original sack. Can you return next week?"

"Certainly," the men agreed. "Thank you, *Rebbe*."

The *Rebbe* sighed and called for his wife and children. "I am missing a very valuable sack of money, filled with gold coins and precious stones," he informed them. "It was in a hiding place in the back storage room. Have any of you seen this sack? It is important that you try to recall anything you may have seen."

None of his family members had any knowledge of the treasure, but they tried to brainstorm with him to figure out where it may have disappeared to.

"Did anyone besides you know about the sack?" his wife asked.

"No," the *Rebbe* replied. "I didn't tell anyone about it."

"Hmm," she said thoughtfully, pursing her lips.

"The only person who knew about it was Anshel," the *Rebbe* said after a moment. "I told him about it today, when the businessmen came to claim it."

"You told Anshel today?" his wife asked.

⁶ **smothered:** *smother: extinguish, muffle, or overcome*

“Yes, I sent him to look for it,” her husband confirmed. “It took him close to half an hour to come back and tell me he couldn’t find it.”

The wheels of her brain began to turn. “You think Anshel took the money and hid it during that half hour?” she asked slowly. “That would be logical. Anshel must have taken the money!”

“*Chas v’shalom*,” the *Rebbe* tried to protest, though in his heart, he had reached a similar conclusion. “We aren’t allowed to suspect a Jew like that!”

His words did nothing to stop the rumor from leaving the room. Some of the children, furious at the betrayal of their father’s *gabbai*, rushed to spread the news to their friends. Soon, the entire city was in an **uproar**⁷. Anshel, the *Rebbe*’s trusted *gabbai*, was a thief!

Anshel, shocked at the accusations being hurled at him from all sides, denied the charges, but the rumors persisted. Soon, people began demanding that his home be searched. As a last-ditch effort to save his name and his dignity, he hurried to the *Rebbe*.

“They’re saying I stole the treasure,” he blurted, his face white. “I’ve never taken anything that did not belong to me. I am innocent! Now, they want to search my house! All I did was look for the treasure, which I could not find. I didn’t steal it!”

“I am not accusing you of stealing,” the *Rebbe* responded calmly. “All they want to do is search your house. If you didn’t take it, you have nothing to worry about.”

“I should let them into my home?!” Anshel began to cry. “How could you suspect a G-d-fearing man who has served as your right hand for so many years?! Alright, let them search my home!”

His home was searched, and the treasure did not turn up, but the shame Anshel endured continued to intensify. People whispered about him in the streets, his children were mocked, and he was shown blatant distrust wherever he went.

The shame became so difficult to bear, that one day, Anshel left home and didn’t return. He hadn’t even bid his wife and children goodbye.

When the Chortkover *Rebbe* heard that his *gabbai* had run away from home, he was stricken with a feeling of tremendous **remorse**⁸. After all, he had implied to his wife that perhaps Anshel had taken the money, and he hadn’t stopped the rumors before they took a life of their own.

⁷ **uproar**: a state of commotion or excitement

⁸ **remorse**: deep regret coming from a sense of guilt

I am guilty, the Rebbe realized. He could not concentrate on learning or davening. I am guilty of suspecting a Jew, and not giving him the benefit of doubt.

When Pesach came around, the *Rebbe's* house was given a thorough cleaning, and during the course of emptying out the storage room and putting it back together, the sack was found. The *Rebbe* immediately called the two businessmen and returned their treasure to them.

"I must find Anshel," he declared, unable to forgive himself for having suspected an innocent man. "Immediately after Pesach, I am going to search for him, and I will not return until I find him."

After Pesach, the *Rebbe* began his journey. He went from town to town, posing as a *maggid*. In each town, he would ask permission to speak to the community and would then deliver three separate lectures. The first was usually sparsely attended, but when people heard how talented the *maggid* was, they hurried to attend the second lecture. The third one always claimed the biggest audience.

The *Rebbe* would conclude the third lecture with a short story. "There was a *Rav* who suspected a member of his *kehillah* of committing a crime. The man, who was innocent, could not handle the shame and ran away from home. The *Rav* is still looking for the man he wronged, and he can never forgive himself for this terrible sin. If only he would have had proper *ahavas Yisrael*, he would have never done such a thing! Until today, the *Rav* is suffering from remorse!"

He would conclude by admonishing the people to steer clear of this mistake, and to offer their fellow Jews the benefit of doubt before jumping to harsh conclusions.

The Chortkover Rebbe would repeat this in every town he went to, at the end of his third lecture, hoping against hope that Anshel would be in the audience. Each time, he was disappointed anew. For three years, he was away from home, visiting town after town in the **guise**⁹ of a *maggid*, hoping to meet Anshel.

Then, one day, after three long years, a man stood up in the back of the *beis midrash* at the conclusion of the *Rebbe's* third lecture. "Chortkover Rebbe, I forgive you with a full heart," the man announced and then fainted.

The Chortkover Rebbe's face drained of all color. Abandoning the podium, he rushed to Anshel's side to try to revive him. Someone poured water over Anshel, who opened his eyes, saw the *Rebbe*, and promptly fainted again from the tremendous pain of his experiences.

"Please forgive me," the *Rebbe* pleaded hoarsely when Anshel was finally conscious. "Please forgive me for falsely accusing you of such a crime. It was wrong, completely wrong, and I cannot move on until I have your forgiveness."

⁹ **guise:** in the appearance of another

DID YOU KNOW?

Anshel Rothschild established a bank in Frankfurt, Germany in the 1760s, and the practices he established in his bank are still in use today. In fact, Anshel Rothschild is commonly regarded as the inventor of modern banking.

The Rothschild family was also the first to deal in international finance when Anshel's five sons expanded the family's banks to London, Paris, Vienna, and Naples.

Historians have calculated that the Rothschild family was richer than any dynasty today, even the Saudi royal family.

"I forgive you," Anshel repeated. "I forgive you with a full heart. It wasn't you, but rather my own sins, that caused me to deserve this shame and anguish. If I were a better person, Hashem would have never allowed me to go through this."

"Thank you," the *Rebbe* whispered. "Thank you. But oy, how will your poor wife and children ever forgive me, for the pain and shame, as well as for the anguish and loneliness caused by your absence? Oy, how will I ever atone for this terrible sin?"

He placed his hands on Anshel's head and closed his eyes. "I must pay you back for the suffering I caused you," he stated emotionally and blessed him with the *brachah* of *Birchas Kohanim*. When he finished, he added, "May you only see success in all your **endeavors**¹⁰, and may you find favor in the eyes of everyone who meets you. And, since I falsely accused you of stealing a tremendous sum of money, may Hashem bless you with tremendous wealth of your own, for all your generations."

Anshel and the Chortkover Rebbe traveled back home together, united by their experience and determined to improve their *ahavas Yisrael* to ensure that such a thing would never happen again.

True to the *Rebbe's* blessing, Anshel's business ventures flourished and he became one of the wealthiest men of his generation. He is the patriarch of the famed Rothschild family, known for their wealth and philanthropy.

¹⁰ **endeavors:** *endeavor: the act of trying to do something*

PART 1 OF 2

JUST BEFORE WORLD WAR II, FOOD WAS SCARCE IN MOST CITIES IN RUSSIA. PESACH WAS APPROACHING AND THE CITY OF CHERNOWITZ AND THE SURROUNDING AREA WERE WITHOUT FLOUR FOR MATZOS. THE SKULENER REBBE CALLED HIS CONTACTS TO TRY TO GET A SHIPMENT OF FLOUR BEFORE PESACH.

I UNDERSTAND THE COST, AND AM WILLING TO PAY. THE SHIPMENT MUST ARRIVE THIS WEEK!

A WAGON WITH BAGS OF FLOUR ARRIVED AT THE SKULENER REBBE'S HOME LESS THAN TWO WEEKS BEFORE PESACH. THE REBBE IMMEDIATELY SET UP A BAKERY AND WITH GREAT JOY HIS CHASSIDIM BAKED THE FLOUR INTO MATZOS.

WE WILL NEED TO SUPPLY THOUSANDS OF FAMILIES WITH THE MITZVAH OF MATZAH AND WE MUST RATION ONE MATZAH PER FAMILY. THERE ARE NO EXCEPTIONS!

YES, REBBE, I'LL BL'N TRY TO ARRANGE THE DISTRIBUTION IN AN ORDERLY FASHION.

AT THE OTHER SIDE OF TOWN, THE VIZHNITZER REBBE WAS PREPARING HIS OWN HOUSEHOLD FOR PESACH.

MY SON, PLEASE GO AND PICK UP THREE MATZOS FROM THE SKULENER REBBE.

BUT THEY SAID ONLY ONE MATZAH PER FAMILY--

I KNOW. STILL, ASK FOR THREE MATZOS. YOU MUST SAY IN MY NAME THAT YOU CANNOT SETTLE FOR LESS!

UH... THE VIZNITZER REBBE REQUESTED THREE MATZOS.

I AM SORRY, BUT WE NEED ENOUGH MATZOS FOR THE ENTIRE CITY. PLEASE TELL THE REBBE THAT THIS IS ALL WE CAN GIVE...

MY FATHER TOLD ME TO SAY IN HIS NAME THAT I MUST NOT TO RETURN WITHOUT THREE MATZOS...

ALTHOUGH THE SKULENER REBBE WAS CONCERNED THAT THIS MEANT THAT TWO FAMILIES WOULD LOSE THEIR MATZOS, HE DEFERRED TO THE KAVOD OF THE VIZHNITZER REBBE.

BUT REBBE... EVERY DAY PEOPLE ARE LINING UP TO COLLECT MATZOS ... WE DON'T HAVE ENOUGH, EVEN NOW...

TO HONOR THE WISHES OF THE VIZHNITZER REBBE I AM WILLING TO GIVE AWAY THESE THREE MATZOS!

AS PESACH DREW NEAR THE LINES GREW LONGER. BY EREV PESACH ALL THE MATZAH HAD BEEN GIVEN OUT TO THOUSANDS OF FAMILIES. EREV PESACH IN THE MORNING:

REBBE, I TRAVELED ALL NIGHT; I HAVE NO MATZAH. PLEASE CAN I HAVE JUST ONE MATZAH...I'M WILLING TO PAY ANYTHING!

PLEASE DO NOT TELL MY GABBAIM WHY YOU CAME HERE TODAY!

TO BE CONTINUED...

וְזוֹסֵיָא ר' אֱלִיעֶזֶר זִיסְנָא, THE FIRST SKULENER REBBE, WAS BORN IN SKULEN, RUSSIA, TO אֲבִירָהּ AND לֵאָה רִיזֵל. IN 1915, AT THE TENDER AGE OF 17, HE SUCCEEDED HIS FATHER AS רב. HE LATER MOVED TO CHERNOWITZ, AND WAS APPOINTED TO SERVE AS ITS אב בית דין. HE MARRIED SHEINA ROCHEL SHOENFELD. AFTER WORLD WAR II, וְזוֹסֵיָא ר' WAS KNOWN AS THE FATHER OF HUNDREDS OF ORPHANS AND HE ADOPTED MANY OF THEM. LATER, HE SMUGGLED HIS "FAMILY" INTO ROMANIA WHERE וְזוֹסֵיָא ר' AGAIN SAVED THOUSANDS OF ORPHANS. IN 1954, וְזוֹסֵיָא ר' AND HIS SON WERE ARRESTED FOR TEACHING RELIGION. וְזוֹסֵיָא ר' AND HIS SON WERE EVENTUALLY FREED AND THEY IMMIGRATED TO THE UNITED STATES IN 1960. IN 1962 וְזוֹסֵיָא ר' LAUNCHED THE תּוֹרָה NETWORK OF חֶסֶד לְאַבְרָהָם IN יִשְׂרָאֵל. אַרְבֵּי מֵאוֹת 50,000 CHILDREN HAVE PASSED THROUGH חֶסֶד לְאַבְרָהָם. THE REBBE'S נְפִשׁ FOR JEWS — RELIGIOUS AND NON-RELIGIOUS ALIKE — WAS LEGENDARY. וְזוֹסֵיָא ר' WAS ALSO KNOWN AS THE SWEET SINGER OF יִשְׂרָאֵל WHO COMPOSED MANY NEW MELODIES AND HE SPENT MANY HOURS DAILY ON HIS תַּפְלוֹת. HE AUTHORED וְזוֹסֵיָא ר' AND VARIOUS OTHER קִטְרֵסִים.

NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה.
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

Offer Yourself

וּנְפֶשׁ כִּי תִקְרִיב קֶרְבֵּן מִנְחָה לַה' (ויקרא ב, א)

A soul that brings a grain offering to Hashem. (Vayikra 2:1)

It does not say the word “soul” in reference to any other voluntary offerings; only in reference to the grain offering. Who usually brings grain as his voluntary offering? It’s the poor person. Hakadosh Baruch Hu said: I consider it for him as if he offered his soul. (Rashi)

Let’s say you were standing by the entrance to *Beis Hamikdash* and saw a rich man walk in with a nice, fat bull to offer to Hashem. Then you saw a poor person walk in carrying a bag of wheat flour. His offering wouldn’t look very impressive at all.

But *Hakadosh Baruch Hu* sees it quite differently. The small amount of flour that was brought, despite all the difficulty and self-sacrifice involved, is immensely significant to Him, as if the poor man offered his very life, his “soul.” And in fact, that is what the poor man did. He brought the last pennies he had, to offer them on the altar of *ahavas Hashem*.

Nowadays, we don’t have *korbanos*. We have no altar to atone for us. But we can still express our love

for Hashem in various ways.

And the best of them is learning the *Torah Hakedoshah*. This is more significant in Hashem’s eyes than all the *korbanos*. And here, too, we have the poor man’s *korban* and the rich man’s *korban*.

How so?

Let’s say a man drags himself into *shul* after a hard day’s work, sits down at his regular *Gemara shiur*, and tries with his last ounce of energy to keep his eyes open and concentrate on the *Rav’s* explanation of the *daf*. If you were standing on the side and watching him, it wouldn’t seem very impressive at all. That’s not what *shpitz* learning looks like.

We may not think much of it, but *Hakadosh Baruch Hu* does. To Him, it is significant as if this man offered his very soul. And in fact, it is so. He gave his last ounce of energy for Torah and *ahavas Hashem*.

This applies as well to a *talmid chacham* who learns at night when he is tired and worn out. He

devotedly keeps on learning more and more, despite the pain and strain involved. It is significant to *Hashem* as if he poured out his blood and fat on the *Mizbeach*. From it arises a pleasing fragrance to *Hashem*, opening for him the Heavenly gates of *berachah*, for him and for the whole Jewish people. ●

Accidents

וְהִקְרִיב עַל חַטָּאתוֹ אֶשֶׁר חָטָא פֶּרֶךְ בֶּקָר תָּמִים לֹהֵ לְחַטָּאת (ויקרא ד, ג)

He shall offer, for the sin he sinned, an unblemished young bull to *Hashem* as a sin offering. (*Vayikra* 4:3)

The *korban chatas*, sin offering, is a tremendous expression of infinite *chesed*, and we merit this only by means of sin. The following allegory illustrates the point.

A child was warned again and again not to ride his bike in the street. It's dangerous. But he didn't listen. He rode his bike in the street, and in fact got hurt by a car. Now he is lying in the hospital.

What did his parents do? They bought him an expensive present that he never would have received otherwise.

This is pretty strange. Because the child rode in the street against repeated warnings, and in the end he even got hurt, therefore he deserves a prize?!

But that's the way things are. There are certain wonderful gifts that are reserved only for times

of tragedy. Only for "naughty children" who get themselves into trouble. This hidden love was created specially for them. The father is willing to spend a real lot of money on this naughty child if he senses that the child is in danger.

How did the Jewish people merit the *Yud Gimel Midos Shel Rachamim*? By getting themselves into a serious "accident." They made the *Eigel Hazahav*. Then *Hashem* showered them with endless love, at the end of which they received the wonderful gift of the Thirteen Traits of Divine Mercy. This is a gift that will always save them from all sorts of tragedies.

You can't bring a *korban chatas* as a voluntary offering. This powerful *chesed* comes only after a sin occurred, and it is expressed in the *korban chatas* that a person brings to atone for sin. ●

לעילוי נשמת

אמינו מרת חיה זיסל עלקא בת ר' שמעון דויטש ע"ה

ומרת אסתר רויזא בת אברהם יחיאל דויטש ע"ה

ומרה"ר משה בן אליעזר ע"ה ומרת חוה בת דוד האמבורגער ע"ה

ומרה"ר ברוך זאב בן נפתלי ע"ה ומרת גיטל צביה בת מרדכי קראוס ע"ה

ומרה"ר שמעון בן צבי דב ע"ה ומרת בלומא בת אפרים מעגלו ע"ה

נרבת משפחת מרדכי דויטש

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה (ויקרא א, א)

Hashem called to Moshe. (Vayikra 1:1)

Said R. Asi: Why do we start teaching children with *Vayikra* and not with *Bereishis*? Because the children are pure and the *korbanos* are pure. Let those who are pure come and engage themselves with that which is pure. (*Vayikra Rabbah* 7:3)

The Creator Knows The Soul

Educational Jump-Start

Let's go ask a question to a straight-thinking educator: Where do you think it's best to start in the *Chumash* when teaching young children?

He might suggest beginning with *Parshas Lech Lecha*, to teach the children about how Avraham obeyed Hashem, and how Sarah *davened* to have a child.

That would make a lot of educational sense.

So why do *Chazal* say we should start by teaching little children about *korbanos*? If we do that, what will the children hear? The *kohanim* slaughter animals and catch the blood in receptacles and throw it on the Altar. This doesn't sound like the most educational topic in the world. It's not what we want our children to be doing.

And the *rebbe* teaching them the subject probably doesn't even understand these matters himself. He doesn't exactly know why *kohanim* are supposed to throw blood on the *Mizbeach* and what all these things are about. He only knows what it says.

Yet, the first rule in teaching children is to open their minds and develop their powers of understanding. But rote learning does exactly the opposite.

And what *parshah* do the children go on to after this? The beginning of *Bereishis*. Another strange choice of subject material. What does a children understand about "emptiness and chaos on the face of the deep, and the spirit of *Elokim* is hovering over the face of the waters"? Do we even understand it? It is pretty puzzling why we choose the subject matter we do.

We could compare this to someone who bought a brand new, shiny car. He elatedly drives it out of the dealer's lot, and after a short time, the car stops. He jogs back to the car dealer and complains, "The car doesn't drive."

The dealer asks him, "Excuse me for asking, but did you put any gas in the tank?"

The customer says, "What's gas?"

The dealer replies, "It doesn't matter right now what it is. Just go to a gas station, any gas station, and fill up the tank. I guarantee you the car will drive after that."

The customer does as told. He gets himself down to a gas station and they fill up a jerry can for him. But then he catches a whiff of this foul, toxic liquid, and says to himself: It's bad enough that the car doesn't drive. Now I am going to put this stinking water in it, and ruin it completely? No way. I'm not going to pour this junk into my new car while there is still hope that it will start driving again.

What do you say to a person like this? You say: You didn't manufacture the car, right? You didn't build the engine. There is someone who engineered this automobile, and he probably knows more about car mechanics than you do.

He understands how a combustion engine works, and he says that only this weird liquid will enable the car to drive, and otherwise, it won't budge an inch. He knows what he is talking about. If you believe him, fine. And if not, good luck.

It's the same with *chinuch*. The best educator with the most wonderful ideas never actually created the soul of a child. He doesn't really know what's "under the

hood.” The only one who really understands the depths of the human soul is the Creator Who made it. *Hashem* created the soul with certain qualities. One of them is purity. “*Neshamah shenasata bi tehorah hi.*” *Hashem* created the *neshamah* and formed the *neshamah* and breathed it into us. And *Chazal* say that breath emanates from a deep place. מאן דנפח מדיליה נפח.

The *neshamah* was created from the inner depths of *kedushah*, and its nature is *kedushah* and *taharah*. And the only thing that will get it to work properly is Torah, and especially those Torah subjects having to do with *taharah*. “Let those who are pure come and engage themselves with that which is pure.” The *neshamah* can't fulfill its purpose otherwise.

Deep Therapy

The Rambam wrote in *Shemoneh Perakim* that we need to learn the healing of the soul from the healing of the body.

If a person has a festering wound on his arm, he is likely to go to a doctor and ask for a cream to put on it. But the doctor might tell him that an external cream won't help. There is an internal infection that is causing this symptom, and the cure is to take antibiotic tablets.

The patient might object that swallowing a pill is an awfully strange way to treat a surface wound on his arm.

But the doctor, who understands how the body works, doesn't think it's strange at all. He explains, “The problem is not with the skin. That's just a symptom of the root problem. The cause of your condition is that your blood has a certain toxin or bacteria that causes a skin outbreak. If you just treat the skin outbreak locally, that spot might get better, but another outbreak will soon appear somewhere else. However, if we treat the problem at its source, if we purify your blood, then your skin will become beautiful and smooth again, and it will stay that way.

It's the same with Torah and *mitzvos*. People are born wild and unruly, and it's a universal problem: how do you educate children to proper behavior?

The answer given by Torah sages is for the child to

learn Torah and do *mitzvos*. This raises the question we asked before. How does learning about the creation of heaven and earth teach a person not to steal or act up? How does learning the story of Yosef who was sold by his brothers educate a child not to have envy? How does *shofar* heal anger, how does *matzah* straighten out the mind?

The rule of thumb is “Let those who are pure come and engage themselves with that which is pure.” The medicine of Torah gets straight into a person's “blood,” i.e., into the depths of the *neshamah*, and performs internal healing.

Let's say a child is fresh and *chutspadik* to his parents and teachers. Some teachers will reprimand him to control his mouth. If he is jumping around, they will reprimand him to stay in his place.

If a child steals, you can tie his hands, but that doesn't solve the problem at all. It might temporarily deter the external results, but the problem is just as strong as before.

In our age, when there is too much theft, the problem is “solved” by increasing police presence. But that causes a new problem: the policemen themselves steal. We don't gain anything by adding more policemen. Because the problem is in the soul.

And what is the soul?

“*Neshamah shenasata bi tehorah hi.*” The soul is pure. And it needs appropriate nourishment – it needs purity.

If Yankelch jumps around, he has a problem in his soul, in his *neshamah*. So what should we do? “Let those who are pure come and engage themselves with that which is pure.” Give him *Chumash Vayikra*, tell him about the creation of the world, tell him about Yosef and his brothers.

It might not make sense, it might not be logical, but *Hakadosh Baruch Hu* created the *neshamah*, and He knows how it works. He tells us, “Let those who are pure come and engage themselves with that which is pure.” ●

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה
הרב שליט"א עבר על הגליון

ברירה לאלתר

בשיעור זה נעסוק בגדר ברירה לאלתר המותרת, מה נכלל בגדר 'לאלתר' ומה אינו נכלל בו, וכן נביא ציורים שונים המצויים הכרוכים בדין זה.

נקדים לפתוח בדברי ספר הזכרונות (אבוהב, פ"א הבורר) שכתב בכללות בענין מלאכת בורר על הקושי ליהרר מלהיכשל בה בשבת באיסורי תורה, ושהאופן היחיד לשמרה כראוי הוא ע"י לימוד הלכותיה בעיון ולחזור עליה תמיד, וז"ל, מלאכה זו היא מן הקשות שבשבת להזהר בכל דקדוקיה וחילוקיה, שרובם יש בהם איסור גמור מן התורה וכו', וקשה לעם לעמוד עליהם כראוי כי צריך זריזות גדולה וזכרון הפרטים על מתכונתם, ולא ניתנה שמירתן בייחוד אלא למעיין וחוזר עליהם תמיד ועדיין יהא לבו נוקפו וכו', עכ"ל.

א. היתר ברירה בהצטרפות ג' תנאים

דבר פשוט בשו"ע (סי' שיט סעי' א-ד) ומוסכם בכל הפוסקים, שמותר לברור בשבת בהצטרף ג' תנאים, א' בורר אוכל מתוך פסולת דוקא, ולא פסולת מתוך אוכל. ב' בורר ביד דוקא ולא בכלי. ג' בורר כדי לאכול לאלתר ולא כדי לאכול לאחר זמן. בהצטרף יחד ג' תנאים אלו מותר לכתחלה לברור. אך באם חסר אחד מהג' תנאים, יש בברירה זו משום איסור תורה.

בספר ארחות חיים (ליפשיץ, סי' שיט) נתן סימן לג' תנאים אלו - אי"ל, אי"כל, י"ד, לאלתר. עוד הוסיפו, שיש להסמיק זה הרמז על הפסוק (בראשית ט יז) "איל משולש", בו גם נרמז שההיתר הוא בהצטרף 'שלוש' תנאים (ספר איל משולש על בורר, בהקדמה עמ' 12).

יסוד היתר זה אינו משום שהותר ברירה לצורך אכילה, שהרי היתר לצורך אכילה לא מצינו דוגמתו בשבת אלא רק ביו"ט שהותר בו מלאכות לצורך אוכל נפש, אלא יסוד ההיתר הוא מפני שחז"ל הבינו בחכמתם שבהצטרף ג' תנאים הנ"ל אין במעשיו צורת מלאכה כלל בכדי להתייחס להם 'כעוסק במלאכת ברירה', אלא ההתייחסות אליהם היא 'כעוסק באכילה', שכן הוא צורת אכילה ליטול בידו את שחפץ לאכול ולאכלו לאלתר.

מבין שלושת התנאים הנ"ל נעסוק בשיעור זה בתנאי 'לאלתר', לפי שבו צריך שימת לב וזהירות מיוחדת בכדי שלא להיכשל חלילה.

ב. בסמוך לסעודה מותר לברור לכל הסעודה

תחילה יש להציג מה שפשוט בפוסקים, ש'לאלתר' אינו בדוקא להצריך תיכף ממש לאחר כל ברירה לאכול את הנברר, אלא מותר אף לברור בסמוך לסעודה כמות גדולה הנצרכת לכל משך הסעודה.

קיצבת הזמן הסמוכה לסעודה בה מותר להתחיל לברור לסעודה, אינו זמן מוגדר וקבוע מראש, אלא הוא משתנה לפי צורך זמן ההכנה, ובלבד שתסתיים הברירה בסמוך לתחילת הסעודה, לדוגמא, אם מכין סעודה גדולה שישבו בה הרבה אנשים וצריך לברור לזה במשך שעה, מותר לו להתחיל לברור שעה לפני זמן הסעודה אך לא קודם לכן, כך שבסיום הברירה יתחיל תיכף בסעודה, אבל אם מכין סעודה רק לב' אנשים ודי בהכנת ברירה במשך חצי שעה, יהא מותר לו להתחיל לברור רק בחצי שעה הסמוכה לסעודה ולא קודם לכן.

ג. מקרים מצויים שעלולים להיכשל בהם

נביא כמה דוגמאות מצויות שעלולים להיכשל בהם בחוסר שימת לב, לברורם שלא לאלתר.

א. לקלוף ביצים או פירות לקומפוט (fruit cup) הוי בכלל ברירה המותרת רק לאלתר כמבואר ברמ"א (סי' שכא סעי' יט), ולכן יש ליהרר לקולפם רק בזמן הסמוך לסעודה, אך אם מקלפים ביצים או פירות בבוקר כדי שיהיו מוכנים לסעודה ואח"כ רוצים להתפלל או לצאת עם הילדים הקטנים עד לזמן הסעודה, יש בקילוף זה משום איסור תורה.

ב. כמו"כ אשה הרוצה לצאת עם ילדיה הקטנים לטייל, אין לה לקלף פירות בביתה כדי שיהא לה ליתן להם לכשירעבו לאחר זמן בחוץ, דזה הוי בורר לאחר זמן האסור.

ג. יש לידע שמלאכת בורר איננה רק באוכל כי אם גם בשאר דברים כפי שעולה ברור מהגמ' (שבת עד:), לכן אם רוצים להכין בליל שבת בגדים לילדי הבית לצורך מחר, כדי שלא יפריעו בבוקר את מנוחתם בבקשת בגדים, אזי אם הבגדים מונחים באופן המוגדר כתערובת יש בברירתם משום איסור תורה, מאחר והיא אינה ברירה לאלתר.

ד. לאחר הסעודה כשמקפלים את מפת הניילון מעל השולחן כדי לזרוקו לאשפה, קורה לפעמים שלפתע מבחינים בכלי אכילה כגון סכין או מזלג שנשכח ונאסף ונתערב בתוך שיירי המאכל במפת הניילון, מכיון שכעת הכלי אכילה הינו בתוך תערובת וברירתו איננה לצורך שימוש לאלתר, יש איסור תורה לברור. אך יכול להערים לנוטלו ע"י שיכוון ליטלו כדי לשוטפו ותיכף לאכול בו דבר מה, ובכך הוי ברירה לשימוש לאלתר.

ה. לברור כלי אכילה כדי לסדר את השולחן שבת זמן רב קודם הסעודה שיהא נאה וערוך, באנו בזה למחלוקת פוסקי זמנינו, במאור השבת (ח"א עמ' תפו) ושלחן שלמה (סוף סק"ו) הביאו מהגרש"י אויערבאך זצ"ל שמותר, מאחר ונחשב שמשמש לאלתר לאחר הברירה בכך שתיכף מתייפה השלחן. אמנם בשבות יצחק (ח"י פרק כב אות ג) הביא ששמע מהגר"י אלישיב זצ"ל לאסור מכיון שאין דרך בני אדם לסדר השולחן רק לתכלית זו שיהא נאה, אלא תכליתו גם כדי שישמש לצורך הסעודה שהיא אינה לאלתר, לכן אסור כדין הבורר בשביל לאחר זמן.

ו. הבורר סכין כדי לחתוך בו לאלתר מאכל שיאכלנו לאחר זמן, כתב שבת שלמה (פ"ח סעי' כא) מהגרש"מ מילר, שיש לאסור זה, הגם שברר הסכין מהתערובת כדי להשתמש בו לאלתר, מ"מ מכיון שתכלית ההנאה אינו בחתיכת המאכל אלא בעצם אכילתו והיא תהא רק לאחר זמן, לכן נחשב שבירר לצורך לאחר זמן והוי בורר האסור^א.

ז. יש נידון רחב בפוסקי זמנינו לענין ברירת חלה או קוגעל קפוא הנמצא במקפיא (freezer) בתערובת, להוציאו כמה שעות קודם סעודה כדי שיופשר כל צרכו לפני הסעודה, כמו"כ לברור בקבוקי שתיה מתערובת זמן רב לפני הסעודה כדי להניחם במקרר שיתקררו היטב עד הסעודה, האם ברירות אלו חשובות לאלתר מכיון שתיכף לאלתר לאחר שבוררם מתחילה הכנתם לסעודה באמצעות ההפשרה או הקירור, או שמא עד כאן לא הותר ברירה לאלתר אלא סמוך לסעודה עצמה שבורר והולך עד הסעודה, אך לא מצינו להתיר ברירה לאלתר הסמוכה לתחילת ההכנה לסעודה.

בספר איל משולש כתב (פ"ח הע' פ), ששמע מהגר"ח קנייבסקי מהגר"נ קרליץ ומהגר"י אלישיב לאסור, וכ"ה בחוט שני (שבת ח"ב פכ"ה עמ' עח) מהגר"ק, ובשבות יצחק (ח"י פכ"ב אות טו) בשם הגריש"א.

אלא שידועה סברתו של הגרש"י אויערבאך (שמירת שבת כהלכתה ח"ג פ"ג הע' ר) לחלק בין הפשרת חלה שיש להתיר לבין קירור בקבוקי שתיה שיש לאסור, דלדעתו כל שהברירה הוא ב'דרך אכילה' כלומר שכן הוא הדרך כשבאים לאכול לעשות הכנה זו קודם אכילה, וכמו בחלה שהדרך אכילה הוא להוציאה דוקא זמן מה לפני הסעודה להפשירה ולא עושים הכנה זו להוציאה יום קודם הסעודה, שאם יוציאנה אז מהמקפיא, תאבד החלה מטירותה, לכן בכה"ג שהרגילות לעשות את ההכנה בדוקא זמן מה לפני הסעודה חשיב דרך אכילה, ולכן מותר לברור את החלה מהמקפיא בסמוך לתחילת הכנה דהיינו הפשרתה, משא"כ ברירת בקבוקי שתיה מתוך תערובת לצורך הנחתם במקרר, הכנה זו של קירור הבקבוקי שתיה אין קפידא לעשותה דוקא זמן מה לפני הסעודה אלא אפשר לעשותה גם מבע"י להניחם במקרר, א"כ אין זה בכלל 'דרך אכילה' וממילא אסור לברור הבקבוקים בסמוך להכנה זו של קירורם.

יש להדגיש, שלכולי עלמא אין להתיר להוציא חלה מהמקפיא למשך זמן יותר מהנצרך כדי להפשירו, דזהו בודאי לא הוי לאלתר. ומכיון שכן, קצת קשה לשער כמה זמן צריך להפשרה, ובפרט שכאמור עצם הנידון להחשיב הפשרה זו כ'לאלתר' אינו פשוט כלל, לכן מן הראוי לראות מער"ש שהחלה תהא מונחת במקפיא שלא בתערובת.

ח. אם בירר במחשבה לאכול לאלתר ולאחר ברירה נתחרט שלא לאכול עתה, מבואר במשנ"ב (סי' שיט שעה"צ אות ה) שאינו עובר איסור כלל, לפי שהולכים אחר מחשבתו בשעת הברירה, אך העתיק את הפמ"ג (משב"ז סק"ב) שמ"מ אינו ראוי לעשות כן. אמנם כתב המשנ"ב (סק"ה) אם מצד מחשבתו חישוב לאכול בסעודה אלא שנשתייר ממילא, כגון שהיה שבע ולכן לא אכלו מזה, אין בכך כלום.

לפי האמור יש לדון מה יהא הדין כשבורר על הספק אם יתחיל הסעודה עכשיו או לאחר זמן, ומצוי הדבר באורחים שזמנם אליו לסעודה ואינו יודע אימתי יגיעו, ורוצה להתחיל עתה בהכנת המאכלים לסעודה, שכשיבואו כבר יהא מוכן לסעודה ולא יצטרך רק אז להתחיל בהכנות לסעודה, האם יהא מותר לו לברור עתה על הצד שיבואו מוקדם וימצא שברירתו היתה לאלתר, כתב בזה השבות יצחק (פכ"א אות ד) בשם הגריש"א לאסור מספק שמא לא יבואו מוקדם ונמצא בירר בשביל לאחר זמן. מיהו אם מסתבר שיבואו לאלתר אפילו אם יש ספק מה שיתעכבו, נראה שמותר.

פסקי דינים

- א. מותר לברור בהצטרף ג' תנאים, א' אוכל, ב' יד, ג' מיד (לאלתר), וסימנך 'אייל' משולש.
- ב. מותר לברור קודם סעודה את כל הנצרך למשך הסעודה גם אם צריך לברור הרבה וכגון בסעודה גדולה. ובלבד שיתחיל את הברירה סמוך לסעודה בשיעור כזה שתתחיל הסעודה תיכף לאחר סיום הברירה.
- ג. קילוף נחשב לבורר, ולכן אם רוצה להכין לסעודה ביצים ופירות חתוכים, צריך לקלפם בסמוך לסעודה.
- ד. כמו"כ אין לקלוף פירות בבית כדי לאוכלם בטיול לאחר זמן.
- ה. מלאכת בורר אינה רק באוכלים, אלא גם בשאר דברים, לכן צריך לזהר שלא לברור בגדים מתערובת מליל שבת לצורך מחר.
- ו. אסור ליטול כלי שנשכח במפת ניילון כשהוא מעורב שם עם שיירי אוכלין וכדו', מכיון שאינו לצורך שימוש מיידי, אך יכול להערים ליטול כדי לשוטפו ולהשתמש בו לאלתר.
- ז. לברור כלי אכילה כדי לערוך שולחן נאה זמן רב קודם הסעודה, נח' בזה הפוסקים אם נחשב לאלתר, ולמעשה יש להחמיר בדבר שלא לבוררם אלא בסמוך לסעודה.
- ח. אסור לברור סכין כדי לחתוך בו מאכל שיאכלנו רק לאחר זמן.
- ט. אסור לברור בקבוקי שתיה זמן רב לפני הסעודה כדי לקררם עד הסעודה.
- י. חלה המונחת במקפיא בתערובת, להוציאה זמן רב קודם הסעודה כדי שתפשר, נח' בדינו הפוסקים, ומאחר וההיתר בזה אינו פשוט לכן מן הראוי שהחלה תהא מונחת במקפיא שלא בתערובת, כך שלא יהא בהוצאתה משום בורר. [ולהוציאה קודם הסעודה זמן רב יותר משיעור הזמן הנצרך להפשרתה לדברי הכל אסור].
- יא. בירר במחשבה לאכול לאלתר אין ראוי להתחרט להניחו לסעודה אחרת. אך אם לא התחרט אלא שנשאר ממילא, אין בכך כלום.
- יב. זימן אורחים לסעודתו ואינו יודע אימתי יבואו, אין לו להתחיל בברירת הסעודה קודם שיבואו, מפני שיתכן שלאחר שיסיים ברירתו עדיין לא יבואו ונמצא שבירר באיסור בשביל לאחר זמן.

^א עוד מובא שם (סוף הע' מ) מהגרש"מ מילר, שנידון זה חמור יותר מהנידון (המובא בפנים לעיל אות ה) לענין ברירת כלי אכילה כדי לערוך השולחן שיהא נאה, דשם עריכת השלחן הוא תכלית בפני עצמו, אך לחתוך מאכל בסכין בודאי אין בו כל תכלית בפני עצמו, אלא הוא רק אמצעי כדי להגיע לתכלית אכילתו ולכן מכיון שהתכלית עצמו תהיה רק לאחר זמן חשיב בודאי כבורר לאחר זמן האסור.

^ב אמנם יש לציין דברים סותרים בשם הגריש"א אלישיב המובאים בספר וישמע משה (פסקים מהגרש"א ח"א עמ' קכט) שכתב בזה"ל, שוב נשאל (- הגריש"א), אם מוציא

גיליון מס' 556 פרשת ויקרא זכור
תשפ"ד שנה שתיים עשרה

לעילוי נשמת רבן של ישראל
מין שר התורה רבינו רבי שמריהו יוסף חיים
בן רבינו מרן יעקב ישראל זצוק"ל
שנ"מ מרת הרבנית פעשא מרים ע"ה
ולזכות חיים ברוך בן שרה פעשא
לברכה והצלחה בכל הענינים
תנצ"ה

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - ימי הפורים

לימוד הלכות פסח בפורים ל' יום קודם החג
רבינו זצ"ל היה לומד ביום הפורים בסדר לימודו ג' דפים במשנה
ברורה הלכות פסח לקיים החיוב ללמוד הלכות פסח ל' יום
קודם החג, (דקדוקי מצות מצות ח"ב אות קל"ד, ושמעתי מהגרמ"מ לובין
שליט"א ששמו לב שבעת שמגוללים המגילה לפני הקריאה לפירוש כאגרת
(כמבואר במשנ"ב סי' תר"צ סק"ו) היה רבינו זצ"ל מנצל כדרכו כל רגע
ומציא מהארון משנ"ב ח"ה ולומד הלכות פסח).

על הניסים בשושן פורים
אמר רבינו זצ"ל ששמע מהחז"א זצ"ל שכיון שחושש בט"ו
לפורים דמוקפין ואמר בו על הניסים, אמנם אביו הקה"י זצ"ל
שמע זה ממנו הורה לו ע"פ הלוח א"י דאין לומר במוקפין על
הניסים, (דקדוקי מצות ח"ב אות ק"ע), ואמר רבינו זצ"ל דע"פ היה
מעביר נוסח על הניסים בהרהור כדיבור לצד שיש לאומרו,
דבזה אין חשש הפסק, (וכמש"כ בשו"ת כת"ס אור"ח סי' י"ב וכן הביא
רבינו זצ"ל בדעת נוטה ח"ב סי' רל"ד דמהני לצאת יד"ה לדעת הרמב"ם הל'
ברכות פ"א ה"ז, וכ"כ רבינו בק' הזכרונות סי' י"ג סי"ב שכן היה מורה החז"א
לנהוג במקום ספק), ובעשור האחרון העידו שחור לומר על הניסים אבל לא
הורה לש"ץ ולאחרים לומר ע"י בהערה בדקדוקי מצות שם, וע"י בגמ' פסחים
כ"א א'.

לא ילבש בתחפושות לקטנים ובפדיון הבן
כתב רבינו זצ"ל בקונטרס הזכרונות ממרן החז"א (סי' ל"ג אות
י"א) שאין להלביש בפורים אפי' לתינוקות בגדי איש לאשה או
להיפך, וע"י במשנ"ב (סי' תר"צ סק"ל) דהכנה"ג והשל"ה הזהירו
להרחיק מזה, ויש לבטל מנהג זה, וע"י בארחות רבינו (ח"ג עמוד
ק"צ סי') שמרן הקה"י זצ"ל היקל בזה בפחות מגיל חינוך
והמעשה שהקפיד החז"א היה בגיל ד' שנים, (וע"י אגרו"מ אה"ע
ח"ד סי' ס"ב סי' ד"כ"ז שצריך לאמו ל"ש בזה חינוך). ורבינו זצ"ל החמיר
אפי' בתינוק בכור שהמנהג שמקשטין אותו לכבוד מצות פדיון
הבן (כמובא בדה"ח דני פדה"ב) שאין להלבישו בתכשיטי נשים
משום לא ילבש, וכתב שהעיר על זה כמה פעמים דיש להניח
עליו ללא לבישה, ואיכא בזה משום לא תאכילום, ואף ש"ל
דל'ש בזה טעם לא ילבש, אנן לא דרשינן טעמא דקראי, (שיח
יהודה פדיון הבן עמדים פ"ח פ"ט), והשיב רבינו זצ"ל במכתב דאין
לעשות כן, אבל אם לא מלביש אין לחוש (תורת חיים פדה"ב עמוד
קע"ו וע"י ווי העמודים וחשוריהם ק"כ עמוד ל"ד שכ' רבינו זצ"ל דאולי כיון
שהדרך כן א"ז לבישה).

מחור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו וויסברג זצ"ל
ואמ"י מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצ"ה

מחצית השקל כשחל פורים ביום א'

רבינו זצ"ל, נהג ליתן מחצית השקל בתענית אסתר קודם
תפילת המנחה, גם כשחל פורים ביום א', ומקדימים התענית
ליום ה' שלפניו, (דקדוקי מצות מועדים ח"ב אות ק"ל אמנם בס' ארחות
רבינו ח"ג עמוד נ"ב אות ע"ב מובא על אביו מרן הקה"י זצ"ל, שכשחל פורים
ביום א' היה נותן מחצית השקל ביום הפורים לעצמו פני קריאת המגילה
ואמר דביום ה' מוקדם לתת וע"י ברמ"א סי' תרצ"ד ס"א).

סעודה שלישית לפני פורים

כשחל פורים ביום א' דעת רבינו זצ"ל דיש ליזהר לא לאכול
בסעודה שלישית לאחר השקיעה דאין לאכול לפני קיום המצוה
התלויה בזמן, ויש להמנע גם משאר אכילות ולא רק מפת,
ולענין פת יש עוד טעם להמנע, כמבואר במשנ"ב (סי' קפ"ח
סק"ג), משום שמחייב עצמו בעל הניסים וה"ז תרתי דסתרי
לאומרו עם רצה, (דקדוקי מצות ח"ב אות קל"ו וע"ש במשנ"ב דאם אירע
שהמשיך אמלת פת אחר השקיעה יזכיר רק רצה ולא יאמר על הניסים).

מלוה מלכה בליל פורים

כשחל פורים במוצאי שבת, היה רבינו זצ"ל אוכל מלוה מלכה
ככל מוצ"ש, ומוסיף מאכל שיהיה ניכר שהסעודה גם לכבוד
פורים, וכמש"כ המשנ"ב (סי' ת"ט סק"ב) לגבי ר"ח שחל בשבת,
(דקדוקי מצות ח"ב אות קל"ג).

משלוח מנות לרב

הבאתי משלוח מנות לרבינו זצ"ל, ואמרתי דיש שדנו דכיון דכ'
איש לרעהו אין יוצאין ברבן, ואמר לי רבינו זצ"ל עוד מעט יגיד
שכיון דכ' כי יגח שור איש את שור רעהו, יהיה פטור בשור של
רבו, ורעהו לא בא רק לאפוקי מי שיצא מכלל ישראל, (וכ"כ בדרך
שיחה ח"ב עמוד ש"ה וע"י גם בשו"ת מהר"י אסאד ח"א סי' ר"ד, והפמ"ג סי'
תרצ"ה א"א סק"א הביא מהרמ"מ שמות פל"א כ' דה"ז בכלל רעהו למשלוח
מנות וכן ע"י ב"ק פ"ק פ"א א'), ואמר שמרן החז"א זצ"ל היה מקיים
בו מצות משלוח מנות ולא נתן על ידי שליחות רק מסר לו בידיו
ואמר 'ללא כהנין ציון' שמביא המשנה ברורה (סי' תרצ"ה סק"ח)
דמשלוח היינו דוקא ע"י שליח, [והביא זה בק' הזכרונות ממרן
החז"א פורים סי' ל"ג סי"ז וציין רבנו לשו"ת שלמת חיים סי'
ת"א דיכול לשלוח גם ע"י קוף].

המתנה המיוחדת לפורים ולחג הפסח

ספרים אלו ניתן להזמין בהפצת הספרים שע"י מערכת
"קובץ גליונות" 053-3145900 k.gilyonot@gmail.com

במחיר מיוחד 40 ש"ח לספר בלבד
כולל משלוח חניס ברחבי הארץ בכפוף למוקדי ההפצה

קונטרס הזכרונות

ספר נדיר והסטורי שנכתב
ע"י רבנו זצוק"ל והיה ספון
בביתו המשיש שנה, עדות
וראייה מהנהגותיו בקודש
של מרנא התחן איש זי"ע

דעת נוטה

על חומש ויקרא
כרך חדש מסדרת
הספרים המפורסמת

דברי שי"ה חלק א'

היצירה המיוחדת מתוך
מעל עשר שנים ממה
שהובא בגליונות ערוך
ומסודר לפי נושאים
וענינים

"ועד הרבנים"
שלוהי דרך לקיים מצות
מחנות לאבותינו באופן מהדר
זכן ראוי
לכל אחד לנהוג
חיים קניבסקי

הסכסוך בין שר התורה רבי חיים קניבסקי זצוק"ל
דברי שי"ה חלק א' חלק ב' חלק ג'
החוב שיש לו כלל הוצאת ועד הרבנים
לדאוג בין אלה גלוש עתה ודוקה לזמן מועד
חיים קניבסקי
ועד הרבנים
1-800-22-36-36

עורך: יצחק גולדשטוף

ליצירת קשר: ig0533145900@gmail.com

רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

שנים קדמוניות על גדולי הדורות

עבודות חדשות ומדורות מפי רבנו מח' זצ"ל!

מדור שנים קדמוניות - השבועות הבאים בעזה:

פרשת צו - האנן רבי משה צמח זצ"ל והגר"ש אדלשטיין - שלושים לפטירתם | פרשת שמעי - האנן רבי יעקב קמנצקי זצ"ל ור"י עדה הדעת (כ"ט אדר תשנ"ו)
חדש מסן ובין הגנים - החברות האנן רבי אלעזר צדוק טורצין (י"ב ניסן תשנ"ח)

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

האנן רבי נפתלי טפלי זצ"ל (ד אדר תשל"ב)

חלק מתולדות חייו כפי שנכתבו על ידי רבינו זצ"ל

הרב האנן מוה"ד נפתלי טפלי זצ"ל נולד בשנת תרפ"ז בפרשבורג, לאביו הר"ר ישעיהו יהודה (נ"י) ולאמו מרת גולדה שרה ז"ל, הוריו באו איתו לארץ ישראל בתחילת שנת תרצ"ג, ובשנה ההיא אחרי פסח נפטרה אמו ז"ל, והשאירה ג' יתומים, והוא אז נער כבן שש, ואמו חורגתו תח"י גידלתו באהבה ובמסירות, אותו ואת אחיו ואחותו.

סיפר אביו (שי"ח) שכשהגיע לארץ ישראל שלח אותו לבית ספר של המזרחי, ובאותו יום בערב כשבא לביתו אמר ששוב אינו הולך ללמוד שם, לפי שראה את המורה שהוריד את הכובע מראשו, וישב בגילוי ראש, והיו מוכרחים לשלחו לתלמוד תורה של החרדים.

בשנת תש"ב בהיותו נער כבן ט"ו הביאו אביו ללמוד לשיבת תפארת ציון, וכבר הי' אז מלא וגדוש, ובזכרוננו שכל החברים נתפלאו ממנו והיה למופת, בכשרונו ובידיעותיו ובהתמדתו הגדולה. בתפלתו בכוונה בענותנותו ובמדותיו הטובות, לא הי' מקפיד על עלבונו, וכל מי שפגע בו והקניטו היה הוא מפיטו, והי' מקרב מאוד בפרט הקטנים ממנו והחלשים בלימוד והיה קובע אתם ללמוד כחבר, וכן נהג כל ימיו.

למד בתפארת ציון לערך שנה אחת כשיעור הגדול אצל האנן הצדיק מוהר"ר מיכל יהודה ליפקוביץ (שליט"א), וכל ימי חייו אמר ששנה זו היא השנה הטובה בחייו. גם מרן החזון איש קירבו אז מאוד ורבו הנ"ל סיפר שמרן אמר עליו שעתיד להיות אדם גדול. אחר כך למד זמן קצר בשיבת חברון בירושלים, ואחר כך עבר לשיבת פתח תקוה ולמד שם כמה שנים, ואחר כך עבר לשיבת רמת גן אצל האנן רבי שבתי יגל זצ"ל ולמד שם קרוב לעשר שנים.

בשבת תשל"ב חלה והובא לבית חולים ואחר כך הביאוהו לבית הבראה ושם הורע מצבו והוכרחו להחזירו לבית חולים ובדרך החזיר נשמתו לבוראו ביום ג' אדר תשל"ב, בערב שבת פרשת תרומה, והובא לחדרו בבני ברק ובמוצאי שבת קודש היה הלוי.

מצבת קברו של רבי נפתלי טפלי

בישיבת 'תפארת ציון'

ארבע שנים לאחר שהחל רבינו כנער צעיר ללמוד בישיבת 'תפארת ציון' נכנס לישיבה הבחור החשוב נפתלי טפלי, הוא היה מבוגר מרבינו בשנה אחת בלבד, ועד מהרה התחבב על רבותיו וחבריו.

רבינו יחד עם חברים נוספים הוציאו לאור קונטרס פנימי מחידושי תורתם על מסכת כתובות - אותה למדו בעת ההיא בישיבה. כפי הנראה מסגנון החיבור, כולו פרי יוזמתו ורעיונו של רבינו, שכבר אז השתדל לכתוב רמת חידוש ולשמור למזכרת.

נעתיק את הקטע האחרון מתוך 'אחרית דבר' שמופיע בסוף הקונטרס, שנכתבה על ידי רבינו ובכתב ידו:

השם מנחת מנוח הוא על פי הפסוק בשופטים ויעל 'מנוח את המנחה' וחתום בו שמנו בראשי תיבות: המ' - נוטריקון משה, והנ' - נוטריקון נפתלי, והו' - נוטריקון ויינרטייב, והח' - נוטריקון חיים [במלת מנוח], וזאת המנחה שהגשנו י"ה"ר שתהי' לרצון לפני בורא עדרות צאן, ונימא מילתא דתתקבל ולא נכשל בדבר הלכה, בכל שנה ושנה, כתפילת ר' נחוניא בן הקנה, זאת חידשנו בעת למדנו בישיבת תפארת ציון בבני ברק ארץ ישראל ת"ו...

בסיום המאמר חתמו ארבעת החברים את שמותיהם.

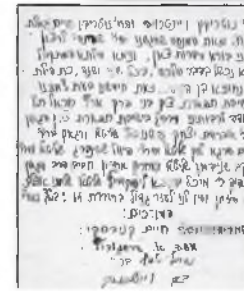
1. נציב כאן מצבת זכרון לאחותו היחידה המזוככת ביסורים, הצדקנית מרת מרים ע"ה שלא זכתה להקים בית בישראל, והיתה גם מסובלת ביסורים נוראים, היוותה דוגמא ליראת שמים טהורה בצדקות ובשמחה פנימית ששרתה בה, קיבלה יסוריה באהבה מתוך אמונה תמימה. במתנת שמים ניחונה בכשרון כתיבה וחיברה ספרים לילדים, שי לילד, שביבי אור, נלב"ע ט"ו אדר תשמ"ה. בהלווייתה שיצאה ממקום מגוריה בבני ברק, הלך רבינו יחד עם מורו ורבו רבי מיכל יהודה ליפקוביץ בין המלוים אל עבר בית החיים פונביץ' שם נטמנה (מפי נכדו רבי יצחק קורלנסקי).

הדף האחרון של-החבורת בו מופיעה חתימותיהם

של ארבעת החברים - באדיבות האנן רבי שלמה וינטרוב שליט"א

בפרק האיש מקדש

רבי נפתלי ז"ל לא זכה לבנות את ביתו. פעם סיפר רבינו, שהרגיש שמשמים היה עליו מעין תביעה ולכן לא זכה להקים בית בישראל. היה זה כאשר הוצע לו שידוך עם בחורה כשירה ויראת שמים, ואכן הוא נפגש עמה ולמרות שלא ראה בה חסרון מסוים, דחה את השידוך.

את הסיבה לכך נימק ר' נפתלי, מכיון שלא הרגיש שהיא מיוחדת באיזה מעלה, וסבר שמתאים לו להינשא לבחורה יותר מיוחדת. והתגלגל הדבר שעד סוף ימיו לא נשא אשה, והרגיש בזה כמין אות משמים שלא נהג כראוי לדרות שידוך בלי שתהיה מספיק סיבה חזקה לכך, מפי חתן רבינו רבי שרגא שטיינמן שליט"א.

מגיע לבקרו

רבינו נהג כבוד גדול מאוד בר' נפתלי ויצא מגדרו כדי להקל מעליו את חייו מלאי הקושי. בשנותיו האחרונות כשהתגורר ר' נפתלי בבני ברק, נהג רבינו לבוא לבקרו מידי פעם, ובימי חול המועד היה מגיע באופן קבוע עם ידידו רבי דב (בערל) וינטרוב לבוא ולשמח את ר' נפתלי. בדרך כלל היה מבקש רבינו מילדיו וילדי רבי בערל שיתלוו אל הביקור, ולפעמים היו מצטרפים עוד ילדים.

עם בואם היו מתיישבים על יד מיטתו, משוחחים עמו בדברי תורה ואגדה, ואחר כך פוצחים בשידור לכבוד שמחת המועד.

ידיעה קצרה שפורסמה בעיתונות באותם ימים אחרי פטירתו של רבי נפתלי
● בבניברק נפטר הרב נפתלי טפלי בשנת הארבעים וחמש לחייו. היה תלמיד חכם מובהק ונודע כבקי בכל מקצועות הקודש.

מאכילו ומשקהו

עדות נוספת על יחסו החמים והיצא דופן כלפי ר' נפתלי, שמענו מהאנן רבי צבי רוטברג שליט"א, שזכה ללמוד בחברותא עם רבינו ואף להיות נוכח בשעת מעשה:

"בוקר אחד אחרי גמר תפילת ותיקין", הוא מספר, "באמצע לימודנו נכנס אל החדר יהודי נכה בלתי מוכר, חשבתני אולי יש לו איזה שאלה או ברכה קצרה, אך הנה תיכף משהבחין בו רבינו פסק מלימודו והלך לקראתו, תוך כדי שהוא דורש בשלומו, מתעניין בבריאותו ובמצבו, ולא נחה דעתו עד שביקש מהרבנית (ע"ה) שתביא לו לסעוד פת שחרית".

החברותא ממשיך לתאר: בעוד אני מתפלא 'בשל מי הסער הזה' הבחנתי כי הרבנית מגישה פת ומיני ירקות לאורח, ורבינו בעצמו ניגש לעבר הכיור, ממלא נטלה במים, ומחפש בבית קערה ומגיש לאורח שיטול בה את ידיו, היות והוא מוגבל תנועה.

האורח אכן נטל את ידיו וסעד את ליבו, ורבינו עומד על גביו לשמשו ולעשות לו הרגשה נפלאה. רק כשסיים את ארוחתו ויצא מהבית, שב רבינו ללימוד, וכשראה את פליאתי הסביר בפשטות, כי זה חבר מהישיבה שהוא תלמיד חכם ובעל יסורים גדול.

ספר 'זכר נפתלי'

לאחר פטירתו התעורר רבינו להדפיס ספר מכתביו ולעשות זכר לעלוי נשמתו, וכך כתב בעצמו בראש הספר:

הנה כבר כתבנו שהאנן המחבר ז"ל היה צנוע ביותר והיה גונז את כתביו, וגם מה שנשא לא רצה להדפיס כי לא החשיבם מעולם, גם בצוואתו כתב לא להדפיס את כתביו, ולכן לא הדפסנו את זה בצורת ספר, רק עשינו על ידי מכוונת כתיבה קצת ספרים לחלקם בין מכיריו, בהסכמת כמה תלמידי חכמים שזה אינו בכלל צואתו, כדי שיהא לו לזכר ולזכות טוב מכנים ומבנות ותהייה שפתותיו דובבות בקבר.

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל בתי (רש"י)

654

משיחות רשכה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • ויקרא-זכור תשפ"ד

הפטרת זכור / מעשה שאול ומחיית עמלק

*באמת עצם הדבר שרוצים לשמוע דברי חיזוק, זה כבר נחשב שבאים ליטח, והבא ליטח מסייעין אותו, וכבר יש סיעתא דשמיא.

וברוח חיים בתחילת אבות כתב, שבזמן שיש לאדם איזה התעוררות במחשבה על דבר מצוה, מיד הוא מקבל אור מקיף של קדושה, והוא כבר נמצא בתוך הקדושה, כשיש לו מחשבה טובה, מחשבה של מצוה, הוא כבר מוקף בקדושה, והקדושה הזו מסייעת לו לגמור את המצוה.

ונזכיר מדברי המלבי"ם בהפסרת פרשת זכור, על מה שאמרו חז"ל (יומא כב, ב) שאול באחת ועלתה לו, היינו ששאול המלך נכשל פעם אחת, במלחמת עמלק, שהחיה את הצאן ואת הבקר, ואת אגג מלך עמלק הביא חי, ואמנם זה היה בשוגג, והוא לא הרגיש כלל שחטא, כי חשב להביא קרבנות מן הצאן והבקר, למען זבוח להשם אלוקיך, ולא הבין שזה נגד דבר השם, וכפי שאמר בעצמו הקימותי את דבר השם, ושאול היה אדם אמיתי 'בחיר השם', ובאמת הוא חשב כך, אבל זו הייתה טעות.

ואחר כך הודה ואמר חטאתי, ובתחילה אמר חטאתי עם התנצלות: כי יראתי את העם ואשמע בקולם, שעשה כן מפני שהושפע מן העם, וכפי שאמר קודם חמל העם וגו', ויקח העם וגו', וזה היה חטא, שהושפע מהעם, וכבר הכיר בחטאו, ורק הוסיף התנצלות, שזה חטא פחות חמור, כי כך טבע האדם שמקבל השפעה, אבל אחר כך חזר ואמר חטאתי בלי שום התנצלות, כי הבין שאין תירוץ על זה.

ובגלל החטא הזה הפסיד את המלוכה, ואמרו בגמרא שם כי שאול מחמת חטא אחד הפסיד את המלוכה, ואילו דוד למרות שנכשל פעמיים, במעשה עם אוריה, ובמה שספר את בני ישראל, אף על פי כן נשאר מלך ולא הפסיד את המלוכה. ויש להתבונן מה ההבדל, ומדוע שאול נענש כל כך והפסיד את המלוכה, ואילו דוד לא נענש בביטול המלוכה.

וביאר בזה המלבי"ם בשם ספר העיקרים, כי החטאים של דוד היו בתור אדם פריטי, שעשה מעשים הנחשבים לאיסור (ואמנם זה היה בשוגג ואפילו קרוב לאונס מסתמא), אבל זה היה חטא שלא שייך לתפקיד המלוכה, ובענייני המלכות הוא קיים בשלמות את כל הנהגת המלוכה המוטלת עליו, ועשה בשלמות את כל מה שהיה חייב בתור מלך.

אבל שאול נכשל במלחמת עמלק שהיה חייב בה בתור מלך, וכפי שאמר לו שמואל אם קטן אתה בעיניך ראש שבטי ישראל אתה, שהרי אתה המלך, ובתור מלך אתה היית חייב לעשות מחיית עמלק, ומאחר שלא קיים בשלמות את חובי המלכות כבר אינו ראוי להיות מלך, כי נותנים לו מלכות על מנת שיתנהג בה כפי דיני המלכות, ואם אינו נוהג כפי דיני המלכות לא מגיע לו מלכות, ומפסיד את המלכות.

הלימוד: לנצל כל הכוחות לכבוד שמים

ואפשר ללמוד מכאן לעוד הרבה דברים כאלה, שכל אדם שיש לו כוחות, מן השמים נתנו לו את הכוחות בשביל שיעשה בהם כבוד שמים ויקיים מה שהוא יכול לקיים, ואם הוא מקיים ועושה את כל מה שבכוונו, אזי מגיע לו שיתנו לו כוחות הלאה, שיוכל להמשיך למלא את התפקיד עם הכוחות שלו, אבל אם אינו מנצל את הכוחות בשלמות כמו שצריך ואינו ממלא את תפקידו, למה מגיע לו הכוחות. או אדם שיש לו כישרונות, שזו מתנת אלוקים, הרי הוא צריך לנצל אותם ללימוד התורה, ואם אינו מנצל את הכישרונות בשביל מה הוא צריך אותם.

ואמנם יש גם הרבה אנשים שלא מנצלים את הכוחות שלהם ואף על פי כן הם נשארים עם הכוחות ולא מפסידים אותם, ויכול להיות בעל כושרון שאינו לומד כמו שצריך והוא נשאר עם הכישרון, או שיש לו כוחות הגוף שיכול לעשות בהם הרבה מצוות ומעשים טובים ואינו עושה ואף על פי כן הוא נשאר בריא בגופו עם הכוחות, ומדוע אצל שאול זה היה אחרת? כי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוש השערה, ונותן להם את העונש מיד כאן בעולם הזה כדי לנקות אותם מן הפגם, וכפי רוב חסידותו של שאול המלך הוא נענש מיד על החטא להפסיד את המלוכה.

וכך היה צריך להיות גם בכל אדם, אבל מי שאינו כזה צדיק אינו מקבל את העונש בעולם הזה, ואין לו את הזכות שמן השמים יראו לו שידע שצריך לחזור בתשובה, ושאל המלך היה לו הזכות לכך, ובאמת הוא הודה ואמר חטאתי וחזר בתשובה, וכשנהרג מיד בא לגן עדן, וכפי שאמר עליו שמואל עמ"י במחיצתי, כיון שהיה נקי, והתנקה מהחטא.

לכן צריכים לדעת שכל כוחות שיש לאדם, אם הוא מנצל את כוחותיו ומשתמש בהם כמו שצריך, הרי זה מגיע לו הלאה, ומוסיפים ונותנים לו עוד כוחות, אבל אם אינו מנצל את כל כוחותיו למה שיוסיפו לו, ומה שלא מגיעים מכוחותיו זה חסדי שמים, ממידת ארך אפיים, שנותנים לו זמן שאפשר לתקן. וראיתי שכך כתב גם החפץ חיים בשמירת הלשון, שכל אדם שיש לו זמן והוא חי, בשביל מה נתנו לו את הזמן והחיים, כדי שיעשה בהם מה שהוא חייב, ואם אינו מנצל את הזמן שקיבל למה זה מגיע לו? עד כדי כך. (וראה גם ברבינו יונה באבות פ"ג על המשנה שינה של שחרית וכו'). והו"מ שרואים כאן שיכול לתת הרבה חיזוק.

וצריך לנצל את הכוחות כל אחד לפי טבעו, לפי מה שהטבע שלו נמשך, ודא עקא כשנמצאים בציבור יש שמתנהגים בצורה של חיקוי, כי כל אחד מסתכל על השני וזה גורם לחיקוי, נגד הטבע, וזו לא התנהגות טבעית, אבל אם אדם מנצל את כוחותיו לפי טבעו וכוחותיו, אזי הוא כל הזמן במצב של עלייה, והוא עולה ועולה ויש סיעתא דשמיא, ואין גבול מה שאפשר להתעלות עם סיעתא דשמיא, למעלה מן הטבע.

והדברים הפשוטים הגורמים חיזוק, לבני ישיבה יש את סדרי הישיבה, וכל אחד שמתחזק בזה מוסיף חיזוק גם לאחרים שיתחזקו, וזה זיכור הרבים, וכשיש זכויות מקבלים סיעתא דשמיא.

ברוחניות כל דבר קטן נחשב

וצריכים לדעת כי כל דבר קטן נחשב, ואין דברים קטנים ברוחניות, וראיתי למרן המשגיח האור יחזקאל זללה"ה שכתב על ענין העבדות שאם אדם עשה איזה מצוה בהרגשה של עבדות, אזי באותו הרגע הוא 'אדם גדול', ואפילו אם באמת אינו גדול, אבל בזמן שהוא עושה את המעשה הטוב הוא אדם גדול! ויתכן שאחר כך הוא יורד ממדרגתו, אבל ברגע הזה שהוא עוסק במצוה עם שלמות הוא בדרגה גבוהה מאד.

וכך כתב גם המב"ט (בית אלוקים שער התשובה פ"ו) לגבי תשובה, שאם אדם חזר בתשובה ואחר כך חזר לסורו, אבל בשעה שעשה את התשובה הוא היה בשלמות, עם חרטתו וקבלה להבא בשלמות, ורק אחר כך התגבר עליו היצר, לא נתבטלה תשובתו הקודמת בזה, והחטא הישן כבר נתכפר בתשובה, ומה שאחר כך חזר לסורו זה חטאים חדשים.

ולכן גם ביום כיפור, שכולם מתנהגים קצת אחרת מכל השנה, ולפעמים חושבים שהרי אחר כך במשך השנה יורדים, ואם כן מה צריך את היום כיפור, אבל כיון שביום כיפור היה תשובה בשלמות ורק אחר כך התעוררו דברים חדשים, אם כן ביום כיפור נתכפר על העבר, ומכאן ואילך זה דבר חדש. לכן כל רגע של חיזוק, כל זמן וכל פעולה נחשבים מאד!

והרי ידוע מתיקוני זוהר שפורים כפורים, היינו שיום כיפור הוא במעלה כמו פורים, ואם כן פורים עצמו בודאי הוא זמן שיש שפע של רוחניות, כמו שהיה בימי מרדכי ואסתר שקיימו וקיבלו את התורה מאהבה, וזכו לדרגה גבוהה של קבלת התורה, יותר ממה שהיה במעמד הר סיני, על ידי הניסים, על ידי הגזירות ועל ידי התשובה, וידוע כי בכל שנה חוזרת ההשפעה, שאפשר שוב לזכות לאותן המעלות.

אבל זה לעומת זה עשה האלוקים, ובזמן המסוגל להתעלות יש הפרעות, ומרן המשגיח זללה"ה דיבר על זה פעם וכן כתוב גם בספרים, שערב שבת למשל, הוא מזמני התשובה, והוא זמן המסוגל להצלחה, ודווקא אז יש הפרעות לסדרי הלימוד, וצריכים חיזוק להתגבר על המפרעים, ועם חיזוק יכולים גם מערב שבת להיות כל היום דבוקים בתורה, בלי היסח הדעת, ומדוע שלא יהיה כך, עושים מה שצריך, אבל כל הזמן לא מסיחים דעת מתורה, ואם לא מסיחים דעת אזי הכל מסתדר יותר מהר.

אכן קל לומר את זה, ולא כל כך פשוט לקיים, ועצם הדבר שרוצים חיזוק גם כן משפיע ומועיל, ובזכות זה נזכה לסיעתא דשמיא.

'אסיפת חיזוק לקבוצת תלמידים, ליל תענית אסתר תש"ס.

"אורה זו תורה"

בערב פורים תשפ"א עם תום תקופת הקורונה עלו לבית רבינו קבוצה מתלמידי ישיבת "מאור התלמוד" רחובות, בראשות רבם יבלחסי"א ראש הישיבה הגאון הגדול רבי אברהם יצחק קוק שליט"א.

וסיפר הגרא"י על סדר הלימוד הקבוע בישיבה בליל פורים, ושמה רבינו ואמר: טוב מאד, תורה בפורים זה זכות עצומה מאד, יש סיפורים שזכו בזה להרבה ישועות, מי שזקוק לישועה, אם הוא לומד בפורים זוכה לישועה, גם בלייקוד היו סיפורים...

שאלה: מה צריכים לעשות כדי לזכות לישועות האלו?

רבינו: ללמוד. לומדים עם טעם בלימוד, והלימוד מעניין, זה דרכה של תורה, הרי מה נקרא תורה לשמה? לשם התורה, כי זה מעניין, כמו שמביא הנפש החיים מפירוש הרא"ש (נדרים סב, א) "ודבר בהן לשמן – כל דיבור ומשאך בדברי תורה יהיה לשם התורה כגון לידע ולהבין ולהוסיף לקח ופלא", ללמוד כי הוא רוצה להבין זה מעניין אותו, לא דווקא לשם 'מצוה', אלא לשם התורה, מאהבת התורה, זה נקרא לשמה.

וביקשו לשמוע דברי חזקו לבני הישיבה, ואמר רבינו:

אשריכם תלמידי חכמים, אשריכם, שדברי תורה חביבים עליכם, לומדים ועוסקים בתורה מתוך אהבת תורה, בלי כפייה, מאהבת תורה! אשריכם.

אתם מזכים את הדור, ומקיימים את העולם, כל העולם קיים בזכות התורה. כתוב בנפש החיים שאם היה דגו אחד בלי עסק התורה היה נחרב העולם.

והעסק הוא לא רק בשעה שלומדים, גם כשנחים כדי ללמוד זה נקרא עוסק במצוה, כמו שלוחי מצוה שפטורים מן הסוכה וישנים חוץ לסוכה, כי גם השינה היא הכשר מצוה!

וכך כתב הרמב"ם בהלכות דעות שמי שישן לשם שמים הוא עובד השם במה שהוא ישן, עבודת השם בשינה, ובודאי כך גם באכילה, אם הוא אוכל לשם שמים מפני שחייב לאכול, כי 'חילל' חייב להיות בריא...

וביקשו ברכה מיוחדת עבור בני הישיבה הלומדים בליל הפורים, והגיב רבינו: הם יכולים לתת ברכות, הבחורים האלה יתנו ברכות!

הגרא"י נשארים גם ביום הפורים בישיבה...

רבינו: זה דבר מיוחד, זה התקדמות, אפשר דא.

הגרא"י: אני אומר ישר כוח גם בשם הבחורים שלא הגיעו, כולא יומא שמעתתא דמרן בפייה, הספרים של השיעורים שכתבו זה תועלת עצומה, וגם בכל מקום שדבר המלך מגיע שמחה וישועה ליהודים...

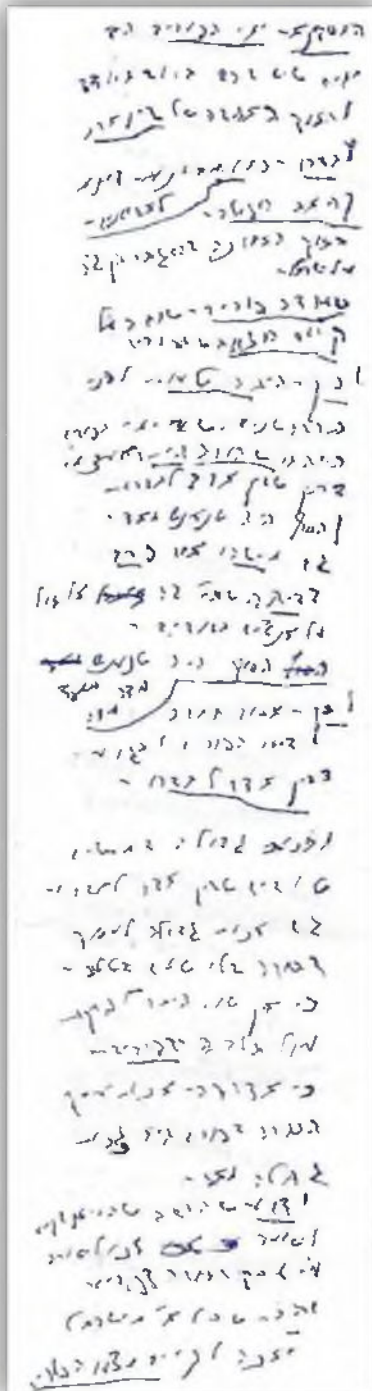
רבינו: זה חסדי שמים, הכל בסייעתא דשמיא, צריך סייעתא דשמיא.

ועברו הבחורים לברכה. לאחד שביקש ברכה להצלחה בתורה מתוך שמהו, אמר רבינו: תורה זה משמחי לב, התורה משמחת, אם לומדים לפי הטבע, מה שמעניין ובצורה שמעניינת, ממילא יש שמחה!

פורים – השיחה האחרונה

מדי שנה בשנה לקראת פורים היה רבינו מחנך ומלמד על ההנהגה הראויה לבני תורה בפורים כדת של תורה.

גם בשנה שעברה, נר אלוקים טרם יכבה, מסר רבינו את השיחה האחרונה בישיבת פוניבז' לקראת ימי הפורים, ועורר לניצול הימים לחיזוק עסק התורה מאהבה והנהגת מידות טובות בין אדם לחברו. ונביא כאן את הרשימה שכתב לעצמו כהכנה לפני השיחה, בערב פורים אשתקד.

המסקנא – ימי הפורים הם

ימים שיש בהם חיוב מיוחד

לחיזוק האהבה של בין אדם

לחברו – כמו מ. מזנות ומתנות לאביונים

קריאת המגילה – חיזוק האמונה

בהשגחת הקב"ה על ישראל

סעודת פורים – שמחה על

קיום המצוות של פורים

לכן – היתה טעות לפני הרבה

שנים, שבימי הפורים היה מו

שהורה היתר לעצמו בענין

שבין אדם לחברו – והסוף היה

שנענש מאד

גם מישוהו אמר פעם בדיחה

שהיה בה זלזול על אנשים

חשובים – הסוף היה שנענש

מדה כנגד מדה

לכן – איסור חמור בימי הפורים

לפגוע בבין אדם לחברו

וזכות גדולה במעשים טובים

שבין אדם לחברו

גם זכות גדולה לעסוק בתורה

בלי שום בטלה

כי אין שום היתר לפריקת עול

תורה בפורים

כי אדרבה – זכות עסק התורה

בפורים היא זכות גדולה מאד

ידוע שהרבה שהיו זקוקים

לישועה זכו לישועה ע"י עסק

התורה בפורים

יה"ד שכל א' מישראל יזכה

לקיים מצוות הפורים

בס"ד לקראת החגים הבעל"ט
ניתן להשיג שוב את סדרת הספרים
אסיפת שמועות על המועדים ג' חלקים
תשרי * חנוכה ופורים * פסח
מתורת מרן רבינו זללה"ה בהלכה ובאגדה
להזמנות 052-7600485

גיליון זה מוקדש לעילוי נשמות
הרב **ישראל אפרים** בן הר"ר **צבי שמענא** זצ"ל
נלב"ע י"ג אדר תשס"ז – תנצב"ה
ולעילוי נשמת הבה"ה **מיכאל** ז"ל
בן הר"ר **פנחס דוד שמענא** שיבלחט"א
נלב"ע שושן פורים תש"ע – תנצב"ה

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לגר"ד שליט"א

פורים במחיצת רבינו

משתה ושמחה

שאלו בנוש"כ הרמב"ם (הל' נגילה פ"ב הט"ו) כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו ושורתו יין עד שישתכר וירדם בשכרות. אם ירדם מתוך השתיה, מתי יברך ברכת המזון.

השיב רבינו שליט"א, שותה בסוף סעודתו בשיעור הראוי להשתכר בו, ומברך תיקף ימיד קודם שהיין משפיע, אפשר לצרף גם את הכוס של ברכה שאחר הסעודה, אחר כך הולכים לישון... כך אני עושה.

כשרבנו היה שיכור

בקובץ הכרם היר"ל ע"י ישיבת בית שמעיה גליון יא עמ' י' כתב רה"י הרב אנגלרדר שליט"א דכירנא בימי חורפי ראיתי תלמידי חכמים כאשר קיימו את ההלכה כפשוטו היה פיהם ממלל ראשונים ואחרונים במרוצה נכנס יין יצא סוד אנשים כמעלה זו הראו באצבע מעלת הגוף הישראלי ועל הוללות השיכורים ברחובות כבר כתב הרמב"ם דיעות פ"ה ה"ג בזה"ל "ואם נשתכר בפני עמי הארץ הרי זה חילל את השם" ע"כ ולאחר שנים הודמן לי להיפגש עם הרב אנגלרדר שליט"א ושאלתי למי התכוון שקיימו את ההלכה כפשוטו ויצא סוד השיב כוונתי על הגאון הגדול רבי דוב לגדא שליט"א ראש ישיבת סלבודקא שתוף כדי שכרותו בפורים אמר לאחר שנשאל דאיכא י"ד מהלכים בסוגיית סמך וטראח לענן קריאת המגילה. (לקט הלכות ח"ג)

מצות היום

פעם ביום הפורים נשאל רבינו שליט"א במש"כ הרמב"ם בהקדמה להלכות מגילה שיש בה מצוה אחת מדברי קבלה היא מקרא מגילה, וקשה שהרי יש בפורים עוד ג' מצוות המשתה ומשלוח מנות ומתנות לאביונים.

אמר, אענה תשובה שמתאימה לפורים (יש כאלו שמדברים כך כל השנה...). הסעודה, משלוח מנות, ומתנות לאביונים, הם צורת היום ואינם מעשה מצוה לעצמו. כך שמחים, עם הידידים והאביונים.

התחפשת בפורים

בחורים נכנסו שיכורים, אמר להם רבינו: ילדים עד גיל מסוים מתחפשים בפורים. ובגיל יותר מבוגר, בפורים הם לא מתחפשים... היין גורם לבחורים להיות לשעה בלי התחפשות.

הבחורים שאלו בנה שאמרו בשבת דף פ"ח, שבני ישראל חזרו וקיבלו את התורה מאהבה בימי מרדכי, נה הוא מחייב אותנו. בשלמא במתן תורה היו שם הדורות הבאים. אבל בקבלה זו, אם היה בה צורך הרי אינה קבלה אלא לאותו הדור ושוב כלפינו יש טענת אוס.

אמר, קבלת האבות מחייבת את הבנים כמו שכתב הרמב"ן במשפט החרם ועוד ראשונים. ויש בזה כמה אופנים, יש שקיבלו הקהל על עצמם מצוה או הנהגה והוא מחייב. וכך קיבלו על עצמם ישראל שעלו מן הגולה להפריש תרומה, ושם היה סנהדרין בתוכם שהסכים עם הקבלה. ויש שקיבל קהל להמונע נוקטניות או שרירה. ויש גם יחיד שקיבל קבלה לדורות, אמנם ודאי לא כל מנהג טוב שיקבל מחייב את דורותיו אפילו יאמר שהוא מקבל להצור אחריו.

ובאמת ודאי שחייבים גם בלי קבלה זו. הרי נעשו על שעשו בדורות הקודמים למרדכי ואסתר. וגם בלי שישכמו הרי חייבים הם לשמוע את ציווי ה'. כל אדם כר דעת גם גוי אם יקבל ציווי מה' ודאי שחייב הוא לקיימו. אבל יש חילוק בעושה אם היה זה ציווי באונס או ברצון. והיה רצון ה' שתהא קבלת התורה מרצון. ויתכן שהחילוק בין קבלה מרצון או מאונס הוא רק ביחס לדין הציבור ולא ביחס לכל יחיד.

1. [ע"י ראשונים שם].

(ובחטאי היחיד ודין שמים שלו לא יהא חילוק ולא השתנה בו דבר בימי מרדכי ואסתר).

לפי בקשתם נתן להם ברכה לזיווג בקרוב, וכשביקשו לדעת אם 'בקרוב' הוא עד פסח. אמר אני מאחל שיהיה גם קודם אבל איני יכול לדעת מה יהיה. רע"א קיבל לרגל גישואיו מכתב ובו ברכות מדודו הגדול וכמה חכמים בהם ר' ישעי' פיק בעל מסורת הש"ס. רע"א נושיו להם (קנא סי' ל) 'אקוה לד' כי צדיקים כאלו אמרו ויקם ד' את דבריהם. הוא לא אמר שודאי תתקיים ברכתם.

נח לו לאדם שלא נברא, נח להיות נכרי משראלי?

הבחורים שאלו, במה שאמרו נח לו לאדם שלא נברא (שקשה שיצליח שלא לחטוא) אם גם ביחס לגוי אומרים כך, שנח להיות גוי שאינו מצווה מאשר ישראל. אמר, אכן כך אומרים לנכרי הבא להתגייר שלא כדאי לו להתגייר. נח אין הכונה כדאי אלא שהוא יותר קל שלא להתגייר. השואל התעקש ושאל אם אכן נח להיות גוי מלהיות ישראל. אמר, עדיף להיות זהב מלהיות נחושת. גם כשהנחושת מומרטת ונקיה והזהב מלוכלך, הרי בסוף הוא יתקנה ויהא במועלתו. שאלו, בגהינם? אמר, בפורים מדברים מדברים שנוחים...

אחר כך אמר, באמת להיות גוי קשה יותר. הרי גוי נהרג על כל אחד ממצוותיו. הרי אם ישב רגע על כסא שאינו שלו הוא שואל שלא מדעת ונהרג על זה. וגם בשגגה (למ"ד). אבל איני יודע מי ידון אותו, וכי יש לו דין נקי מזה. שאלו אם דין בן נח פסול כשהוא רשע. אמר, בחזו"א כתב ששבעה מידות שמונו בדין (רמב"ם סנהדרין פ"ב ה"ז, בית דין של שלשה אף על פי שאין מדקדקין בהן בכל אלו הדברים צריך שיהא בכל אחד מהן שבעה דברים ואלו הן החכמה, וענוה, ויראה, ושנאת נומן, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב) מעכבים גם בבן נח. והוא דבר רחוק שימצאו כאלו. ולפי"ז קשה במ"ש הרמב"ם כשכנס שנתבעו על הדינים, וכי ימצאו דיינים ראויים. ויש שם קושיות גדולות על כל הפירושים.

במ"ש רז"ל שתי שנים ומחצה נחלקו ב"ש וב"ה אם נח לו לאדם שלא נברא כו'. אין הכונה שעסקו בדבר ב' שנים ומחצה וחידשו כל יום בדבר קושיות ומו"מ כמו שראיתי מבעלי מוסר. אלא כעין מה שאמרו בגמ' ב"ק דף סו: הך מילתא קשי ביה רבה לר' יוסף עשרין ותרתין שנין. וכי עסק בקושי אחת כ"ב שנה. אלא שנושך כ"ב שנה לא היתה לו תשובה. גם בזה משך ב' שנים ומחצה לא מצאו ראייה למחלוקת אבל לא עסקו בזה כל הזמן, אולי נופעם לפעם הם דיברו בזה. ומכל מקום, ממחלוקתם אנו יודעים שביור ענין זה הוא חלק מחכמת התורה אף אם איננו יודעים בו נ"מ.

בחור התאונן בשכרותו שנמאס לו ליפול, כל חודש הוא מנסה מחדש לעלות ושוב הוא נופל לאותו מקום. הגר"ל אמר לו, נראה לך שאתה חוזר לאותו מקום, האמת שאתה מגיע בכל פעם למקום גבוה יותר, והיצר משכנע אותך לחשוב שאינך מתרומם.

מרבנים בשמחה

ביום א' אור לג' אדר תשפ"א נכנסנו אני ובני ביתי למעונו של רשכבה"ג רבינו מרן שליט"א, ומבעד למסיכה שאלתי את רבינו: איך מקיימים את ההלכה של "משכנס אדר מרבנים בשמחה", במיוחד בתקופה שלנו שהיא לא פשוטה מחמת המצב של המגיפה?

מרן שליט"א השיב במתק לשונו, שתי עצות בדבר: א. ללמוד בספר קצות החושן מביא שמחה, לא משנה באיזה סימן, לימוד בכל מקום בקצות מביא שמחה. ב. פשוט לחייך, אתה תחייך לחברך וחברך יחייך לחברך, וכך החיך יתפשט נואחד לשני עד שכולם יחייכו ויהיו בשמחה. והוסיף ואמר: סיפרו על אדם שהיה מחייך פעם אחת ביום, כלומר שהיה מחייך בבוקר ולא מש חיובו מפניו עד הערב. (הרב א. מ. קפלן, רמת סלמה ירושלים)

מחייית עמלק מת

אמרו חז"ל בנדרש, וישסף שמואל כו' שנתן שמואל בשור של אגג לנעמיות. וביארו בשם הגר"ז, מפני שהם נזכרים את הבשר לגמרי (עי' ירושלמי יומא ד' ד' שמאכילים אותם זהב לסננו. ובשבת קכ"ח זכוכית לנעמיות), ועשה כן כדי למחות זכר עמלק.

רבינו של"ט א"ה עיר שהדברים אינם מובנים, שלא מצינו ענין של מחיה על עמלקי מת. וגם הנהיג לנחות צורת עמלק המובא בראשונים ובפוסקים, היה בצורה שלמה ולא בחתיכות בשר.

מחייית עמלק טריפה

פשוט שיש דין של מחייית עמלק גם בעמלק טריפה.

הריגת עמלקית מעוברת

ל"ע מה דין עמלקית מעוברת מנכרי מנשא אומות האם מותר להרגה, וצדדי הספק בזה שהרי לפי ההלכה הולכין באומות אחר הזכר, וא"כ הולד אינו עמלק. ואסור להרוג גוי נושא אומות, ומסתמא גם עובר גוי אסור להרוג.

אך מאידך הנה במיתת בית דין נבואר שאין מונתין לה שתלה, אלא הורגים אותה מיד כמבואר בנמשל בערכין ז' א' האשה שהיא יוצאה להרג אן מונתין לה עד שתלה.

ויש לדון בשאר דיני מיתה שאינם מיתת ב"ד, כגון כאן אם מחוייבת מיתה מצד שהיא עמלקית מאי. וצריך עיון בזה.

ויש לדון כאן עוד נושם שהולד קנינו של אביו כנש"כ הרמב"ם פ"ט מעבדים ה"ב וכן נזכר בניו ובנותיו שנאמר נוהם תקנו וממשפחתם אשר ענוכם וגו'.

וצ"ע באחרונים בגדר קנינו של אב נכרי בכנו, האם הוא קנין גמור או זכות לנכור, כזכות אב ישראל למכור את בתו, ועוד הוא תלוי אם אסור להזיק ממונו של גוי, ובספר ב"ק ס' א' האריך רבינו של"ט א"ה לדון שהוא תלוי בפלוגתת הראשונים יעו"ש.

האם רעדו לשון רבים

והנה מה דשינה הרמב"ם לשונו דלגבי משלוח מנות כ' וכן חייב אדם לשלוח שתי מנות וכו' לחבירו וכו' וכל המרבה לשלוח לרעים משובח דמשמע ששיעור המצוה הוא לשלוח לאחד ואם שולח לעוד הר"ז מרבה וכו' המצוה, ואילו לגבי מתנות לאביזנים כתב וחיוב לחלק לעניים ביום הפורים אין פחות משני עניים וכו' דמשמע שאין שיעור למצוה למעלה וכל ששולח לעוד עניים הר"ז ממושיך לקיים המצוה הראשונה, נראה פשוט משום שבמשלוח מנות דכתיב לרעהו דהיינו יחיד א"כ יש גבול למצוה וכיון ששלח לאדם אחד כבר גמור המצוה ואם שולח לעוד הר"ז כופל המצוה, נושא"כ במתנות לאביזנים דכתיב אביזנים ל' רבים אע"ג דמיעוט רבים שנים נז"ו לאו למעוטי טפי אתא אלא דסגי בב' כדי לקיים ל' רבים אבל ג' וד' נז"ו ככלל אביזנים הם, ולכן כתב אין פחות משני עניים, שאין שיעור למצוה למעלה, וכל שמוסיף ליתן לעוד עני הר"ז מוסיף בקיום המצוה הראשונה ולא נגמרה המצוה בב' עניים הראשונים. (הרמב"ם בהל' לולב סובר שהמוסיף על ב' ערבות עובר בבל תוסיף אלמא סבר דערבי נושמע דוקא ב' ולא יותר) (וכסוף יצוי חזר בו כנש"כ הכס"מ שם) ויש לפלפל בזה ואכ"מ.

וכשהצטתי הדברים לזו"ר מן הגר"ד לנדו של"ט א"ה העירני (על מה שאמרתי דרעהו ל' יחיד הוא) מת"א בפ' תולדות (כו, כו) עה"פ ואחות מרעהו דתרגם וסיעת מרחמוה וע"ש בפרש"י הרי דרעהו משמע זמי רבים. (הרה"ג ר"מ ליבנה של"ט א"ה בס' מגילת הכוללים)

גידון במתנות לאביזנים

ראיתי שהעירו בשם הגר"ד לנדו של"ט א"ה על צורת קיום מתנות לאביזנים כיום, שאדם שנותן צדקה לקופה בבית הכנסת, או לרכב העובר ברחוב, אינו יכול לקבל את כספו בחזרה, [כיוון שאינם מכירים אותו שנתן, בשונה מבעבר שנתנו לעניים עצמם, או לגבאי צדקה שהכירו אישית] וא"כ נתנים לעניים מנומן שהוא אינו יכול להוציאם בדיינים, ויל"ד בזה נואחר ואפשר שהגבאי צדקה כבר זוכה בזה לעניים, וא"כ לא דנים את השלב שהכסף יצא מרשותו ועוד לא הגיע לעני. (רשימות הרה"ג ר"ר סויד של"ט א"ה)

בזמן קריאת המגילה

משנה מגילה ב' א' נוגילה נקראת ב"א וכו' אלא שהכפרים נוקדימין ליום הכניסה. ובגמ' שם א"ר יהודה אמת' בזמן שהשנים כתיקון וישראל שרונים על אדמתו, אבל בזה"ז הואיל ומסתכלין בה אין קוראין אותה אלא בזמנה, ופ"י רש"י שנוסתכלים בה לקבוע את זמן חג הפסח ולכן אין מקדימין.

אבל ברא"ש הביא גירסא דגרסי' הואיל ומסתכלין בה. וצ"ב דמאי נפק"מ לענין סכנה אימת קודאין. והרי בלא"ה צריכין בני הכפרים לבוא לעיר לשמוע מקרא מגילה וא"כ למה שלא יקדימו להם ליום הכניסה, ועיין בחי' הריטב"א.

ובתוספתא פ"א מ"ג תניא הואיל ומסתכלין בה לא יסתכנו אלא בזמנה, (כן היא גי' הרמב"ן במלחמות ריש מכליתין), וצ"ב כנ"ל מאי נפק"מ בזה.

וביאר מן הגר"ד לנדו של"ט א"ה דהנה בתוספתא פ"א מ"ב תניא אר"י נעשה בר"י בן נוראי שקראה בציפורי בלילה. א"ל אן שעת הסכנה ראה, ונבואר בדברי התוספתא דבשעת הסכנה שא"א לקרוא המגילה ביום צריך לקרואה בלילה.

ואע"פ שבלא"ה הרי צריך לקרואה גם בלילה כבר כתב במנחת ביכורים שם שקראהו פעמים בלילה ע"ש, רוצינו כע"ז בגמ' סוכה י"ד ב' ובריטב"א שם.

והנה בר"ן ריש מכליתין כתב וז"ל ומגילה רל"א אפשר דלא קרו לה בני כפרים דמגילה דיום עיקר כמו שאכתוב לפ"נו בס"ע דמאי דשמיא וכשם שהקלו על בני כפרים להקדים כן הקלו עליהם שלא לקרות אלא מגילה של יום, או אפשר שקורין אותה בלילה ביחיד ולמחר קורין אותה בעידות בעשרה ע"ל, נבואר מדברי הר"ן בתירוצו קמא דבני הכפרים לא היו קוראים את המגילה בלילה אלא רק ביום, ומבואר דלא היה תקנת הקדמות הקריאה על הלילה כלל.

ונעוטה כיון שנבואר בתוספתא שבשעת הסכנה היו קוראים המגילה בלילה, א"כ לא שייך לתקן להקדים ליום הכניסה שהרי כל עיקר התקנה להקדים ליום הכניסה הוא רק אם קוראים ביום, אבל אם קוראים בלילה לא תיקנו להקדים ליום הכניסה שהרי אין בזה תועלת, ולכן ישתדלו בני הכפרים לקרות את המגילה בלילה בכל דרך שהיא. ובה א"י שפיר לשון התוספתא דקאמור הואיל ומסתכלין בה, דשוב א"א לקרותה ביום וא"כ אין תועלת בהקדמה לבני הכפרים וצריך לקרותה בלילה בהחבא, וזהו גם ביאור דברי התוספתא דקאמור הואיל ומסתכלין לא יסתכנו אלא בזמנה, דהיינו כיון שבלא"ה קוראין בלילה א"כ יקראו בזמנו שאין תועלת לתקן להם להקדים ליום הכניסה. (מגילת הכוללים)

כיצד משכחת רוב במגילה

וקושיא חמורה שאל הגאון הגדול רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל דהנה הנועין במנין תיבות המגילה ימצא שהוא כלל אינו זוגי וממילא לעולם לא יתכן שתהיה מגילה כתובה חציה אלא או רובה או מיעוטה ותימה על רבותינו הראשונים שנהלקו בדבר שאינו שייך במציאות כלל ואמנם ר"י סלבודקה הגאון הגדול רבי דוב לנדו של"ט א"ה העלה בנצודותו קצת תרופה לקושיא כי הנה לפי הנבואר בהלכה מגילה שכתבה ככל לשון יצא וא"כ יתכן שבאופן שכתבה המגילה בלע"ז הנה אם לפי אותה שפה יעלה מנין התיבות במגילה במספר זוגי אז יבוא הנדון של כתבה חציה ועל כגון זה תחלקו בו רבותינו הראשונים ע"כ

חידה: איך יתכן שני שכנים, אחד קורא את המגילה ב"ד והשני קורא בט"ו?

תשובה. כתב המנחת חינוך (מצוה שסב אות ט) דאם אמרין שגגין ועליות לא נתקדשו גם בירושלים, נראה דהוא הדין דגם בערי חומה לא נתקדשו גגין ועליות, ולכן כל דיני בתי ערי חומה, אינם חלים על הגגין ועליות, כגון לענין שילוח מצורע, וגם לענין קריאת המגילה אפשר להסתפק בגגין ועליות. כלומר יתכן שגגין ועליות של ערים המוקפות חומה נואחר ולא נתקדשו בקדושת ירושלים קוראים בה את המגילה ביום י"ד, ואם כן יתכן ששני שכנים בבית אחד שביירושלים, התחתון יקרא בט"ו ושכנו בעל העליה יקרא ביום י"ד. וכעין זה כתב רש"י במגילה דף י' ע"ב (ד"ה כל) שכל מקום שיש מסורת שהיתה לה חומה נוהגות בה כל המצוות הנוהגות בערי חומה, שילוח מצורע, וקריאת מגילה בחנושה עשר, והבית חלוט בה לסוף שנה, עכ"ל. הרי שרש"י דימה שילוח מצורע לקריאת מגילה.

אך בספר מנחת יחיד (ח"ב) הקשה על המנחת חינוך, דהא חייבים לקרות בגגין ועליות, נודין כל הסמוך וראה דנדון כסרך, ולא גרע הדר בעליה נון הסמוך ונראה. ותר"ץ הגאון ר' דב לנדו של"ט א"ה דיתכן שספיקו של המנחת חינוך מיידי בגג ועליה של ערים המוסופקים, דהסמוך להם קורא ביום י"ד, כמבואר בביאור הלכה (סימן תרפ"ח ד"ה או, והחז"א חולק). ואם נאמר דגגין ועליות של הערים לא נתקדשו, ככה"ג השכן הדר בקומה תחתונה קורא מספק גם ביום ט"ו, ובעלי הגגין קוראים רק ביום י"ד. (חשוני חמד מגילה דף י' ע"א)

תחילת הקשר

בניחום אבלים סיפר רבינו על תחילת הקשר בבואו לבית החזון איש, וראה שם את מרן הגר"ח ק"ה, ההכרות שלי איתו היה אצל החזון"א, אני לא זוכר את כל הפעמים, אני זוכר שלפני שנכנסתי לחזון"א (אני זוכר אם זו היתה הפעם הראשונה או השנייה), פגשתי אותו והוא אמר לי שאלה שהוא שאל את החזון"א ומה החזון"א ענה לו בסוגיית 'תורה שנתעברה בתמורתה' - , אני זוכר את הקושיא, והחזון"א אמר לו פשוט בגמ' דלא כרש"י, לאחר מכן ראיתי את השאלה בספר אהל משה של "אלעזר משה הורוויץ שם יש את הקושיא.

"כשבאים שנה חלפו מאותה קושיא ששמעתי ממנו" מעיד רבינו בשיחה מיוחדת 'מאלפת' 'ומאז היינו קשורים בקשר עז של תורה, מעבר לזה - לא שוחחנו על שום דבר אחר, שבעים שנה, ולא שמעתי ממנו, וגם לא השמעתי באזניו, מילה אחת של דברי חולין. הוא היה כולו תורה".

"היה לנו קשר נפלא" הוא סופד. "הרבה היינו משוחחים בלימוד, אבל בעיקר במכתבים בינינו, אבדלח"ט".

רבינו שליט"א גם מבקש לחדד: "הוא היה כל כך נח, כל כך נעים, באיזו ענוה הוא ענה ושוחח תמיד, בכזו צניעות, במאור פנים, האצילות של בית אבא וסבא ניכרה בו. תמיד שמע את דשני, הוא היה פשוט נעים".

חברותא במסכתות קטנות

כפי הנראה והנשמע, ספק אם יש עוד מישהו שלמד ככה את ספריו של מרן הגר"ח, כמו שהגה בהם רבינו שליט"א. "את ספרו 'נחל איתן' על עגלה ערופה למדתי ממש בעיון. גם את חיבוריו על המסכתות הקטנות למדתי בחברותא". אחרי הלימוד, היה משגר הגר"ד שליט"א הערות רבות למרן הגר"ח על חיבוריו.

"חלק גדול מהמסכתות הקטנות עם ביאוריו, למדתי בחברותא בליל שבת עם ידידי הגר"ד דוד'ל פרנקל זצ"ל. הוא היה בא כאן לביתי בליל שבת, והיינו לומדים את הספרים של רבי חיים לאור מנורת נפט".

אף בבוקר יום ראשון, קודם אשכנחיה דרבי, ישב רבינו שליט"א בביתו, והגה בספר 'נחל איתן', [וכך סיפר רבינו בניחום אבלים: עכשיו אני לומד עגלה ערופה עם החברותא והיתה איזו שאלה לפני הלוי, ואמרתי לחברותא תביא את הספר השאלה היתה מתאימה בדיוק, הוא הוריד את הספר וזה היה שם], כשהוא זוכר 'מזכיר את הימים בהם הגה בספר, ושקל וטרי עם מרן זצוק"ל בדברי תורה.

מרן זצוק"ל מצידו שלח לרבי דב שליט"א את ספריו וכתביו, קודם צאתם לאור עולם. בהקדמה לספר 'שונה הלכות' (חלק ב') מזכיר מרן זצוק"ל את שמו וקובע לו תודה, בין אלו שעברו על ההלכות קודם ההדפסה.

ריתחא דאורייתא

בויכוח אחד בין השנים נזכר רבינו ומספר בחייו: "היו לנו חילוקי דעות, איזו מסכת היא הכי קשה בסדר זרעים. רבי חיים סבר שמסכת תרומות, ואילו אני סברתי שמסכת כלאים קשה יותר... בפעם אחרת, הוא סיפר לי שמרן החזון איש הורה לו הוראה מסויימת בענייני ציצית לב דין תעשה ולא מן העשוי, ואחרי כמה ימים קרא לו החזון איש ואמר לו שהוא למד שוב את הסוגיה, וכעת הוא חוזר בו ומורה לו להיפך".

"אספר לכם סיפור, שיותר ממה שהוא סיפור עליו - הוא סיפור על בני ברק של פעם, נפגשנו פעם בברית, והחלנו לשוחח בלימוד. בסמיכות אלינו עמד יהודי גבוה

קשר מיוחד של תורה של עשרות שנים היה בין מרן הגר"ח זצ"ל למרן יבדלח"ט. 'בעשרות מקומות מרן הגר"ח זצ"ל מזכיר בספריו, ובפרט בספר קרית מלך (23 פעמים), ונביא כאן מעט מאשר יכיל הגליון. |אודות אסופת המכתבים בניהם שנדפסו בס' שיח דבר ב"ח א"ה תבוא יריעה נפרדת|

לימוד דיני כלאים

סיפר רבינו שליט"א שכאשר מרן הגר"ח היה נער צעיר והוריו גרו עם מרן החזון איש זצוק"ל, רצה הגר"ח ללמוד למעשה את הלכות כלאים, ולקיים מצוות מתנות עניים, ורצה בחצר ערוגה עם כמה סוגי ירקות, ובא לשאול את החזון"א כמה עליו להרחיק בין סוגי הירקות כדי שלא יהיה כלאים, והורה לו החזון"א להרחיק טפח 'חצי (15 ס"מ) בין כל מין ומין, (כפי שפוסק בספרו), ואמר מרן הגר"ח שהסיפור נכון. (ס' דברי שיח מפי מנכדו של רבינו)

הוראה מפי רבינו

כתב רבינו הגר"ח זצ"ל בקונטרס הזכרונות, ששמע ממרן הגר"ד לנדו שליט"א, שאמר בשם מרן החזון"א זצ"ל, דבחור ישיבה בזמן זיונתו ביישיבה יש לדון אם דינו כעני, אבל בבין הזמנים שהוא בבית ודאי דינו כעשיר.

יכתב על זה מרן הגר"ד לנדו שליט"א וז"ל: כך שאלתי, ואמר שיש לחלק בין זמן היותו ביישיבה לזמן הימצאו בבית בבין הזמנים, יכתוב, אך תשובתו היתה על מציאות אחת,

יעל השניה אמר דיש לדון, ואני זוכר בודאות אם התשובה היתה על זמן היותו ביישיבה, ועל זמן הימצאו בבית נסתפק, או איפכא, וקרוב לודאי שעל זמן היותו בבית ענה דמספקא, [ענין מעשר עני היה במחשבתו, אך לא שאלתי אודות זאת יק באופן כללי].

מלך הירושלמי

פעם התבטא הגר"ד לנדו שליט"א על הגר"ח שהוא "מלך הירושלמי", וזכה למה שרבים וטובים לא זכו.

ברכת שחלם

נשאל מרן הגר"ח (אשיחה ח"ב עמ' רמ"ד) האם אפשר לברך על הגאון הגדול ראש ישיבת סלבודקא רבי דוב לנדא שליט"א ברכת אשר חלק מחכמתו ליראיו בשם 'מלכות תשובה בודאי

השנחה פרטית

סיפירה הרבנית קניבסקי בזמן ה'שריפה' שהיתה בבית הגר"ח, הייתי מחוץ לבית 'כשהגעתי ראיתי את כל ביתי עולה בלהבות ולמטה עומד רבינו ושמוח שאלתי אותו מדוע אתה שמוח והרי הכל נשרף והשיב שבבוקר יום זה גמר את כתיבת אחד מהכרכים של הדף אמונה. ובמקרה החליט להזדרז ולהביא להג"ר דב לנדו שליט"א לעבור על הדברים והביא לו את המחברת ולכן הוא מאושר שהמחברת לא היתה בבית ולא נשרפה ח"ו.

מי הוא הבקי בספרי החזון איש

פעם חיפשו דבר בספר חזון איש ושאלו לרבינו הגר"ח אל מי יש לפנות כבקי בספרי חזון איש והשיב רבינו מסתמא הג"ר דב לנדו שליט"א שהוא תלמיד חכם גדול.

הספד

בימי השבעה קשר רבינו הספד בהיכל כולל חזון איש נאספנו כאן לקשור מספד על עטרת ראשנו מאור עינינו גאון עולם להפליא, לא מדרגו אלא מדרי קמאי שגם בהם היה נחשב לעטרת תפארת ברוממות גאונותו מפליאה לבבות מורנו ורבינו חיים קנייבסקי בן למרן רבנו הקהלות יעקב ואֶחָינוּ של יבנו הגדול החזו"א זכר צדיקים יסודי עולם לברכה

אתחיל בדברים שנשא הנוב"י במספד על אחד מגדולי דורו וזה לשון קדשו [בהשמטת דברים הבלתי נוגעים לענינו] מה נאמר ומה נדבר ומה נצטדק אלוקים מצא את עוון עבדיך, נאלמתי דומיה באין מצח להרים ראש אם מצד עוצם גדלותו וכבוד תורתו ועוצם מעשיו הנפלאים הנה איך אפתח פה לדבר קצת מגדלותו משל למרגניתא דלית בה טימא, ואם לעורר לב העם להודיע להם את אשר חסרו, גם בזה חדלתי לדבר כי אין צריך להתעוררות הזה לאשר שהחסרון ניכר יותר משמש בצהרים ומי עוד לא יראה בעיניו ולבבו ובין את שבר הגדול הזה הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל ביום הזה ובגדול כזה הכל מרגישים בו, ואיך אדבר אני בהספדו חומה ח"ו כפוגע בלבדו הגדול יגישא מאור,

יעל כיו"ב אמר הכותב בחבירי איוב וישאו קולם ויבכו וכו' כי גדול הכאב מאוד הרי כשהכאב גדול מאוד אין דובר דבר ומעתה היש מאבוב כמאובינו והכאב גדול מאוד מאוד ואיך אדבר דבר זולתי להרים קול בכי, ועוד ממשיך הנוב"י בזה בדברים מעוררי לבבות מזעזעי נפשות ומדמיעי עיניים לבכי גדול כל יעצר,

מה נאמר אנחנו הנאספים פה לקשור מספד ולעורר בכי ואם יבשו עינינו מבכי- עיניים הלא נבכה פנימה בכי-לבבות, בכי מר ומר, אוי נא לנו כי רטאנו, כי אבד הצדיק, אבד מאיתנו, ניתן לב, ולא נהי' כאיש לא שם אל לב.

נתחיל במילי' דהספידא. מורנו ורבינו, מי שהכירו אפי' מעט גהם, תדמה רבה, מעוצם גדלותו הנשגבה, נפלאה מאד, בידיעת התורה ולימודה, בבהירות ובברירות ידיעתו, המקיפה והבורה בעצמתה, בכל חדרי התורה, בכל דברי חז"ל בלמודים, תלמוד בבלי וירושלמי, ספרא וספרי ומכילתא, וכל מדרשי חז"ל, ושקידתו הנפלאה לחזור וללמד, שוב ושוב, עד כי ניתן להתבטא עד אין מספר, - בספריו הנפלאים עור משחר נעוריו ועד זקנה ושיבה, מספר נחל איתן, קרית מלך על הרמב"ם, ביאוריו וחיזוישו על מסכתות קטנות, ספרי הלכה החשובים מאד והנלמדים בכל אתר ואתר, ספר שו"ת הלכות על שו"ע א"ח, וספר "דרך-אמונה" על רמב"ם ספר זרעים, מלבד עוד ועוד חבורים במקצועות רבים ושונים בתורה, ועוד כהנה וכהנה, מה נפלא הדבר בהרצאות לפנינו עושר כבוד מלכות תורתו להפליא ולהפלא.

ואַפְּקִיר כאן קשר גדול מקדמת-דנא ואח"כ שנים רבות שהיה לי עמו בהשיבו לי ברוכי מכתביו הנפלאים על ספקות ועיונים שנתעוררו בעת הלימוד. אוצרות גדולים מעשר ידיעותי ויִשְׁר עיניו. ועוד יש להוסיף כהנה וכהנה.

יש להזכיר את אישיותו הזכה והטהורה בעניני-חן ובצניעות-הליכות, לוקחי לבבות יחוק רחוק מהמיינת החיים, רחוק רחוק מכל התעורבות במה שמחוץ ללימודי יעבודתו בקודש, תורה ולימודה, תורה ומעשים טובים, תורה וקידוש שם שמים בכל תהליכותיו, ותו לא מירי.

אינני יודע אם זכיתי למצות הדברים כראוי להור גדולתו, אבל זאת אשר עלתה בלבי בהזכרי ובהעלותי על לב כעת מאשר חזיתי ושמעתי מְנִי אז ולאח"כ.

זה"י נשמתו צרורה בצרור החיים ותגן זכותו עלינו ועכ"פ. אמן.

א"ה בסבועות הבאים נכתוב א"ה אודות (פרשת צו) גיס רבנו הגאון רבי אהרן זקס זצ"ל. (פרשת שמות) הגאון ר' אברהם רייסנר זצ"ל. (פרשת שמות - פסח) בורן הגר"ח גרייבמן זצ"ל. נשמה לקבל חומר עובדות הליכות ותמונות על הקשר שהיו לרבנו יבדלח"ט עמם.

מאד, וגם נכבד מאד, הוא לא היה תלמיד חכם גדול, אבל מוקיר תורה ונכבד מאד, היה זה הנגיד ר' יעקב הלפרין.

כשהוא ראה אותנו, שני אברכים צעירים משוחחים בלימוד, עם כל הגובה שלו - הוא פשוט כפף את ראשו והטה אוזן לשיחה. אינני יודע אם הוא היה שייך לסוגיה הזו, אבל כך היו נראים בעלי הבתים של פעם שני אברכים בלימוד - הם נופפים את הראש".

מבני ביתו של ראש ישיבת סלבודקה שליט"א שמענו, כי לפני כעשרים שנה נפגשו מרן הגר"ח זצ"ל ויבדלחט"א רבינו בימי 'בין הזמנים' בים, והגר"ח זצ"ל היה עם כיסוי

לראשו - כפי שנהג דודו הגדול מרן החזו"א זצ"ל. מחמת שלא יכלו השנים לשוחח בדברי תורה כדרכם, החלו לשוחח ביניהם זמן מרובה בתאריכי רבנותנו הראשונים וסדר הדורות, ימי לידתם ופטירתם בבקאות נפלאה.

כאשר מבקש ראש הישיבה שליט"א להגדיר את כוחו העצום של מרן שר התורה בלימוד התורה, הוא אומר כך: "היה לו ראש ישר באופן מיוחד. דרך לימוד ישרה ובורה, באופן מיוחד. בהרבה מקומות בספרו רואים, שענינים שהרבה התעמקו והתלבטו בהם, ישאלו שאלות והקשו קושיות - עם הישירות שלו מתברר שקושיא מעיקרא ליתא.

היה לו כישרון מיוחד, ורואים שהיתה לו גם סיעתא דשמיא בספרים שלו. בפרט בספר 'דרך אמונה' שזו יצירה כבירה על כל זרעים, בעיני, זה המופת' האמיתי שלו".

ראש הישיבה שליט"א גם מפליג בדבר הידוע מכל - הבקאות הנוראה בכל ספרי חז"ל, "הוא היה בקי בהכל, כפשוטו. ידע האם כתוב ואיפה כתוב, וגם אם לא כתוב. כאשר נפטרה אשתו הרבנית הצדקנית ע"ה, עליתי לנחמו - עדיין לא בתוך ימי השבעה - כבר בחול המועד (הרבנית נפטרה בתוך המועד, והשבעה התחילה רק לאחריו). בין דבריו הבאתי את הציטוט מדברי חז"ל - 'כל התורה כולה ענין אחד', כאשר התבטאתי שמקורו מהירושלמי.

רבי חיים הגיב מיד כמין ימא לטיגא - 'אין כזה ירושלמי. זו תוספתא בסנהדרין (פרק ד')'."

פעם למדתי ביאור הגר"א על השו"ע, שמביא בתוך דבריו ירושלמי. ככל שחיפשתי, לא מצאתי את הדברים בירושלמי. הצעתי את השאלה בפניו, והוא אמר לי 'תמתין שנה, ואענה לך'... (כוונתו היתה שבמשך השנה הזו הוא יעבור על כל הירושלמי, כמנהגו. מ.ס.) ואכן, אחרי שנה הוא ידע להגיד לי שאין כזה ירושלמי, וזו טעות סופר בדברי הגר"א הנדפסים."

הרגשה טובה

הוא היה מביא הרגשה טובה לכל אדם זה דבר גדול מאוד בן אדם לחבירו לתת לשני הרגשה טובה, אני זוכר קצת את הרצו"א זה היה נותן הרגשה טובה לשני, יותר מלעשות טובה, גדול המלבין שיניים לחבירו ממש, היה מאוד נעים, הרגשה טובה שמרה כזאת, אולי רק אני הרגשתי, אבל נראה לי שגם אחרים הרגישו.

ברייתא דמלאכת המשכן

אנשים לא יודעים מה זה ברייתא דמלאכת המשכן, [הוא עשה רק על כאלה שאין פירוש מהנחלת יעקב], הוא עשה פירוש ע"ז.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת ויקרא - זכור תשפ"ד (23)

חובה שהיא נדבה

ואם תקריב מנחת בכורים לה' (ב, יד)

שייחשב בעיניו כאילו אינו מוכרח על המצוה רק עושהו מרצון לב ונדבה, וזה שאמר: אם אתם מביאים אותה לרצון וכו' כאילו נדבה הבאתם וכו'. וכן היא אומר 'זלחם וגו' לא תאכלו וגו' ר"ל ומצד זה יש הכרח, ולמדה תורה שלא יפעול הכרח זה בכיוונו במצוה זו לפנות לבו לפניו זו רק יעשה מנחת המצוה בחפץ לב עכ"ל. לפ"ז יש לכאור את דברי הגמ' במגילה דט"ז א': אזל אשכחיה (המן למרדכי) דיתבי רבנן קמיה ומחוי להו הלכות קמיצת לרבנן (פרש"י: דורש בעניניו של יום, וישישה עשר בניסן היה, הוא יום תניפת העומר) וכו' אמר להו במאי עסקיתו, אמרו ליה בזמן שביית המקדש קיים מאן דמנדב מנחה מייתי מלי קומציה דסולתא ימתכפר ליה, אמר להו אתא מלי קימצי קמחא דידכו ודחי עשרה אלפי בכרי כספא דידי ע"כ. וצ"ע לשון הגמ' שאמרו להמן 'מאן דמנדב מנחה', שהרי מנחת העומר היא חובה ולא נדבה, והיא מנחת ציבור ולא של יחיד? ולהאמור מובן, שהרי התורה צויתה להקריב קרבן זה בקרבן נדבה, ומרדכי הצדיק לימד לתלמידיו שצריך לעשות מנחת המצוה בחפץ לב, ולכן נקטו לשון 'דמנדב מנחה', ונכון.

רבי שמועון אומר 'ואם תקריב מנחת בכורים לה' - זו מנחה באה חובה. יכול נדבה, כשהוא אומר 'והבאתם את עומר ראשית קצירכם אל הכהן' לימד שאינה באה אלא חובה. ואם כן למה נאמר 'ואם', לומר אם אתם מביאים אותה לרצון מעלה אני עליכם כאילו נדבה הבאתם אותה, ואם אין אתם מביאים אותה לרצון מעלה אני עליכם כאילו לא הבאתם אותה אלא לצורך עצמכם" (תו"כ פרשה ב' אית קמ"ח).

יכתב המלבי"ם: ר"ש בא ג"כ ליישב דקדוק מלה זאת ('ואם'), יתקדים: בל תטעה שהוא נדבה וכו', דהא כתיב 'והבאתם את עומר' מביאר שהוא חובה, אך מה שאמר מלת 'אם' פירוש כי יען שמשלמות המעשה היא אם עושה אותה מוצד הבחירה החפשית יבחפץ לב לא אם עושהו מוצד ההכרח, ובמצות הבאת העומר נלוה עמו הכרח שאסור לאכול חדש קודם הבאת העומר, ואם יביא העומר רק מוצד הכרח זה - כי אכף עליו פיהו לאכול מן החדש - לא עשה המצוה לשם ה' רק לצורך עצמו. לכן לימד אותנו כמה שכתב מלת 'אם' המורה על הנדבה התלוי בבחירתו, שצריך

אם אתם רוצים אתם יכולים לירות בי...

א.ה. השבוע עלה הראשון לציון הגאון ר' יצחק יוסף להתיעצות במעונו של רבינו מרן שליט"א, במרכז השיחה עלה נושא גזירת גיוס בני הישיבות ודבריו של הראש"צ בשיעורו השבועי במוצ"ש, שם הכריז כי אם ינסו לגייס את בני הישיבות, יצטרכו כולם לרדת מהארץ. רבינו מרן שליט"א: אני פשוט רציתי לחזק את הרב, מזה שהרב אמר, זה האמת, מזה אפשר להגיד אחרת. זה היסוד. הראש"צ: הם לא מבינים... הם לא מבינים...

רבינו מרן שליט"א: האמת הדברים שאמרת אמר את זה מו"ח הראש ישיבה הרב שך, בשנת תשמ"ח, בפתיחה של הירחי כלה בפוניבז', הוא אמר שאם תהיה גזירה על בני הישיבות, אני ירים את ידי לשמים ואני יגיד "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני" ואנחנו ניקח את המוודות ולנסוע מכאן. ממש בלשון הזה, נצטרך להגיד "אם אשכח ירושלים תשכח ימיני" אין לנו ברירה, אלא לקחת את המוודות ולעזוב את הארץ. רבינו מרן שליט"א: הם רוצים להגיד שזה פוליטיקה. הם צריכים לדעת שאצלנו זה לא פוליטיקה. התורה זה לא פוליטיקה. הראש"צ: הרב למד אצל רבי ראובן כץ בפ"ת? אבא היה דין איתו בבית הדין הגדול...

רבינו מרן שליט"א: בוודאי אני הרי למדתי בלומז'א, למדתי יחד עם ר' חיים (מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל), למדנו יחד במדמוני 21 מסכתות. ואני יספר לכם שכילמדתי בישיבת לומז'א, זו הייתה תקופה של לפני קום המדינה. בתקופה זו היו לוחמים של המחתרות. והם היו באים לישיבה ומשכנעים ללא הרף את הבחורים, שיצאו להגן על יושבי ארץ ישראל. הם היו אומרים שזו הוראת שעה וצריך לסגור את הגמרא וכו' וכו' היה מאוד קשה להתמודד איתם, הם היו מתיישבים לידך והם לא היו מרפים. היה קשה ללמוד.

נכנסתי לחזו"א וישאלתי אותו מה להשיב להם. אמר לי החזו"א, "תגיד לי רק דבר אחד, שאתה לא מוכן בשום אופן. אני רק רוצה ללמוד!! ויותר אל תוסיף כלום. כלי שום הסברים. אם תתחיל להסביר להם, אז הם כבר תפסו אותך, שם נופלים איתם. רק תגיד להם, לא! וזהו". וזה אני אומר, שצריך להגיד לבני הישיבות שאם באים אליכם ושואלים... אל תסבירו שום דבר, תגידו רק דבר אחד - אני רוצה ללמוד וזהו. הראש"צ: לא להיכנס לוויכוחים, לא להתווכח.

רבינו מרן שליט"א: כן, לא לענות ולא להשיב כלום, רק להגיד אני לומד תורה ודי. אני נזכר שפעם אחת נכנסו מחברי המחתרות לראש הישיבה הגר"ר כץ לדרוש ממנו שיתן לבחורים ללכת איתם, והוא לא הסכים בשום אופן, בתגובה הם כיוונו לעברו נשק ואיימו עליו, רבי ראובן כץ פתח את החולצה ואמר להם, אם אתם רוצים אתם יכולים לירות בי... רבינו מרן שליט"א: כל כלי ויצר עליך לא יצלה.

הראש"צ: שתמשיכו לחזק את עולם התורה, עולם הישיבות. אין לנו שיוור רק התורה הזאת.

מחייית זכר עמלק

תמחה את זכר עמלק (פרשת זכור)

המשיח, אבל מ"מ יש חיוב להכרית העמלקים עצמם, דהיינו האנשים, ושמואל אמר לשאול שעכ"פ צריך להמית גם את הבהמות כיון שהם משנים עצמן ע"י כישוף אבל לא הי' אז חיוב מיוחד על הבהמות.

ובזה ניכל ליישב הדו"ד שהיה בין שמואל לשאול, דהיה ס"ל לשאול שכיון שאין על הבהמות עצמות דין הריגה, וכל החיוב רק ספק שמא עמלקי הוא, כמילא כיון שהעם כבר הקדיש הבהמות לקרבנות א"כ א"א כבר להלל קדשי מזבח מושם ספק, אבל שמואל א"ל שכיון שכבר נצטוו מקודם להחרים משור ועד שה, א"כ אף שעיקר הטעם היה כדי להרוג את האנשים, אבל עכ"פ מושם אותו ספק כבר נצטוו באופן ודאי להרוג כל בהמה מושם ששייך בה ספק זה.

בהגמ"י על הרמב"ם (פ"ה ממלכים) כ' שמצוה זו אינה נהגת עד ימות המשיח, והרדב"ז כ' שפרשת שמואל ושאול הויה תיובתיה. ונראה, דהנה לשון רש"י בס"פ כי תצא: תמחה את זכר עמלק מאיש ועד אשה מעולל ועד יונק משור ועד שה, שלא יהא שם עמלק נזכר אפילו על הבהמה, לימור בהמה זו מושל עמלק היתה עכ"ל, ולשון רש"י משור ועד שה וכו' הוא לשון הנביא שמואל אל שאול, אבל באמת שם (שמואל טו) כ' רש"י הטעם שצויה שמואל את שאול להמית משור ועד שה מושם שהיו בעלי כשפים ומושגין עצמן ודימין לבהמה, ולפ"ז לא היה חיוב הריגה מיוחדת על בהמת עמלק מדין זכר עמלק, אלא רק מספק שמא באמת הוא אדם עמלקי אלא ששינה עצמו לשור ושה ע"י כישוף, ובע"כ דעת רש"י ג"כ שחיוב מחייית זכר עמלק הוא רק לימות

ימי הפורים - לא לעשות את העיקר לטפל

א.ה. מתוך דברים שנשא רבינו מרן שליט"א לפני קבוצה מתלמידי ישיבת מיר אשתקד, בגודל קדושת מעלת ימי הפורים יצורת הנהגת בן הישיבה בימים אלו.

עומדים אנחנו לפני ימי הפורים. וצריכים ואפשר לנצל את ימי הפורים לעלייה בתורה וביראת שמים. בוודאי בוודאי מחויבים לקיים את מצוות היום, אבל הלילה להעביר את הזמן בכטלה. לא לעשות את העיקר לטפל. התורה לא הותרה הלילה ביום הפורים. לנצל את היום לתורה ולתפילה, אלו ימים מסוגלים לכך, הגמ' בשבת אומרת, "קיימו וקבלו היהודים קיימו מה שקיבלו כבר" - כמותן תורה.

ימי הפורים הם ימים קדושים. חלילה להעביר אותם לריק, בהוללות ובקלות ראש. פורים זה זמן של שמחה. ליצנות וקלות ראש זה לא שמחה. כל מי שרק מתבונן נכון מבין זאת. וגם כשנמצאים בשמחה צריך להקפיד על בין אדם לחבירו, כל אחד צריך להקפיד על עצמו ביתר זהירות להישמר מכך. בין אדם לחבירו זה אש. הרבה אנשים איבדו את עולמם בימים כאלו. על מו"ח רבינו הגדול הראש ישיבה זצוק"ל מספרים, שבתקופה שבהן כראש ישיבה בישיבת קרלין בלוצינעץ, היה אומר לתלמידים "זינגען און וויטער לערנען" - "לשיר ולהמשיך ללמוד". ומה השירה שישרו הבחורים? הבחורים היו משמיעים גראמען שהיה מבוסס על השיעורים שנמסרו בישיבה במושך הזמן חורף.

והוסיף רבינו מרן שליט"א, "גם כשאומרים דברי בדיחות, להקפיד ולתת את הדעת שהיא תעשה באופן שראוי ומתאים לבני תורה, לבחורים שיושבים ולומדים תורה. כמו שהגמ' ביומא אומרת, אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה, פלוגי שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר "ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר כך אתפאר". בכל זמן בן תורה חייב להקפיד על הנהגותיו, אבל בפרט בימי הפורים, וכמו שאמרו חז"ל האדם ניכר בכוסו. ובזמן הזה האפשרות להיכשל היא גדולה". מילתא דבדיחותא אינם דברי ליצנות. רבינו הגדול זצוק"ל תמיד הי' מזכיר איך היתה נראית הבדחנות של פעם. וסיפר, שבתקופה שלמד בישיבת סלבודקא התקיימה חתונתו של הגאון רבי משה פינקל זצ"ל שהיה בנו של הסבא מסלבודקא זצוק"ל עם הבת של הראש ישיבה הגאון רבי משה מרדכי אפשטיין זצ"ל, ואז נהגו, גם שנים לאחר מכן, שהחתן הי' אומר בסעודה דרשה בלימוד. ובאותה התונה לאחר שהחתן אמר את הדרשה, זה הי' בסוגי בבא בתרא, עלה הגאון רבי אליהו קפלן זצ"ל לומר חרוזי בדיחות, וחרו בחרוזים את כל הדרשה שנאמרה על ידי החתן.

הראש ישיבה זצוק"ל הי' מומשיך לספר, שכיון שבזמן החתונה הוא הי' בחור צעיר, הוא לא זכר את הדרשה. ושנים לאחר מכן הוא היה מתקשה בדברי הגמ' בבא בתרא בדה"ב, למא הרמב"ם השמיט את תירוץ הגמ' שם - "הכא במאי עסקינן דמפסיק צונמא". והוא לא מצא מי שיעזור לקושיא הזאת. עד שנזכר בהתונה של רבי משה פינקל ובחרוזים של רבי אלי' קפלן שאמר שם (בחרו בידידי): "קעמען דאך נישט פארשטיין, א ואו האט דער רמב"ם אוועק גילאזט דעם 'שטיין', דהיינו "הרי אי אפשר להבין היכן הגיח הרמב"ם את 'האבן' - את הצונמא". והראש ישיבה אמר שאז הוא הבין שכבר מישחו התעורר לשאלה הזו, שעל זה הי' הפלפול של רבי משה פינקל בהתונה. והראש ישיבה זצ"ל היה אומר, תראו איך היתה נראית "הבדיחות" באותו הזמן. נתחזק בלימוד התורה ביום הזה, בניצול הזמן, להרבות בתפילה, זה יום מסוגל, בכל שנה ושנה חוזרים ההשפעות המיוחדות של היום זה. עם ישראל בכלל וקוק מאוד לרחמי שמים, המצב לא פשוט, מבית ומחוץ. אצלינו רוצים ח"ו להחריב את עולם התורה הי' ירחם, וחייבים אנו להרבות בתפילה על אחינו בית ישראל. וגם כל אחד בענייניו הפרטיים, כל אחד במה שהוא זקוק לו ברוחניות ובגשמיות. ויה"ד שהקב"ה יקבל את התפילות ברחמים וברצון ונזכה לישועת ה' בקרוב.

(נכתב ע"י א' השומעים)

הלכות והנהגות

ממרח פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א

פרשת ויקרא תשפ"ד

מנהג מחצית השקל בתענית אסתר

(מתוך שיעור שנמסר לחור' כולל תשובות והנהגות בשבוע שעבר)

נוהגים לתת 'מחצית השקל' בתענית אסתר קודם מנחה. ומבואר ברמ"א ובפוסקים שאין נותנים מעות כפי ערך השיווי של 'מחצית השקל' בזמן המקדש, אלא צריך לתת מטבע הנקרא במדינה בשם 'מחצה' דוגמת מחצית השקל.

ולכאורה יש לתמוה, מדוע אנו מקיימים המנהג על ידי מטבע שנקרא בשם 'מחצית', והלא אפילו בזמן המקדש לא היו חייבין לתת דוקא מטבע הנקראת "מחצית השקל", אלא היה אפשר לתת כמה מטבעות קטנות המגיעים לשיווי 'מחצית השקל', וכמפורש במשנה בשקלים (פ"ב מ"ג) במכנס מעות ואמר 'הרי אלו לשקלי' שמועיל, וכן מוכח מהפסוק דכתיב "והדל לא ימעיט", ואי נימא שצריך לתת דווקא מטבע שנקרא 'מחצית', א"כ פשיטא שפחות לא מועיל שהרי אין זה 'מחצית', וע"כ דהמצוה מתקיימת גם בכמה מטבעות פחותות ממחצית, ולכן צריך פסוק שהדל לא ימעיט ממחצית.

לשכת הגזית

מה שאלתך וינתן לך ביום הפורים

במשך יום הפורים מרכה מן שליט"א לעורר עצמו ואת סביבתו בדברי אמונה ובטחון. ובפורים בשנה שעברה (תשפ"ג) נשמע בינו מתפלל בינו לבין קונו ואומר בזה הלשון: "רבונו של עולם אני מאמין באמונה שלימה שאין טבע ואין מקרה, רק דבר אחד בלבד - אתה לבד, אי אפשר להבין אותו כי הוא בורא עולם לבדו. אבל זה אנחנו יודעים, שהש"ת הוא טוב, הש"ת הוא מטיב, ואפילו לרשעים הקב"ה ג"כ מטיב. טאטע - אבא, תרחם עלינו, את הכופרים ואת המינים ששונאים אותך תמחק, אבל את כל היהודים אפילו אם הם הרשעים תרחם עליהם. ורק הכופרים והמינים ששונאים אותך, ימח שמם מהעולם ועד העולם, עכ"ל.

ויום הפורים הוא בחינת 'יום התגלות' אצל מרן רבינו שליט"א, וכטוב ליבו בשמחה גדולה מברך את הקהל הנאספים איש איש בברכתו, ומי שזוכה לקבל ברכה בפורים הרי הוא מאושר וכבר מתברך בברכת מזל טוב, וכידוע כח ברכותיו של מרן שליט"א ככל השנה לפעול גדולות ונצורות למעלה מדרך הטבע, וכ"ש ועל אחת כמה וכמה כעצם יום הפורים כזמן של 'מה שאלתך יותן לך'.

סדר

בשנת תשע"ה חרג רבינו מגדרו בעצם יום הפורים במשנת היין, והבטיח 'הבטחה' ברורה לפלוני שיהא חתן עד זמן מסוים, ולאחר הפורים חזר ואמר כמה פעמים שיפרע את הבטחתו ללא ספק.

היה זה כאשר אחד התלמידים המקורבים ביותר, הפציר כטוב ליבו ביין לקבל 'הבטחה' ברורה מפי מרן שליט"א שיהא חתן עד זמן פלוני, ולאחר דין ודברים ומשא ומתן שלם שערך עם מרן שליט"א, זכה באורח נדיר לקבל 'הבטחה' ברורה מפי מרן שליט"א שיהא חתן עד ל"ג בעומר הבעל"ט.

והנה כמוצאי פורים אמר לו מרן בזה הלשון, **"הבטחתי ואקיים, אתה יכול להיות רגוע"**. ואכן מיד לאחר ימי הפורים כאה הצעת השידוכין המתאימה עבורו ביותר, וכשבא להתיעץ בדבר עם "בינו, אמר לו רבינו בפשיטות **"אל תמהר דווקא לשידוך הזה, שהלא הבטחתי לך שתהיה חתן עד ל"ג בעומר, ואם זאת איננה עבורך תהא לך אחרת עד ל"ג בעומר"**. ולמעשה בתוך שבועיים כבר ימים בא בבית האירוסין, והיה למופת כי ראו בחינת וימהר האלוקים לעשותו.

קיום מחצית השקל בג' חצאי דולר

והנה המנהג הנפוץ היום במחצית השקל, שהגבאים מניחים בקערה שלש מטבעות של חצאי דולר ישנים העשויים ממתכת של כסף, והציבור נותנים ג' מטבעות של חצי שקל, ואח"כ מגביהים את המטבעות של חצאי דולר כדי לזכות בהם, ושוב נותנים אותם כדי לצאת במטבעות כסף.

בבאור הלכה (תרצ"ד) פקפק מאוד על מנהג זה שאין זה אלא הערמה ואינו מועיל כלל, דמאחר שהמטבעות כסף שייכים לצדקה, אין לגבאי רשות להקנות אותם במתנה למי שאינו נותן את כל שוויים.

ולכאורה לפ"ז אם משלם לצדקה את השיווי המלא של שיעור ג' חצאי דולר אין בזה פקפוק, אמנם שוב נתעוררתי שבזמנינו שמטבעות אלו אינם בני הוצאה אפילו במקומם באמריקה, וכ"ש בשאר מדינות, אין זה מועיל כי אין זה מטבע אלא אסימון ואין יוצאין בו חובת מחצית השקל.

אמנם למעשה העולם נהגו בזה, ויש ליישב המנהג דמאחר שבלא"ה היום אין נותנים מטבע ששווה מחצית השקל כמו בזמן המקדש, אלא כל העניין הוא רק 'זכר' למחצית השקל, לכן נהגו ב'מטבעות כסף' שיש בהם יותר דמיון לזמן המקדש.

אבל עדיין יש מקום לפקפק בזה, שאם יתנו מטבעות של חצאי דולר מכסף כמו

בזמן המקדש, עלולים לקלקל שידמה שמעכשיו נותן מחצית השקל ממש, ויעברו באיסור שאסור להקדיש בזמן הזה, ולכן נראה שיעיקר המצוה ראוי לקיים בשלש מטבעות פשוטים של חצאי שקל היוצא היום בהוצאה בארץ. ומי שרוצה להדר במצוה ולהוסיף ליתן עד השיעור האמיתי של ג' מחצית השקל של תורה (וכמבואר בכף החיים שיש בזה הידור וכן משמע בבאור הלכה שם), יתן לצדקה שיעור ג' מחצית השקל של תורה (שהוא כפי הערך שנמכר שלושים גראם כסף עם המס), ואח"כ יגביה ג' חצאי דולר כסף מהקופה של צדקה ויזכה בהם ויתנם, ובזה מקיים המנהג בהידור.

ועוד יש לתמוה בעיקר מנהגינו היום במחצית השקל, שהלא מחצית השקל שלנו שווה פחות משיווי מחצית השקל של התורה, ובזמן המקדש הרי עברו בזה על איסור (לרמב"ן הוא אסור לאו) ד"הדל לא ימעיט", וא"כ היאך אנו עושים 'זכר' בצורה שלא רק שאין בה זכר אלא היה בזה איסור ממש בזמן המקדש.

וצריך לומר, דמאחר שכל מה שנותנין היום הוא רק ל'זכר' בלבד, לכן הקפידו לתת דווקא 'מחצית' כדי 'להזכיר' העניין של מחצית השקל, ואף דלא דמי כלל שהרי זה פחות משיווי מחצית השקל של התורה, מ"מ זה מועיל עכ"פ כדי 'להזכיר' ענין מחצית השקל.

אם אפשר לתת שקל שלם לו ולחבירו

ועל פי דברינו יש לדון על מה שכתב המהרש"ם בדעת תורה (ס"י תרצ"ב) דבמדינה שאין מטבע הנקראית 'מחצית', יכולים ב' אנשים ביחד לתת שקל שלם, ויעלה עבור שניהם, שהרי גם במקדש נהגו כן לתת שקל שלם לו ולחבירו (וכמבואר במשנה פ"א דשקלים מ"ב ורמב"ם פ"ג דשקלים), עכ"ל.

אמנם לפי דברינו לא מוכח כלל מזמן המקדש, שהלא בלא"ה היום אין אנו נותנים כשיעור מחצית השקל של תורה, אלא אנו

מתוך ספר 'מעונות אריות' של הרב יעקב ב. פרידמן שהופיע שבוע שעבר בחנויות הספרים (אוצר גנוז הכולל עובדות והנהגות שראה ושמע מרן שליט"א אצל גדולי הדור זצוק"ל המתובל בקורות דברי הימים מאותה תקופה). ותשובה"ח למחבר על נתינת רשותו להעתיק כאן מספרו.

רבי אלחנן ווסרמן, שאלנו את רבי משה, היה דמות עם השקפות קנאיות שלא נשא פנים למחדשים ולציונים. בלונדון של הימים ההם היו בתי כנסת מודרניים שנסחפו לרוח הזמן, וביניהם אפילו ציוניים, והיה עליו לבקש גם מהם את תמיכתם לישיבה. איך היה המפגש בין רבי אלחנן לקבוצות המודרניות של לונדון?

זה היה בית כנסת בעל אמצעים כספיים, ועל תרומות כבר היה ברור שאי אפשר לצפות מחבריו הזועזעים.

כשחזרנו מבית הכנסת הביתה, אמר לי רבי אלחנן כך:

"הגעתי ללונדון להתרים אנשים לתמוך בישיבת ברנוביץ. הדיבורים שלי הבוקר גרמו להפסדים והרחקת התורמים. אינני יכול להתחשב בזה, למרות שהגעתי ללונדון לשם כך. כי מלבד חובתי כראש ישיבה, יש לי חובה כעבד השם' והשמעתי לפניהם דיבורים כעבד ה'..."

אני נזכר שבאחת השבתות בשנת תרצ"ט, זו כבר הייתה מהתקופות האחרונות שרבי אלחנן היה איתנו, ליויתי כדרכי את רבי אלחנן לבית כנסת לונדוני, בו הוזמן לדרוש. בדרכנו סיפר משהו לרבי אלחנן שחלק ממתפללי בית הכנסת הם בעלי דעות והשקפות ציוניות נוסח 'המזרחי'. מששמע כך אמר, אם כך על זו תהיה הדרשה שלי: נגד הציונות.

כאילו לא המתנה לו בברנוביץ ישיבה, ובה מאות עמלי תורה רעבים, הממתנים בכליון עיניים לרב ולתרומות שיביא מלונדון.

לאחר קריאת התורה, עלה לבימה לדרוש, ותקף בחריפות את ההסתדרות הציונית והסוכנות החילוניים. אלו היו ימים שגם בבתי ישראל כשרים והרדיים, לא הבינו לגמרי את עומק הבעיה במוסדות הללו. עודו מדבר התחוללה בבית המדרש מהומה, והציבור הציוני - היינו,

אני זוכר שחילד דבריו באותה שבת עשו עליי רושם גדול. התפעלתי מאד מנקיות הדעת שלו, שבכל נושא לא נטה ימין ושמאל, ולא חשב איזו תועלת תצמח לישיבתו, או מה יאמרו עליו. והחשבון היחיד שניהל אותו היה כבוד שמים.

אני זוכר שבת עשו עליי רושם גדול. התפעלתי מאד מנקיות הדעת שלו, שבכל נושא לא נטה ימין ושמאל, ולא חשב איזו תועלת תצמח לישיבתו, או מה יאמרו עליו. והחשבון היחיד שניהל אותו היה כבוד שמים.

דרך הלימוד בישיבות הקדושות - מלוקט מהדרכותיו ושיחותיו וכתביו של מרן רבן של ישראל שליט"א

פרק ד' - המשך 'עיון ובקאות'

חובת האדם ללמוד את התורה בעיון ולא בשטחיות ח"ו

זוכים להספיק הכל, הן ללמוד בעיון, כראוי הדק היטב, וגם לכתוב הדברים, וגם ללמוד בקיאות, עד שעוד יישאר זמן אח"כ ללמוד עוד עניינים כמו לימוד הלכה וחומש ופירש"י, וכפי שראיתי בעיני כמה פעמים אצל בחורים שהצליחו מאוד מכוח הרצון ועמלו בתורה בכל כוחותיהם וגדלו תלמידי חכמים מופלגים ממש, וכבר אמר הגר"א ש"העקשן יצליח".

והגר"ר ישראל סלנטר זצ"ל אמר לאדם אחד ששאלו שיש לו שעה אחת ביום ללמוד ומה ילמד בשעה זו, ואמר לו הגר"ס שילמד בה מוסר, וביאר שע"י שילמד מוסר שעה אחת ימצא שיש לו הרבה שעות פנויות ללימוד התורה, עכ"ל. ועל דרך זה גם בענייננו, מי שבא עם רצון חזק ושאיפות גדולות בלימוד התורה, יזכה להצליח בכל החלקים, הן בעיון והן בבקאות. ועוד ימצא אח"כ זמן פנוי להספיק הלכה וחומש רש"י.

וצריך לדעת שלכל אחד ואחד יש כחות כבירים (וכמו שרואים בחיי היום יום שעל הדברים שהאדם מרגיש שהוא מוכרח ונחוץ להם מאוד וכיוצא"ז, הרי שהוא מקבל כחות חדשים שלא הכיר שהמה קיימים אצלו מקודם לכן) ומה שאין אנו מכירים בזה תמיד הוא רק מפני שאין מנצלים את הכוחות כדבעי.

וידוע המעשה בהגאון רבי זלמ"ה מוולאז'ין (תולדות אדם פרק טו) שהיה אדם חלוש בטבעו, והיה נצרך לעיין באיזה ספר, ואותו הספר היה מונח מאחורי ארון כבד שהיו צריכים כמה אנשים בכדי להזיזו ממקומו, ומפאת גודל אהבת וחשק התורה שבערה בקרבו הצליח להזיזו לבדו.

והיאך הצליח, הלא אדם חלוש היה, אלא שלאדם יש כחות סמויים אשר מתגלים בו כאשר הוא מרגיש צורך דחוף להשיג איזה ענין, וכגון למשל אדם הנמצא במקום סכנה ולולי שיברח במהרה ימות הרי מגלה הוא כחות גדולים לרוץ מה שלא היה בדעתו שיש לו כוחות אלו. [ועי' על דרך זה במפרשים עה"פ (משלי יח, יד) "רוח איש יכלכל מחללו ורוח נכאה מי ישא" שע"י 'רוח' האדם יכול הוא להתגבר על כל מחלה].

ידוע מה שאמרו הז"ל (סנהדרין צט, א) על הפסוק (במדבר טו, לא) "כי דבר ה' בזה וגו' הכרת תיכרת הנפש ההיא מישראל", דזה קאי על מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק, ויש לדקדק מלשון הגמ' שלא אמרו "כל שאפשר לו ללמוד תורה ואינו לומד" אלא "כל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק", שהתורה צריך להיות בגדר 'עסק' ממש שחושב עליה בכל עת, ומי שלומד בדרך עראי והתורה איננה "עסק" שלו הרי הוא בכלל דבר ה' בזה ח"ו. ומכאן יש לנו להתבונן על חובת לימוד התורה בעיון, שהרי מי שהתורה זהו ה'עסק' שלו בחייו, בוודאי לא יתן מנוח ומרגוע לנפשו עד שיבין היטב כל הסוגי' לפרטי פרטיה וכל סברא וסברא לעומקה, וכאשר יתעורר לו איזה קושי בהבנת הסוגיא לא ירמה עצמו לחשוב שהנה הוא כבר מבין הענין ובאמירת סברא בעלמא הפורחת באוויר יצא ידי חובתו בהבנת הסוגיא, אלא אינו נח עד שיודע היטב מה ברור לו, וכל סברא וכל תירוץ ברור לו עד עומקו, וזהו בגדר שהתורה זהו ה'עסק' שלו, ובלא זה ראוי לו לחוש שהוא בגדר מבזה התורה וכדכתיב כי דבר ה' בזה.

ובגמ' במגילה (ג, א) איתא "מבטלים תלמוד תורה למקרא מגילה", והקשו האחרונים שהלא במקרא מגילה ג"כ מקיימים מצוות עשה דתלמוד תורה והיכן יש כאן "ביטול תורה", וכתב בשו"ת בית אפרים (או"ח סי' ס"ח) ליישב דהכוונה לביטול תורה באיכות, שהוא הרי יכול ללמוד בעיון ובעומק מתוך יגיעת המחשבה, וכאשר הוא קורא מגילה במקום להתעמק בתורה הרי זה ביטול תורה, עכ"ל. ודבריו הם יסוד גדול הנוגע לכל בחור בישיבה, שאם מתבטלים מלימוד העיון כדבעי ולומדים רק בבקאות, הרי זה בגדר "ביטול תורה".

הכל תלוי ברצון חזק לגדול תלמיד חכם

ויש לידע שאם באים ברצון חזק ואמיתי לגדול תלמידי חכמים אמיתיים, ויודעים שהאסון הגדול בחיים הוא לגדול 'עם הארץ', אז

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת ויקרא תשפ"ד

הוראת שעה

הדרך להגיע ל'שויתי ה' לנגדי תמיד'

אנחנו מסמיכים היום אדם גדול מאוד, איש אמת, ירא שמים ואמיתי, שכל הליכותיו היו לשם שמים, הגאון הגדול והצדיק ר' יעקב ישראל פוזן, זכרנו לברכה לתיי העוה"ב.

הרמ"א מנהיג את השו"ע ל'שויתי ה' לנגדי תמיד תוא כלל גדול בתורה, ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני אלוהים: וכו'. הדבר הזה הוא לא רק איזה 'ענין', אלא 'לאו' גמור, שלא להסית דעת מהקב"ה, וכפי שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (שער ג' כו) 'מן האזהרות התלויות בלב, השמר לך פן תשכח את ה' אלוהיך' (דברים יא), ואמר רבותינו זכרונם לברכה (משניות ג, טז), כל מקום שנאמר 'השמר', 'פן', 'ואל', 'הרי זה לא תעשה', הוזהרו בו לזכור את השם יתברך בכל עת' וכו'.

כמובן שאנחנו לא במדרגה שלא נסמכים דעת, אבל צריך להיות במצב כזה שבת ההכרה מיד חושבים על הקב"ה. אם משהו קורה לאדם, כגון שהוא נפל ברחוב במקום שהמדרגה לא מסודרת, המחשבה הראשונה צריכה להיות לא 'אוי, איזה מדרגה יש פה', אלא 'אוי, מה רבש"ע רוצה ממני עכשיו?! וזה צריך להיות כל הזמן.

אני הושב שזו הגדרה כללית של הנפטר הגדול שאנחנו מדברים עליו כעת, שהיה מקיים 'שויתי ה' לנגדי תמיד', כל הזמן הקב"ה היה נמצא אצלו.

איך מגיעים למדרגת תו, להיות כל הזמן עם הקב"ה? יש פסוק בפרשת שמות (ויקרא טו): 'יאמר משה, זה הדבר אשר צוה ה' תעשה'. אומר על כך החפץ חיים בפירושו להגדת כהנים (שמיני, מבטחה דמילואים, ו), 'שכל הפעולות שתעשה בעולם לא תהיה לשום הנאה עצמית, כי אם יהיה הכל מיוחד לשמו. כי באמת כאשר נתבונן היטב נוכל לקיים בכל פעולה גשפית רצון ה', להגותא כשהולך לאכול יבין לקיים ושמרתם את נפשותיכם וכו'. כללו של דבר, כאשר ירצה האדם באמת יוכל למצוא בכל פעולה שיעשה מציא דאורייתא ממש, ויבין לשמו'.

ובצינו כבר בעין זה בדברי רבינו יונה, על הפסוק במושלי (ז'): 'בכל דרכיך דעה והוא יישר אורחותיך', וזה לשונו 'אם יש לפרש, בכל דרכיך דעה, בתחלת כל מעשה תשיב אל לבך אם יש דרך עוון אשר הטא במעשה ההוא, ואל תעשנו עד שיתברר לך כי הוא רצוי לפני השי"ת, ואז יצלה בידך ויישר אורחותיך'.

החזון איש כותב באגרת, שלמד מרבנותיו שלא לעשות מעשה לפני שהוא 'מתייעץ' עם השו"ע קודם! זה חוב שמוטל על כל אדם להיות עם חשבון על כל מעשה שעושה. וכך אדם יכול לבוא למדרגה שאינו שוכח מהקב"ה כל הזמן, ויכול לקיים בקלות 'שויתי ה' לנגדי תמיד'.

(מתוך הספר על הגרי"י פוזן זצ"ל, אדר תשפ"ד)

'ובכיוה לא שלחו את ידם' כנגד 'ושללם לבו'

ובזה 'להוכיח' שהכל היה מעשה כשפים חלילה, ותו לא! זו כל המטרה של עמלק בעולם! וזה ההיפך הגמור מעם ישראל, שכל מטרתו להרבות כבוד שמים בעולם.

ובזה יש לבאר מה היה הענין בגזירת המן 'ושללם לבו'. שכן המן רצה להרוג את כלל ישראל ולקחת את שללם, כדי להראות לכולם את הרכוש של היהודים שהרג, לעשות 'מזכרת' להריגה של כלל ישראל, ולפרסם זאת בכל העולם, כדי לגרום חס ושלום לכל האומות לכפור בקב"ה. ובה מבואר מדוע מזכירים ב'על הניסים' 'ושללם לבו', כיון שזה היה חלק עיקרי בגזירת המן, שרצה לחלל שם שמים.

ועל פי זה יש לבאר עוד כיצד התקיים בזה ה'נהפוך הוא'. שמואחר נוסרת המן בגזירת 'ושללם לבו' היתה לחלל את שם ה', ואילו עם ישראל מטרתם היא לקדש את השם, לפיכך לא שלחו את ידם בבזיה, כדי שיתפרסם גם אצל הגויים הנס שהקב"ה עשה עימו, ויתרבה כבוד שמים בעולם. וזה גופא ה'נהפוך הוא', שבמקום חילול ה' שרצו המן ועמלק לגרום, עשו בני ישראל קידוש ה'.

המטרה של עמלק היא לפגוע בשלימות של מלכות ה', שלא יהיה 'יד על כס י-ה', ולפיכך הוא מזהה סתירה לשלימות הכיסא של הקב"ה. כל כח הכפירה שהכניס עמלק בעולם הוא לפגוע במלכות ה', ובשלימות של כסא הכבוד. אמנם מתי היה לעמלק כח? ברפידים - כשרפו ידיהם של ישראל מעסק התורה! אר כל עוד כרו עמלים בתורה כראוי לא היה עמלק יכול להכניס בהם כפירה ולקלקל אותם. אבל ברפידים, כאשר רפו ידיהם מן התורה, והיו במצב של 'בעצלתים ימי המוקדה', נחלש אז כבוד שמים, והתגבר כנגד זה כח הכפירה, ועל ידי זה היה לעמלק כח להילחם בישראל.

כאשר יש מצב של 'תנו עוז לאלוקים', דהיינו שכבוד שמים חזק, אז יש כח של אמונה בעולם, יש שכינה בעולם, כולם מרגישים את כוחו של הבורא, וממילא אין כפירה בעולם, אבל כיון שהיה אצל כלל ישראל מצב של חולשה בתורה, זה גרם להם ריחוק מהקב"ה וחולשה באמונה, וממילא הביא לכך שנחלשה האמונה בכל העולם, וזה נתן לעמלק כח לקום ולהילחם בישראל, ולהפיץ את כפירתו בעולם.

ימים אלו - של ערב פורים ופורים - מצוי בהם רפיון בלימוד, אמנם לפי מה שנתבאר הרי אדרבה, צריך להתחזק בהם מאוד בעמל התורה, כדי להרבות כבוד שמים. וגם כשצריך לדאוג למצוות היום והמסתעף, מכל מקום צריך שיהיה מיד 'יחזור לתלמוד'.

הקב"ה יעזור שנזכה להתחזק בלימוד התורה בעיון ובעמל כראוי, ולהרבות כבוד מלכות שמים, ונזכה במהרה בימינו לגאולה שלימה ולמחית עמלק.

אנו מזכירים בתפילה את נס פורים ב'על הניסים', 'אומרים' 'כשעמד עליהם המן הרשע, ביקש להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים יכו', 'ושללם לבו'. וצריך ביאור, מה התוספת ב'שללם לבו', אחר שיזכורים שגזירת המן היתה 'להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים', שהיא גזירה חמורה ונוראה, מה נוסף עוד בכך שיהיה 'שללם לבו'. וביותר קשה, שהרי אם חס ושלום היו הורגים את כל היהודים, מאי נפקא מינה אם יבזו את השלל או לא.

עוד יש להעיר, דהנה אחר שיזכינו ונעשה לנו נס פורים, הרי ב"ה באדר היה ה'נהפוך הוא', שמה שרצו הגויים לעשות ליהודים, דהיינו 'להשמיד להרוג ולאבד', היהודים עשו להם. ולכאורה היה צריך להיות 'נהפוך הוא' גם לגבי השלל, שכמו שהגויים רצו לבזוז את שלל היהודים, כך יהיה להיפך, שהיהודים יבזזו את שלל הגויים, ואילו במגילה כתוב 'ובבזה לא שלחו את ידם', ואם כן לכאורה לא נתקיים בזה 'נהפוך הוא'.

וליישב הדברים יש להקדים דברי הכתוב בסוף פרשת בשלח (שמות יז טז), 'כי יד על כס י-ה מלחמה לה' בעמלק מזור דור'. ואמרו על כך חז"ל (תנחומא תצא יא), 'שיש כביכול חיסרון בכיסא של הקב"ה כל זמן שעמלק קיים בעולם. וגם ענין זה צריך ביאור, מה הוא מוחות עניינו של עמלק, שכביכול מפריע לשלימות כסאו של הקב"ה.

המהר"ל (ע"י נח ישראל ט), מבאר את מהותו של עמלק, שהוא ההיפוך הגמור מכלל ישראל, שכן המטרה של כלל ישראל היא להפיץ תורה ואלוקות בעולם, ואילו מטרתו של עמלק היא להכניס כפירה בעולם.

וכן מתבאר מדברי הרמב"ן (שמות יז טז), וזה לשונו, 'כי היד אשר על כסא י-ה, והיא מלחמה לה' היתה בעמלק מדור דור, כי נודת הדין של מעלה תהיה בו למוחותו לעולם מזור דור. ומדרש חכמים בשם הנולא ובכיסא השלם ירמוז לזה. ושם העונש שנענש עמלק יותר מכל העמים, בעבור כי כל העמים שמוע ויורגו, ופולשת אדם ומואב יושבי נענן נמוג מפני פחד ה' ומהדר גאונו, ועמלק בא מנורח כמותגבר על השם, ולכן אמר בו ולא ירא אלקים', עכ"ל. והיינו שזו הסיבה שאין השם שלם ואין הכיסא שלם, נושם כאפילו אחרי יציאת מצרים, שהיו ניסים רבים כל כך, ועל ידי זה 'נמוג כל יושבי נענן', כל האומות פחדו מכלל ישראל, כולם הבינו את הנסים ונפלאות שעשה ה' לעמו, כולם - חוץ מעמלק!

עמלק האמין, וכי גם היה 'מוסביר' לשאר האומות, שכל יסי יציאת מצרים היו חלילה כישוף ומעשה חכמה של משה רבינו, ואין בזה יד ה' כלל. וכל המלחמה של עמלק עם כלל ישראל היתה למטרה אחת, לנצח את כלל ישראל.

בגדר החיוב עדות לחבירו

הספרא הובא במנחם המצוות ברמב"ם (לית רצו) ובחינוך (מצוה רל"ד).

נראה לומר דהנה הנ"י (ב"ק כ"ד, מרפי ה"ר"ף ד"ה משום) כתב בשם הרא"ה דהיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו אפי' למאן דדאין רינא גרמי אינו חייב בדיני אדם כיון שאין אדם חייב להעיד לחבירו אלא ממדת גמילות חסדים. ומבואר בדברי הרא"ה שאם חיוב העד להעיד לא היה ממדת גמילות חסדים היה חייב גם ברינא גרמי, ונראה ביאור דבריו שיש ב' אופנים להגדיר את החיוב של העד להעיד, חיוב כלפי חבירו והיינו שיש לו זכות ושעבוד לתבוע מהעד שיבא להעיד לו, וחיוב כלפי שמיא והיינו חיוב אמנת אקרקפתא דגברא לעשות חסד לחבירו, וס"ל להרא"ה דאם החיוב להעיד היה שעבוד כלפי חבירו ובגלל שלא קיים חיובו נגרם הפסד לחבירו חשיב כאילו הפסידו בידיים והיה חייב מרינא גרמי, ורק בגלל שהחיוב הוא רק כלפי שמיא ממדת גמילות חסדים שהוא כנותן משלו לחבירו, לא נחשב שבמניעת חיובו עשה את ההפסד בידיים וממילא הוא רק גרמא וחיובו הוא רק בדיני שמים.

בדעת הרשב"א נראה דפליג בתרתי על הרא"ה, שהרי ביאר דהמקור לחיוב להעיד הוא מהא דהתורה חייבה קרבן שבועה במושבץ מפי אחרים שלא ענה אמן דע"כ הוא מחמת שיש חיוב להעיד, ולכאור' כוונתו רמזה ריכול להשביעו מוכח שיש לו זכות תביעה עליו לגבי החיוב להעיד דמחמת כן יש לו כח להחיל עליו שבועה,

ונפש כי תחטא ושמעה קול אלה והוא עד או ראה או ידע אם לוא יגיד ונשא עונו (ויקרא ה, א.)

בגמ' ב"ק נה, ב תניא אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים, ואלו הן וכו' והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו, והקשו במאי עסקינן, אילימא בבי תרי פשיטא, דאורייתא הוא אם לא יגיד ונשא עונו, אלא בחד, ע"כ.

מבואר בגמ' רמזה דכתיב אם לא יגיד ונשא עונו אפשר ללמוד שאם יש ב' עדים ואחד מהם אינו מעיד חייב בדיני שמים, וכתב הרשב"א דאין כוונת הגמ' דונשא עונו הוא חיוב בידי שמים על מניעת העדות ראה ונשא עונו נאמר על מי שנשבע לשקר שאינו יודע להעיד, אלא הלימוד הוא מהא דחייבו הכתוב קרבן שבועה במושבץ מפי אחרים אפילו אם לא ענה אמן, דמוכח מזה שהיודע עדות לחבירו מחוייב להעיד לו דאל"ה לא מסתבר שיהיה קרבן שבועה מכח השבועה של חבירו, וכיון דירעינן רחייב להעיד פשיטא דאם לא העיד חייב בדיני שמיים שהרי גרם הפסד בהא דביטל את החיוב המוטל עליו.

ולכאור' קשה דאם אין כוונת הגמ' להביא מקור לחיוב בידי שמים אלא לעיקר החיוב להעיד לחבירו, למה הוצרכו ללמוד דין זה בדרך הוכחה מחיוב קרבן שבועה במושבץ מפי אחרים, והרי דין זה מפורש בתורה בקרא דלא תעמוד על דם רעך, וכדאיתא בספרא (תוי"כ קדושים פרשה ב' דח) "ומנן שאם אתה יודע לו עדות אין אתה רשאי לשותק עליה ת"ל לא תעמוד על דם רעך", ויבדרי

א"כ מוכח דגדר החיוב להעיד הוא חיוב לגבי חבירו דמשועבד להעיד לו העדות, ראם החיוב הוא רק כלפי שמיא ממדת גמילות חסדים אין זה מבאר הא דיכול להשביעו, וממילא יהיה מוכח נמי דלדעת הרשב"א גם אם החיוב להעיד הוא כלפי חבירו ויש לו שעבוד וזכות בו שיבא להעיד אין דנים את ההפסד ממניעת העדות כגרמי אלא חשיב גרמא בעלמא.

וא"כ יש לומר דאליבא דהרשב"א אם החיוב להעיד היה רק ממדת גמילות חסדים ללא זכות ושעבוד, לא היה חיוב על המניעה מלהעיד אפי' בדיני שמים, דכי היכי דאליבא דהרא"ה דאם משועבד לחבירו להעיד לו חייב בדיני אדם אם החיוב להעיד הוא רק ממדת גמילות חסדים נחית דרגה וחייב רק בדיני שמיים, ה"ה להרשב"א דס"ל דאם יש לו זכות ושעבוד חייב רק בדיני שמים אם אין שעבוד אינו חייב אף בדיני שמים.

ולפ"ז א"ש הא דהוצרכו ללמוד את החיוב להעיד מקרא דאם לא יגיד ונשא עונו, ולא הביאו את המקור לחיוב מקרא דלא תעמוד על דם רעך, דהא כוונת הגמ' דמהחיוב להעיד ירעינן שאם לא העיד ונגרם מזה הפסד חייב בידי שמים, ולגבי זה לא מספיק להביא את החיוב להעיד שנלמד מלא תעמוד על דם רעך, כיון שחיוב זה הוא רק כלפי שמיא מדין גמילות חסדים והשבת אבירה, ולכן הביאו את המקור מאם לא יגיד ונשא עונו שמוזה מוכח שיש חיוב להעיד לגבי חבירו, וממילא ירעינן שאם לא העיד ונגרם מזה הפסד חייב בידי שמים.

משנת הישיבה

עבודת התפילה - ד - התפילה 'פועלת' בדרך טבעית

מוזיק' שהיה מסכן את הלומדים. וביקש אביי מאנשי העיר שלא יתנו לרב אחא בר יעקב מקום לינה, כדי שיוצרך ללון בבית המדרש, ויהרוג את המוזיק. ואכן המוזיק הגיע להזיק את רב אחא, ואילמלא שהתרחש לו נס היה רב אחא ניזוק.

והקשה המהרש"א שם, כיצד רשאי היה אביי לסכן את חייו של רב אחא בר יעקב, ולסמוך על הנס שיהרוג את המוזיק? ועוד, הרי גם אם יתרחש נס יבכו לרב אחא בר יעקב מזכויותיו, וכיצד הותר לגרום לו זאת? ותיירץ המהרש"א וזה לשונו: 'דודאי סמך אביי על חסידותו [של רב אחא]. ושמתיך תפלתו לא יהיה ניזוק, ויהרוג את המוזיק, ואין זה מקרי נס'.

דהיינו שאביי סמך על כך שרב אחא בר יעקב יתפלל ותפילתו תיענה, ובקשה הנענית על ידי תפילה אינה נחשבת לנס', אלא התפילה היא כח מציאותי ממש שיש לו יכולת לפעול, ולפיכך גם אין מנכים לו מזכויותיו מתמת כן.

נתבאר עד עתה (במאמרים הקודמים) היסוד הראשון בעבודת התפילה, שהתפילה היא 'עבודה', ומהותה של 'עבודה' זו היא ההרגשה שאנו תלויים לגמרי בקב"ה, והכל מאיתו יתברך. וזוהי גם הכוונה הראויה בתפילה, לא רק להתפלל כדי לקבל את צרכינו, אלא שבכל תפילה תיכנס בליבנו ההרגשה שאין ביכולתנו לעשות לעצמנו כלום, אלא הכל אנו צריכים לבקש מהקב"ה. ובאמת עלינו להרגיש כך בכל פרט בעבודת ה', ויש בזה כמה דרגות, אבל לגבי תפילה זוהי עצם מהותה, וזוהי הכוונה הנדרשת בשעת התפילה.

עתה נבאר יסוד נוסף. היסוד השני הוא שיש בתפילה כח לפעול, ועל ידי שמבקשים מהקב"ה התפילה פועלת, אמנם כבר הובאה לעיל דעת המבי"ט, הסובר שתכלית התפילה אינה כדי להיענות, אלא רק כדי להיתלות בקב"ה, אבל כבר נתבאר שם שישוד זה אינו מוסכם, ופשטות הדברים הוא שלתפילה אכן יש כח לפעול.

ויש ללמוד זאת מדברי הגמרא במסכת קידושין (טו:), המביאה מעשה ברב אחא בר יעקב, שבא ללמוד אצל אביי, והיה בבית המדרש איזה

פרשת ויקרא - פורים תשפ"ד

שאלה משולחני של מרן שליט"א

וּבְיָדָאֵי שֶׁכֵּל בַּחֹר יֵשׁ לוֹ לָקוֹם וּלְבָרֹחַ מִמָּקוֹם זֶה, וְמֵה לֹא לְהִיטֵּי שׁוֹתָהּ
 לְעִבְדֵי פִשְׁעִי, אֲלֵא אִם כֵּן יִמְחַח בְּקוֹל גְּדוֹל עַל הָעוֹלָה שֶׁנַּעֲשִׂיתָ בָּאָן, וַיֹּאמֶר
 לְבַחֲבוֹר שְׁפוּעָה: 'כִּדְאִי לָךְ לְעַבְדֵּךְ עַל הַמִּדּוֹת הָרַעוּת שֶׁלָּךְ. וּבִפְרֵט עַל מִדַּת
 הַתְּנָאָה, וְכֵן עַל מִדַּת הַפְּגִיעָה, כִּי חָבֵל שֶׁתִּסְבּוֹל בְּחַיִּים. אֲתָה יוֹבֵל לְחִסּוֹךְ
 מִעֲצָמְךָ כִּל כִּד הָרַבָּה סָבֵל. בְּשִׁבְלִי מַה אֲתָה מַחֲפֵשׁ בְּנֵה לְסָבּוֹל בְּחַיִּים'.

ויאמרו הרבונה אחד מן הסריסים לפני המלך, גם הנה העץ אשר עשה הנזן למרדכי אשר דיבר טוב על המלך עומד בבית הנזן גבוה חמישים אמה ויאמרו המלך תלחוד עליו (שם, ז, ט). ואמרו במדרש (י, ט) חרבונוה זה אליהו הנביא. ושמעתי לכאר שדבר זה רמוז במגילה עצמה, הנהה פסק השו"ע (אה"ע סימן קטט סל"ד) לגבי כתיבת שמות הנשים או כנויי אנשים, רכל שם שאינו בלשון הקודש כותבים 'בילא' 'באל'ף, אבל כשהוא בלשון הקודש כותבין 'בילה' בה"א (יעו"ש בבבאיור הגר"א, ס"ק נח). והנה המעיין במגילה יראה שהשם 'חרבונוה' מופיע ב'פעמים, הראשון בפרק א' (פסוק יט) ברשימת שבעת הסריסים המשרתים את פני המלך, והשניה כאן כשבא לספר למלך על העץ שעשה הנזן, ובפעם הראשונה נכתב שמו 'חרבונוא' באל"ף ובשניה 'חרבונוה' בה"א, ומכאן הבינו חז"ל, שהראשון זה שם של גוי, והשני שבא לספר למלך הוא יהודי, ומידה היתרה שבא בדמותו של חרבונוה, הוי אומר וזו אליהו הנביא. וזו"ל.

שו"ת נדיר ומיוחד בשאלות המצויות בענייני אסיפת כספים לת"ת בעולם הישיבות כפי שהשיב מרן רבינו שליט"א במיוחד עבור ת"ת שע"י ישיבת 'בית מדרש עליון'

תשובה:

ח"ו, בפורים כיון שיש קצת גילוף, הסכנה שכיחא יותר, ולכן יש יותר להקפיד על כללי התנועה. ובפרט שכל ענין התנועה היא שליח היוזקא. ובפרט שיש בזה גם חילול השם, כי יש ילדים שרואים מבורים עוברים כביש שלא במעבר חציה, והם עוברים אחרים, ומי יכול לקחת אחריות מה יקרה להם.

ח. בדינא דאסור לקבל מאשה מתנה מחובה, מה (וכמה) הגדר בזה בזמננו.

תשובה:

אין בזה גדר ברוך, אבל סכומים כאלו שכולם נותנים, זה בגדר מתנה מועצת, אבל אם זה סתם קצת חריג משאר האגפים, אם אומרת שבעלה מסכים כתב בשול"ת מרדכי ביהודה (י"ד סימן עב) שזאמרת, ובפרט בנשים שלנו שהם נחשאות ונותנות בתוך הבית, שבוודאי אין הבעל מקפיד, אבל לשאול אותה להדיא אין זה מתאים לבהורים, ולכן הנצח לומר לה שבערת השם נשלח ברכת תודה לבעל, ואם אינה מתנגדת, זה סימן שהבעל מסכים.

ט. בחור שבאמצע לאסוף כסף ואם ישותה עוד קצת יין יוכל לאסוף יותר אך ע"י זה יפסיד תפילה, האם יכול להשתכר מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, או דהוי קום עשה לשתות.

תשובה:

ח"ו, כבר כתב הביאור הלכה (סימן תרצה ד"ה עד) בשם החי' אדם שהיוודע בעצמו שילול אז במצוה מן המצות בנטי' וברכה ובהמ"ז או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שיהגוף קלות ראש, מוטב שלא ישתכר, וכל מעשיו יהיו לשם שמים.

ולחובסם בפורים הוא גם מצוה, ובכל זאת אם על ידי זה יבטל מצוה אחרת, היא אסורה, וכל שכן באסיפת כסף שבוודאי אין להשתכר בשביל זה, כשעל ידי זה יהיה לו סרך קטן של ירידה ברוחניות, כגון קלות ראש וכדו', ואין צריך להגיע לדבר הרוק כל כך שלא יוכל להתפלל.

י. בחור שאסף כסף ולאחר האיסוף גילה שחלק מהכסף מזוין, האם יש לחזקו באופן שיש אפשרות להשתמש בו בלא שיגלו שהכסף מזוין.

תשובה:

כסף מזוין אינו שוה כלום, ולכן הנותנו לאחרים ומקבל על כך תמורה, נחשב לגנב, כי קיבל הפי' ולא נתן תמורה, וגם להפצירו לכדי אסור. כי גם גניבת דעת בנכרי אסורה. [ועיין בזה בקובץ ווי העמודים (מס' 35 עמוד לה), ובקובץ ווי העמודים (מס' 59 עמוד טז)], ולכן יש להשמיד את הכסף.

יא. עד כמה מותר להפציר באדם שיתרום תרומה, או שיוסיף על תרומתו, לשיבה.

תשובה:

נאמר במסכת בבא בתרא (דף ה ע"ב) "ופקדתי על כל לחוצי" ואמר ר' יצחק בר שמואל בר מרתא משמיה דרב ואפילו על גבאי צדקה, וכן נפסק בשו"ע (י"ד סימן רמח ט"ז) והגבאי שמכילמו ושואל ממנו. עתיד הקדוש ברוך הוא ליפרע ממנו. ונראה שהגדר בזה הוא כמו בלא תחמוד, פעם ופעמים מותר, ויותר מפעמים זה בגדר לחיצה שאסור. ועיין בחשוקי חמד עמ"ס בבא בתרא (דף קסח ע"ב) שכתבנו שאם הבהורים מפצירים באדם יותר מהרגיל, מותר לו לנהוג להם צ"ק מזוין, כשדורשים צדקה שלא כדין.

יב. האם איכא דינא דאין מעבירין על המצוות בסדר הכנייים באיסוף צדקה.

תשובה:

אין מצוה לאסוף בבנין מסוים, יש מצוה על הגבאי להיות מעשה לדבר מצוה, ואין שום נפקא מינה באיזה בנין, וממילא אין שייך בזה מעבירין על המצוות.

יג. מי שאסוף כסף וקשה לו ללמוד תוך כדי, האם פטור מתלמוד תורה מדין עוסק במצוה, או דאדברה לא יצא לאיסוף דכל בחור ישיבה הוא עוסק במצוות ת"ת.

תשובה:

תפקיד של בחור ישיבה הוא ללמוד, וגם חלק ממצוות פורים הוא ללמוד, וכמו שכתב ברמ"א (א"ח סימן תרצה ט"ב) "טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה, וטמך לרבו" ליהודים היתה אורה ונמחה" ודשיק: אורה, זו תורה". ובפרט שאי אפשר לומר על כל בחור שהוא כל היום מסק במצוה, שהרי אם יהיה לו טלפון או דבר אחר, יפסיק לצחיק, וכיון שהמצוה אינה מוטלת עליו, וגם מפסיק לצרכי כבוד הצורך, כל שכן שצריך להפסיק בשביל לימוד תורה. ובפרט שהמצוה הזו של איסוף צדקה, צריכה הרבה אחריות, והרבה ידאת שמים, כי יש אפשרות רבות להכשל בהרבה איסורים, והלימוד הוא חלק מאיסוף הצדקה כדי שיהיה בקדושה ובטהרה, בלי קלות ראש.

א. האם מותר כשאוספים בבנייני מגורים, להדליק את האור או להשתמש במעלית בלא בקשת רשות, יבאם אסור האם מספיק רשות משכן אחד?

תשובה:

לגבי האור ודאי שמוותר, כי האור בא לשימש את כל מי שדושה לעלות לבנין, וגם לאסוף כסף זה צורך של הבנין, וכמו שאמרו במסכת בבא בתרא (דף ז ע"ב) שאין לעשות בית שער בחצר, באופן שעניים לא יוכלו להכנס ולא ישמשו את קולם.

לגבי מעלית, יש הרבה מעליות שמתקלקלות במוצאי פורים מחמת השימוש המוגבר, ולפעמים זה שימוש ללא אחריות, ולכן יש בנינים שאוסרים לעלות במעלית בפורים, אולם בנין שאין שם מודעה כזו, מותר לעלות, אבל צריך לזכור שמוותר להשתמש במעלית רק באופן רגיל, וכל שימוש לא רגיל הרי זה מזיק, ואין כאן פטור של מזיק שמחה, כי אין שום שמהה להזיק למעלית, ולכן אם קרה נזק למעלית חייבים לשלם [ועיין בזה בקובץ ווי העמודים מס' 67 עמוד נה].

ב. האם מותר לאסוף כסף לת"ת בבית הכנסת, ולהתרים אנשים כשהם באמצע ללמוד.

תשובה:

אין לאסוף כסף באמצע הלימוד, כדי שלא להפריע ללומדים. ועיין בחשוקי חמד עמ"ס סנהדרין (דף מר ע"ב) ובקובץ ווי העמודים (מס' 34 עמוד נג) שאם מגיעים לאסוף כסף באמצע הלימוד וזה מפריע ללימוד, אין ליתן להם.

ג. האם מותר להתפלל מנחה בפורים בלבוש תרכוש וועסט (כלא כ"ח) או שצריך להתפלל דווקא עם סנדל וחיפה.

תשובה:

יעוין בקובץ ווי העמודים (מס' 66 עמוד עז), שאם מחליף תחפושת של לילאי לחסידי וכדו' באופן שיש אנשים שלובשים כך, ואין זה בדרך של קלות ראש מותר, אבל בתחפושת כזו, שאין אנשים שלובשים, אין עומדים כך לפני המלך, אסור.

ד. בחור המקפיד כל שנה כדעת רבותינו זללה"ה לשמוע מגילה בבני ברק ביום ט"ו, והשנה קם מאוחר קצת בבוקר ט"ו ובאם ישמע מגילה יפסיד חלק מזמן האיסוף, אם עדיף שיוותר על קריאת המגילה, יבאם כן האם צריך התרת נדרים.

תשובה:

שלמה המלך אמר (קהלת ג א) **לכל עֵת וְעַתָּה לְכָל הַיּוֹם תַּחַת הַשָּׁמַיִם**. יש לדעת שלכל דבר יש את הזמן שלו, כשאדם קם משנתו הוא צריך להתפלל בכוונה ולא למהר בתפילתו, גם קריאת המגילה אם הוא נהג כך כל שנה, צריך להמשיך במתנוג. וזה כעת הזמן של המצוה הזו.

ובפרט מצוות איסוף כספים, אינה מוטלת עליו, אלא היא מצוה קיומית שהוא מכניס את עצמו אליו. יבטיבות המשפט (סימן עב ט"ק יט) כתב שמשום כן אינו נקרא עוסק במצוה, ואף שיש חולקים עליו, אולם קודם שהתחיל במצוה לכו"ע עדיין אינו נקרא עוסק במצוה, וממילא כל המצוות אחרות המוטלות עליו, חשבות יותר ממצוה זו, כי אין אדם מחויב להכניס עצמו להיות גבאי צדקה.

ה. בחור שאוסף כסף בכמה בתים ושותה בכל אחד מהם פחות מרביעית יין, האם היו שינוי מקום, או דהוי כהולכי דרכים.

תשובה:

דין זה של הולכי דרכים מועיל רק אם נמצא בבית ולאחר מכן הולך בדרך, אבל אם שותה מכית לבית, אין מועיל דין של הולכי דרכים, וכמבואר במש"ב (סימן קעה ס"ק מב) בשם החי' אדם (סימן טט), ולכן בעניינו שהבהורים ידאי שמים שאינם שותים יין ברחוב, אלא שדושים לשתות יין בבית אחד, ולאחר מכן בבית אחר, אין בזה דין של הולכי דרכים ויש בזה שינוי מקום. וצריכים לברך בכל פעם שישותים.

ו. האם יש עניין לאסוף בקבוצה יותר גדולה כדי לקיים מצוות האיסוף ברוב עם.

תשובה:

מצוה זו היא מהמצוות שהתוצאות הם ההשבות יותר, ולכן צדקה נכבית בשנים, ויותר משנים אין צורך. ובפרט שמה שהקבוצות יותר קטנות, כך אפשר לאסוף כסף מיותר אנשים, ואם קבוצה גדולה זבאי יותר אנשים, הרי שזה עדיף, והכל לפי הענין.

ז. האם מותר לעבור ברמזור אדם או במקום שאינו מעבר חציה, בשביל להספיק לאסוף בעוד מקומות מדין שלוחי מצוה אינם נזוקים.

אחרונה נא חידה

כיצד יתכן שני אחים תאומים, שהאחד נולד יהודי והשני גוי?

התשובה לחידה, אינה בשבוע הבא, החידה באר"ת ידידנו הרב אי"ה הזני שליט"א!

תשובה לחידה משבוע שעבר: אין יתכן ששנים קראו מגילה מתוך אותה מגילה, אחד יצא ידי חובה והשני לא יצא?

תשובה. דעת מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל דהקורא את המגילה הפוך, כלומר שעומד בצד השני של המגילה וקורא משם. לא יצא ידי חובתו. מאחר שזה לא נקרא כקורא מתוך הכתב אלא הוא מצדן אותיות מנחש מה כתוב, והוי כקראה על פה שלא יצאה (הליכות והלכות ממרן הגר"ש א"א, עמ' יד). וזה פתרון החידה, א' קרא מתוך הכתב כרגיל ויצא יד"ח, והב' עמד מהצד השני וקרא, ולא יצא יד"ח. עוד נלע"ד דבן תימן שנתרגל בקריאה הפוכה, יוצא יד"ח כשקורא כך. דאצלם כן היא דרך הקריאה הרגילה, והוי קריאה מתוך הכתב ממש, ואין לה שם של 'קריאה על פה'.

לע"נ מרן שר העזרה
רבינו שמריהו יוסף חיים
ב"ר יעקב ישראל קניבסקי זללה"ה
גלע"ע מ"ז אדר ב' תשפ"ב

לע"נ האשה הצדקנית
מרת מרים בת אורה ע"ה
זכות הלימוד בגליון זה
יהיה לע"נ

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתועדים מדי יום
ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעורי יומי בהלכות שבת ועוד,
בקר 'שיח יצחק', 0582-376-04, או 072-380-9348.

מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישנה מרן שליט"א
בשבת והרובע ברמת אלחנן

לקבלה העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א,
ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הג'ל,
או בכרזבת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

Chayeinu Hotline

732-301-4043

Pesach Sections

Men: 1 - 5 - 6

Women: 2 - 6 - 5

Kids: 3 - 9 - 2

Mishnayos Pesachim: 3 - 9 - 3

Pesach Music: 6 – 2 - 6

Chayeinu Subscriptions

732-301-404-3 opt 8-2

chayeinusubscribe@gmail.com